

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

VIII. GENEL KURUL
9, 10, 11 OCAK 1975 – SAMSUN

B A Ő K A N L I K R A P O R U

ve

YÖNETİM KURULU ÇALIŞMA RAPORU

T Ü R K İ Y E B A R O L A R B İ R L İ Ğ İ

VIII. G E N E L K U R U L

9, 10, 11 O C A K 1975 - S A M S U N

B A Ş K A N L I K R A P O R U

v e

Y Ö N E T İ M K U R U L U Ç A L I Ş M A R A P O R U

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU

Başkan	: Av.Faruk EREM	(ANKARA)
Başkan Yardımcısı	: Av.Emin BALTAOĞLU	(İSTANBUL)
Başkan Yardımcısı	: Av.Enver ARSLANALP	(İZMİR)
Genel Sekreter	: Av.Rahmi MAĞAT	(ANKARA)
Sayman Üye	: Av.Mehmet KAVAKLILAR	(KONYA)
Üye	: Av.Osman KUNTMAN	(İSTANBUL)
Üye	: Av.Vedat BURCUOĞLU	(BALIKESİR)
Üye	: Av.Ziya BİLGE	(ADANA)
Üye	: Av.Hilmi BECERİK	(AYDIN)
Üye	: Av.Erdoğan BİGAT	(ANKARA)
Üye	: Av.İhsan SARAÇLAR	(SAMSUN)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ DİSİPLİN KURULU

Başkan	: Av.Şem'i ÜGE	(İSTANBUL)
Üye	: Av.Davut SELÇUKİ	(AYDIN)
Üye	: Av.Fadıl ALTOP	(İSTANBUL)
Üye	: Av.İlhan KUTAY	(ANKARA)
Üye	: Av.Ayhan EROL	(ANKARA)
Üye	: Av.Hasan Besri GÜDER	(İZMİR)
Üye	: Av.Müstafa GÜRAY	(ZONGULDAK)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ DENETLEME KURULU

Üye	: Av.İsmail ÖZERSİN	(ANKARA)
Üye	: Av.Nuran KORTEK	(KOCAELİ)
Üye	: Av.Yaşar ÖNOL	(İSTANBUL)

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ VIII. GENEL KURUL
G Ü N D E M İ

Toplantı Tarihi:9,10,11 Ocak 1975

Toplantı Yeri : Samsun

Toplantı Saati : 10⁰⁰

- 1- Yoklama,
- 2- Birlik Başkanının toplantıyı açışı,
- 3- Bir Başkan, bir başkan vekili ve iki üyeden kurulu Genel Kurul Başkanlık Divanı seçilmesi,
- 4- Saygı duruşu,
- 5- Samsun Barosu Başkanının konuşması,
- 6- Başkanlık raporu ile Birlik Yönetim Kurulunun 1974 yılı çalışma raporu, Bilânço, gelir gider ve giderlerin bütçe ile mukayese tablolarının ve Denetleme Kurulu raporunun okunması ve görüşülmesi,
- 7- 1974 Yılı çalışmalarından dolayı Birlik Yönetim Kurulunun ibrası,
- 8- Askere giden avukatların aidatlarının Birlik keseneğinden indirilmesi hakkındaki Ankara Barosunun teklifi,
- 9- Ölüm Yardımı Esaslarının görüşülmesi,
- 10- Ankara'dan başka illerden seçilen üyelere Avukatlık Kanununun 112/2. maddesi uyarınca ödenen yolluk, ikâmet ve diğer zarurî masrafların tesbiti,
- 11- 1975 Yılı Bütçesi ile Bütçe Yönetmeliğinin görüşülmesi ve kabulü,
- 12- 3 Asil, 3 yedek Birlik Denetleme Kurulu üyelerinin seçilmesi,
- 13- Yerli ve yabancı kongrelere gidecek delegelerin seçülmesi veya Yönetim Kuruluna yetki verilmesi,
- 14- Gelecek Olağan Genel Kurul toplantısının zaman ve yerinin tesbiti,
- 15- Dilekler,
- 16- Birlik Başkanının kapanış konuşması.

İ Ç İ N D E K İ L E R

<u>BÖLÜM</u>	<u>K O N U</u>	<u>SAHİFE</u>
	BAŞKANLIK RAPORU	I - VII
	YÖNETİM KURULU ÇALIŞMA RAPORU	
I	Yönetim Kurulu Toplantıları	
	1. Alınan Kararların Genel Değerlendirilmesi	1
	2. Yönetim Kurulunun Ankara Dışındaki Toplantıları	1 - 2
II	ANMA TÖRENLERİ	
	1. Dünya Adalet Sarayları Sergisi	3
	2. Onur Belgeleri	3
III	YASAMAYA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR	
	1. Cumhuriyet Döneminden Evvelki Kanunlar	4 - 8
	2. Resmî Belgelerin Türk Harflerine Çevrilmesi	8 - 10
	3. Barolar ve Barolar Birliğinin Kendi Kendilerini İdare Edebilmeleri	10 - 14
	4. Ölüm Cezası	14 - 29
	5. İnfaz İle İlgili Konular	29 - 31
	6. Suçtan Zarar Görenlerin Korunması	31 - 46
	7. Adlî - İdarî Zabıta Ayrımı	46
	8. Genel Sağlık Sigortası	46 - 52
	9. Yürürlükteki Kanunların Saptanması	52
	10. Uyuşmazlık Mahkemesi Kanun Tasarısı	52
	11. Devlet Güvenlik Mahkemeleri	53 - 54
IV	TOPLANTI VE AÇIKLAMALAR	
	1. Ekonomi-Hukuk Toplantısı	55 - 58
	2. Bakanlık Emirleri	58 - 60
	3. Suçtan Zarar Görenlerin Korunması	60
	4. Yabancı Hukuk Hareketleri	60 - 62
	5. Kan Davası	62
	6. Danıştay'ın 106. Kuruluş Yıldönümü	62 - 64

<u>BÖLÜM</u>	<u>K O N U</u>	<u>SAHİFE</u>
V	YÜKSEK MAHKEMELERLE İLİŞKİLERİMİZ	
	1.Yargıtay	65
	2.Danıştay	65
	3.Yüksek Hakimler Kurulu	65
	4.Ortak Toplantılar	66
VI	KIBRIS OLAYI	
	1.Kıbrıs Olayı	67 - 71
	2.Kıta Sahaneliği	71 - 72
VII	SOSYAL GÜVENLİK KONULARI	
	1.Topluluk Sigortasından Yaşlılık Aylığı Bağlanan Avukatın Mesleğe Devam Edip Edemeyeceği Konusu	73 - 79
	2.6207 sayılı Kanuna Dayanılarak Kurulan Avukatlar Yardımlaşma Sandıklarının Kanunla Kurulmuş Emekli Sandığı Sayılması	79 - 80
	3.Hizmet Birleştirmelerinin Zorunlu Olmadığı	80 - 81
	4.Bir Müessesede Hukuk Müşavirliği Hizmet Akdi mi Yoksa Vekâlet Akdi mi Sayılmalıdır	81
	5.Sigortalı Avukatlara, Bir Defaya Mahsus Olmak Üzere Günlük Kazanç Bildirimlerini Yeniden Beyan Hakkının Tanınması	82
	6.Sigorta Primini Ödemeyen Avukatın Levhadan Silinmesi ve Avukatlık Yapamaması	82 - 83
	7.Avukatlık Süre Belgeleri Konusu	83 - 84
	7/1.1474 Sayılı Kanunla Yapılan Yüzde 35 Arttırımın Uygulanması	84 - 85
	8.Sigorta Priminin Her Yıl Yüzde 10 Arttırılması	85
	9,10,11,12. Sigorta ile İlgili Müteferrik Konular	85 - 86
VIII	AVUKATLARIN HAK VE ÖDEVLERİ	
	1.Meslek Sorunları	87 - 90
	2.Adliye Sorunları	90 - 93
IX	YENİ KURULAN BAROLAR	
	-Gümüşhane Barosu	94

<u>BÖLÜM</u>	<u>K O N U</u>	<u>SAHİFE</u>
X	MESLEKDAŞLARIMIZLA İLGİLİ KONULAR	
	1.Mukayyet Avukatlarla İlgili Çalışmalar	95 - 114
	2.Stajiyerlere İlişkin Konular	115 - 118
	3.Resmî Kılık	119 - 121
XI	BİRLİĞİN İÇ ÇALIŞMALARI	
	1.Birlik Binası	122
	2.Birlik Yayınları	122 - 123
	3.Bülten	123
	4.Dünya Hukuk Hareketleri	123
	5.Anket Çalışmaları	123 - 124
	-Sekreteryâ Çalışmaları	125 - 128
	-Dava Vekilleri ve Dava ve İş Takipçileri	129
	-TBB.DİSİPLİN KURULU ÇALIŞMALARI	130
	-ÖLÜM YARDIMI	131 - 134
	-İLKE KARARLARI	135 - 145

BAŞKANLIK RAPORU

Değerli delege arkadaşlarım,
Aziz Meslekdaşlarım,

Avukatlık Kanunu hükümleri gereğince Yönetim Kurulu Raporundan ayrı, Genel Kurulumuza Başkanlık raporu sunmak gereği karşısında, bu yılki raporumu takdirlerimize arz ederken çok değerli yardımlarını esirgemeyen Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarıma, huzurlarınızda şükranlarımı arz etmek isterim.

Yönetim Kurulu Raporuna ve Yönetim sorumluluğuna aynı kurulun üyesi olarak da katılıyorum. Başkanlık raporunda mutaden Genel sorunlar yer almakta olduğundan 1975 döneminde genel ve en önemli sandığım konulara deyinmekte zaruret gördüm.

1975 Yılında çabalarımızın üzerinde toplanması gereken sorunların başında Anayasanın yargıya ilişkin hükümleri yer almaktadır. TBB ve Barolarımızın kaydettikleri gelişme ve bunun doğurduğu ihtiyaç ile yasalarımızın nitelikleri bazı gerçeklerin açıkça ortaya konulmasını lüzumlu kılmaktadır. Baroların ve Birliğin "kendi kendini yönetmesi" konusunda evvelki raporlarda maruzatta bulunulmuştu. Bu konuda 1974 yılında Birlikçe Hükümete yürütmenin "vesayet"i anlamına gelen yasal kısıtlamaları kaldıran bir tasarı sunulmuş, ayrıca bir tasarı da değerli meslekdaşımız Reşit Ülker tarafından Yüce Meclise tevdi kılınmıştır.

Adalet yılının açılışında Yargıtay Başkanının da işaret ettiği "Baroların bağımsızlıklarını sağlayacak, onları idarenin vesayetinden kurtaracak yasa değişikliği yapılmalı, Anayasa mahkemesine dava açma hakkı Barolar Birliğine tanınmalıdır" yolundaki zaruret konuyu daha geniş bir açıdan ele almayı zorunlu hale getirmiştir. Barolar ve TBB nin Anayasamızdaki yerinin "kamu niteliğindeki meslek kuruluşları" değil, yargı bölümünde açıkça belirtilmesi ve Anayasaya aykırılık davası açabilmek yetkisinin Birliğe tanınması istekleri Anayasa değişikliğini gerektirecektir.

Anayasa mahkemesi Başkanlığının Anayasaya aykırılık davası açmak hakkının TBB.ne tanınması zaruretini kabul ve Birliğe yazı ile bildirilmiş olmasını da şükranla kaydetmek isteriz.

Diğer yönden Anayasamızın son değişiklikleri ile "yargı" niteliğinden çok şey kaybetmiştir. Bu nedenle Anayasa değişikliklerinin isabetsizliğini daha etkili ve güçlü biçimde ortaya koymak, bunların kaldırılmasını sağlamak, Barolar ve TBB nin Anayasal durumunu daha vazih hale getirmek ihtiyacı ile karşılaşılmıştır.

Yargı, geçmiş bir dönemde en ağır yermelere maruz kalmış, yasal kısıtlamalara gidilmiş, Anayasa değişiklikleri ile bugünkü duruma gelinmiştir. Yermelerin, kısıtlamaların haklı olup olmadığı, bugünkü yasal durumun Bilime, Demokratik ilkelere ne derece uygun sayılabileceği diğer Adalet sorunlarından daha önemli ve ivedili sayılmıştır.

İlk soru şudur: Yargıya yönelen yermelerin asıl sebebi ne idi? Anayasamız üç gücün ayrılığı ilkesini kesinlikle kabul etmiştir, yasama, yürütme ve yargının, birbiri ardına 5,6 ve 7 inci maddelerde yer almasının anlamı budur.

Güçler ayrılığının "Devletin Bütünlüğü" ilkesini zayıflattığı daima ileri sürülmüş, iltifat görmemiştir. Bundan esinlenerek yapılan Anayasa değişikliği Bilimde köksüz ve tenkitten cesaret almış gibidir. Devletin bütünlüğü üç kuvvetin Devlet Başkanında birleşmesi ile korunmuştur. Anayasamız-bazı Anayasaların aksine-üç kuvveti ayrı ayrı belirtmek lüzumuna bu nedenle hissetmiştir. (md.5,6,7)

Yargı gücünün temelinde hakların ve özgürlüğün korunması yer alır. Bu Anayasal yetki yargıya, örtülü veya açık, fiilî veya yasalar yoluyla baskıyı, hattâ manevî baskıyı mahi reddeder.

İnsanlık yepyeni bir dönemin eşiğindedir. Korkunç çaptışmalardan soıra tek gerçek olarak ortada kalan şudur: "Değerlerin en büyüğü Düşünce özgürlüğüdür". Bu özgürlüğü sürdürecektir bir ortam ancak en geniş savunma olanağını da kapsayan yargının bağımsızlığında güvence bulur.

Güçler ayrılığı nazari bir kökenden gelmiş değildir. Bütün güçlerin tek elde toplandığı mutlakiyet döneminin tepkişi güçleri ayrı tutmakta güvence gördü, güçler ayrıldı. Bütün güçleri kendinde gören Hükümdarlık ile ayrı güçleri temsilde birleştiren Başkanlık kavramı çok farklıdır.

Devlet Başkanlığı kavramı güçlerin ayrılığı fikrine dayanır. O halde yargı gücünün ana sorunlarını çözecek kuruluşun başı Devlet Başkanı olmalıdır. Bu nedenle yargı erkini temsil edecek, doğrudan doğruya Devlet Başkanının başkanlığında, itham, savunma hüküm unsurlarını kapsayan Anayasal yüksek bir kuruluşa ihtiyaç vardır. Geçirilen acı tecrübeler bu anayasal ihtiyacı kanıtlamıştır.

"Güçler (Kuvvetler) ayrılığı" "Anayasamızın temeli olduğuna göre bu ayrılık iddiasının Türkiyemizde gerçeğe uygunluğu nedir? Çoğunluk-bir dönemde-daima yasama kuvveti ile yürütmeyi tek güç haline getirmiş, güçler ayrılığını sadece yargı kuvvetinin diğerlerinden ayrılığı temsil edebilmiştir. Yargıya o dönemde yönelen siyasal yermelerin, seviyesiz suçlamaların, yargının güçler ayrılığının tek temsilcisi kalmak isteğini yitirme/^{mek} direncinden ileri gelmiştir.

Biçimsel tartışmalar yasama-yürütme kuvveti ayrımı üzerinde toplanmış, yargının bunlardan ayrılığı olağan kabul edilmiş, fakat siyasal gerilim dönemlerinde saygı değer görünüm altında yargıyı peşinden sürüklemek eğilimleri saptanmıştır.

TBB.nin hukukun üstünlüğü kavramını topluma kabul ettirmek çabası maksatsız değildir.

Yasama-Yürütme ayrımı uygulamada kesin bir güvence olamamaktadır. Bu her ülkede böyledir. Fakat yargının diğer güçlerle yakınlaşması, birleşmesi yapısına aykırıdır. Hiç bir ülkede böyle bir şey kendiliğinden olmamıştır. Bu/yasamanın kanunlarla yap^{nu}mak yolunu seçmesine ise her ülkede emsal bulunabilir. Anayasamızın değiştirilmesi olayı maalesef Türkiyemizde de bizi bu emsalle re kattı. Bu değişiklik kaldırılmalı, yargı gerçek görevine, Türk demokrasisi lekesiz itibarına kavuşturulmalıdır.

Yasama ile yürütme arasında Anayasal kurallara uygun olarak yetki aktarması (Kanun kuvvetinde kararnameler gibi)mümkün görülebilmıştır. Fakat yargı, ne yetki kabulü, ne yetki devrine elverişli değildir. Bu itibarla kuvvetler ayrılığını kemaliyle temsil eden tek güç yargıdır. Yargıyı idareye yaklaştırmak bilinçsiz bir çabadır.

Yargının, kanunları uygulamanın bir çeşidi olduğu, bu nedenle yürütme kapsamına girdiği, üçüncü kuvvet olarak yargıdan söz edilemeyeceği yolundaki totaliter anlayışın süreksiz de olsa, itibar kazandığı politik bir dönem yaşadık. Anayasamızın özellikle yergıya ilişkin hükümlerinde yapılan değişiklik bu mutsuz anlayışın ürünü olmuştur.

Siyasal partilerin yasamaya etkisi arttıkça, yürütmenin de ayrı bir güç oluşunda tereddüt başlar. Fakat bunun yargı gücüne sirayeti, isterse sadece ithama etkili, sadece kanunmayı kısıcı olsun, büyük anayasal sakıncalar doğurur. Partilerin üç kuvvetin ayrılığı, güçler arası sızmaların iltifat görmemesi, nihayet bu ayrı güçlerin Devlet Başkanlığından toplanması demokrasinin anlamı büyük simgesidir.

Değişik şekline göre Anayasamızın (1488 sayılı K.)143. madde hükmü şudur: "Adalet Bakanı, gerekli gördüğü hallerde Yüksek Hakimler Kurulu toplantılarına başkanlık eder". Değişiklikten evvel hüküm şu idi: "Adalet Bakanı, Yüksek Hakimler Kurulu toplantılarına katılabilir; oylamaya katılamaz". Aradaki fark büyüktür. Yüksek kurula katılmak maruzatta bulunmak içindi. Fakat Yüksek Hakimler Kuruluna Başkan olarak katılmak çok farklıdır. Yürütmenin Adalet Bakanı "tabii Başkan" haline getirilirse ve bu anlayış Anayasada yer alırsa yargı gücü büyük kayıplara uğramış demektir. Üç gücün dengesi bozulursa sistem çöker.

Gerçek adaletin bulunduğu yerde halkın en kötü bir Hükümete dahi tahammül ettiği görülmüştür. Devletin kuruluşunda, Hükümetin işleyişinde az ya da çok kusur bulunabilir. Fakat adalet sosyal yapıyı sağlıkta tutar.

Bir memlekette adalet, kudretini ve haysiyetini kaybederse "sosyal baş" kopar. "Mülkün temeli adalettir" deyiminin bir anlamı da budur. "İnsanları insanlar cezalandırıyor" değil, "insanları adalet cezalandırır" kanısını verebilmek, Bütün mesele budur.

Zaman zaman her ülkede adliyenin aczinden bahsedilir ve "Teşkilâtlı tedhiş sistem"lerine istekliler ortaya çıkar. Bu istekler adliyeyi "zabıtaya" pek yaklaştırır. Suçsuz insanlar da korkuyorsa ortada adliye yok demektir. Arada haksız yere cezalandırılanlar da olsa suçu önlemek için adaletsizlik mübahtır iddiası içtenlikten yoksundur.

"Ceza adaleti kimin elinde ise iktidar ondadır", sözü yargının neden öbür yasama ve yürütmeden ayrı, onlardan bağımsız bir kuvvet sayılması gereğini de açıklar. Ceza adaletini "ele geçirmek" için sarfedilen üstü kapalı ve teknikle örtülü çabalar, böylece teşhis edilmeli ve önlenmelidir.

Zamanına ve mekânına uygun idarî Adalet isteği ile gerçek Adaleti ortaya koymakla görevli olanlar arasında çekişmeden Adliyenin zararlı çıkarılması övünülecek bir şey değildir.

İdeolojilerle Adalet'in alakası yoktur. Kamu oyu kavramı da Adalet'e yabancısıdır.

Adalet "peşin hüküm"lerden uzak kalmalıdır, bunlar arasında en sakıncalı olanı "kollektif peşin hükümler"dir. Mahkeme hükmü, peşin hükmün tescili demek değildir. Araştırmak ve doğruyu bulmak gayreti sonunda verilen hükme "mahkeme hükmü" denir. Yargıyı peşin hükümlerle bağlamak çabasına pek yakın geçmişimizde örnek bulmamalıydık. Böylesine bir çaba Adalet organlarının "yetki"lerini daraltıcı Anayasa tadilleri için bahane edildi.

Bu durumda gerçek demokratik rejimlere özgü Adaletin gerçekleşmesi koşulları üzerinde durulmak lâzımdır:

Bazı ülkelerde Anayasa Mahkemeleri kendinden beklenebilecekleri verememiş, bazı memleketlerde ise Anayasa Mahkemesi Anayasa Hukukunun gelişiminde tükenmez bir kaynak haline gelebilmiştir. Amerika'da şu söz hiç yadırganmaz: "Yüksek mahkeme demek, Anayasa demektir". Amerika'da yüksek mahkemenin tenkit edildiği olmuştur. Fakat bu mahkemenin "Halk Vicdanı"nın yansıttığı daima kabul edilmiştir. Memleketimizde Anayasa Mahkemesinin kararları gittikçe daha derin anlamlar kazanmaktadır.

Yüce mahkemenin en yüksek kanunun somut örneklerle Türk toplumunca kavranıp benimsenmesi yolundaki büyük hizmeti siyasal hayatımızda, demokrasimizin gelişmesinde en isabetli bir tutum haline gelmiş, böylece kaydedilmiştir.

Yargının, yürütmenin ve yasamanın yerine geçtiği yolunda itirazlar demokratik hukuk ilkelerine aykırıdır. Eğer Anayasa Mahkemesi bir kanunu veya kanun hükmünü, Danıştay bir idarî tasarrufu iptal etmiş ise yüce mahkemeler yasamaya da, yürütmeye de müdahale etmişlerdir. Bunun sistemin tabii sonucu saymak lâzımdır. Eğer aksi kabul edersek yüksek mahkemeler karar olanağını yitirmiş olurlar. Kaldığı bu tasarruflar, güçler arası yetki tecavüzü değildir. Eğer bir olayı bir yargı organına tevdi etmiş isek, kısıtlamalar yersizdir. İptâl ile yerine konacak tasarrufu ayırmağa imkân yoktur. Anayasamız sürekli iptallere meydan verecek idarî veya teşriî direnmelere elverişli değildir. Yargı organları ile yasama ve yürütme arasında çekişme olanağına inanlar Anayasaya inanmayanlardır. Yargı ne dediyse o içtenlikle yerine getirilmelidir.

İdarî yargı kamu ile kişi arasındaki dengeyi hukuk ölçülerine göre sürdürebilmek ihtiyacını temsil eder. Bu dengeyi bozmak istediği yürütmeden gelirse çok tehlikelidir.

Eğer bir idarî yargı düşünülmüş ve kurulmuş ise, bu istek sadece Hükümet tasarruflarının kanuna uygunluğunu teyid edecek bir organa ihtiyaçtan değil aynı zamanda Devlet gibi kudretli bir kuruluşun karşısında "fert" gibi zayıf bir varlığın haklı çıkabileceği hukuk düzenine inanılmış olmasındandır.

İdarî yargının özelliği küçümsenmemelidir. Bir tasarrufun hukuka aykırılığını denetlemek yanında, "maksada aykırılık" gibi idarî yargının yetkisine dahil sayılan bir iptâl nedeni, niçin bir idarî yargıya ihtiyaç duyulduğunu da açıklar.

Üç gücün ayrılığının kemâliyle uygulanması yargı organlarının kuruluşuna, seçimlerine diğer iki gücün karışmaması koşuluna bağlıdır. Eğer Anayasa değiştirilecek idiyse, değişiklik bu alanda ve bu yölda olmalıydı.

Hukukun gayesi "Adaletin gerçekleştirilmesi"dir. Bunun sadece yargı organlarının çabası ile başarılması mümkün olamaz. Kuruluş yasalarının da buna göre hazırlanmış olması gereklidir.

Yargı örgütünün Kanunda kesinlikle saptanmış kendi içindeki hiyerarşisi yeterlidir, idarî veya siyasî sızmalar-bunlar kanunla yapılmış olsa dahi- ilkeye aykırıdır.

"Yargısal Denetimi" kısıtlayan anlayış ilkelere aykırı düşmüştür. "Hukuk Devleti", "güçler ayrılığı" ilkeleri ihlâl edilmiştir. Bu cümleden olmak üzere Anayasa'mıza reva görülen :

- Hakim ve savcılarını idarî yargı güvencesinden yoksun kılan değişiklikler;
- Savcılarının teminatını daha da azaltan değişiklikler;
- Adalet Bakanının Yüksek Hakimler Kuruluna Başkanlığını sağlayan değişiklikler;
- Danıştayın bazı kişilerin özlük işlerine bakamaz hale getirilmesi, ayrı bir anayasal güvence olan "yargı birliği"ni bozmak eğilimlerini taşıyan değişiklikler;
- Bunların hepsinden daha vahim saydığımız Anayasa mahkememizin Anayasa değişikliklerini denetim yetkisini "şekil koşulları"na inhisar ettirmeyi sağlama çabasındaki değişiklikler;

"Hukuk Devleti" anlayışına aykırı bir durum yaratmıştır. Bu bilim dışı, Türk demokrasisini yönünden saptırma, gelişmesini önleme istekleri ile sakatlanmış değişikliklerin bir'an evvel kaldırılmasını umut etmekteyiz. O tarihlerde bu değişiklikler yapılabilmek için karşı koyan tek kuruluş olmak onuru, Türkiye Barolar Birliği'ne bu umudu taşınak hakkını vermiştir.

Bu değişikliklerin giderilmesi ile yetinilmesi yeterli olmayacaktır. "Savunma Makamı"nın yeri ve yetkileri Anayasamızda açıkça yargı bölümünde belirtilmeli ve Anayasal yetkileri gösterilmelidir.

Genel Kurulumuzun, daima büyük bir güç kaynağı saydığımız uyarılarını bizden esirgemeyeceği umudu ile sonsuz saygılarımızı arz ederiz.

Türkiye Barolar Birliği
Başkanı
Av.Faruk EREM

YÖNETİM KURULU ÇALIŞMA RAPORU

4.1.1973 Tarihinde göreve başlayan kurulumuz bir yıllık çalışmalarını aşağıda saygı ile bilgilerinize sunmaktan büyük bir kıvanç duymaktadır.

Raporumuzda çözümlenmeğe çalıştığımız sorunlar, yaptığımız çabalar dile getirilmeğe çalışılmıştır. Bunların yeterli ve tatmin edici olduğu iddiasında değiliz. Başlayıp bitiremediğimiz veya henüz başaramadığımız konular da mevcuttur. Bunları anlayışla karşılayacağınıza inanıyoruz. Sizlerin ve Baroların yardımları ile daha iyi sonuçlar elde edileceği ve Türkiye Barolar Birliğinin bugünkü itibarının ve başarısının daha da artacağı kanısı ve inancındayız.

Genel Kurul çalışmalarımızın mesleğimiz için hayırlı olmasını diler, hepinizi saygılarla selâmlarız.

= BİRİNCİ BÖLÜM =

YÖNETİM KURULU TOPLANTILARI

1- Alınan kararların genel değerlendirilmesi :

Yönetim Kurulumuz 13.1.1974 tarihinden raporun hazırlandığı tarihe kadar 18 toplantı yapmıştır. Aralık ve Ocak aylarında yapılacak toplantılarla bu sayı 21'e ulaşacaktır.

Yönetim Kurulu üyeleri bazı önemli mazeretleri hariç toplantıların hemen hepsine katılmışlardır.

a- Birliğimize, Baro Yönetim Kurulu kararlarına karşı 75 itiraz gelmiş. Bunlardan 63'ünün reddine, 8'inin kabulüne, biri hakkında ise karar ittihazına mahal olmadığına, üç adedinin Disiplin kovuşturması açılmak üzere Barosuna gönderilmesine karar verilmiştir.

Bu kararlardan 55'i Adalet Bakanlığı tarafından onanmış, 7'si ise onanmamıştır. Onanmayan kararlar aleyhine Danıştay'a dava açılmasına lüzum görülmemiştir.

Baroların verdiği kararlara itirazlardan Birliğimizce kabul edilenler ile Birlikce verilen kararlardan Adalet Bakanlığınca onanmayanlar dikkate alınacak olursa Baroların ve Birliğin kararlarındaki isabetin derecesi ve kendi kendini yönetimdeki başarısı, Adalet Bakanlığının vesayetine lüzum bulunmadığı hususu açıkça ortaya çıkmış bulunmaktadır.

b- Yönetim Kurulumuzun diğer kararları ise konuları itibarıyla şöyle guruplandırılabilir: 6 Karar Hâkim, Savcı, Avukat ilişkilerine, 173 karar Baroların, 28 karar Yargı mercileri ile kaza organlarının, 48 karar Avukatların ve 76 karar ise Resmî ve Özel kişilerin görüş isteklerine, 2 karar kanun tasarılarına, 26 karar avukatların sosyal güvenliğine, 9 karar stajierlere, 4 karar bildirilere, 15 karar muhasebe ve malî işlere geri kalanlar da genel yönetime ait bulunmaktadır.

2- Yönetim Kurulunun Ankara dışındaki toplantıları :

Baroların, meslekdaşlarımızın, Hâkim, Savcı ve hatta idarecilerin gösterdiği yakın ilgi, yapılan toplantıların sağladığı yararlar dikkate alınarak bu yıl da Bölge toplantıları yapılmasına devam olunmuştur.

Bu yıl yapılanlar aşağıda bilgilerinize sunulmuştur.

a- Trabzon toplantısı:

27.5.1974 Tarihinde Trabzon'da yapılan Yönetim Kurulu toplantısından yararlanarak "Kan Davası" konulu bir seminer düzenlenmiş ve bu seminere öğretim üyelerinin, Adalet ve İçişleri Bakanlığı temsilcilerinin katılmaları, görüşlerinin açıklanması sağlanmıştır. Bu konuda Birliğimizce tesbit edilen ilgili Yargıtay kararları da bilgiye sunulmuştur. İlgi ile izlenen ve büyük bir boşluğu dolduran bu seminer çalışmalarının kitap halinde bastırılmasına başlanmıştır. Dünya Adalet Sarayları fotoğraf sergisi de açılmıştır. Ayrıca, Başkan tarafından "Ekonomik Düşünce Özgürlüğü" konulu bir konferans verilmiştir.

b- Malatya toplantısı:

29.6.1974 tarihinde Malatya'da yapılan Yönetim Kurulu toplantısından sonra Hâkim, Savcı ve Avukatların katıldığı bir ortak toplantıda meslekî sorunlar görüşülmüş, ayrıca başkan tarafından "Suçtan Zarar Görenlerin Devletce Korunması" konulu bir konferans verilmiştir. Bu toplantı sonunda suçtan zarar görenlerin Devletce korunmasını sağlayacak bir kanun tasarısı hazırlanması konusunda bir bildiri yayınlanmıştır.

c- Hatay toplantısı:

Bölge toplantılarından üçüncüsü 27.10.1974 tarihinde Hatay'da yapılmış; bu toplantıdan sonra başkan tarafından "Dünya Hukuk Hareketleri ve Bundan Çıkan Sonuçlar" konulu bir konferans verilmiş ve aynı konuda bir de bildiri yayınlanmıştır.

Bölge toplantılarının gerçekleşmesini, ilgi ile izlenip, yararlı sonuçlar alınmasını sağlayan Trabzon, Malatya ve Hatay Barolarının bu güzel organizasyonları ve nazik davetleri için kendilerine sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

= İKİNCİ BÖLÜM =

ANMA TÖRENLERİ

a- Dünya Adalet Sarayları Sergisi:

Adalet Saraylarının, Adalet hizmetindeki ve Dünya Devletlerinin buna verdiği önemi göstermek amacı ile düzenlediğimiz ve "Adalet Sarayları Her Memlekette Bir Anıttır" ismi altında açtığımız "Dünya Adalet Sarayları" fotoğraf sergisi, geçen yıl Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa ve Antalya Barolarından sonra bu yıl da Trabzon Barosu tarafından açılmış ilgi ve hayranlıkla izlenmiştir.

b- Onur Belgeleri:

1974 Yılı içinde Ankara, İstanbul ve Bursa Barolarınca 40 yılını münhasıran avukatlıkla doldurmuş bulunan meslekdaşlarımıza Birliğimiz tarafından hazırlanan onur belgeleri sunulmuştur.

Geçen yıl onur belgesi sunulan değerli meslekdaşlarımız Sayın Av.Şeref Kâzım Tutaş, Sayın Av.M.Aziz Barıkan, Sayın Av.Sait Tartan, Sayın Av.Hüsnü Kıymir, Sayın Av.Saffet Nezihi Bölükbaşı, Sayın Av.Recai Tüzmen, Sayın Av.Hıfzı Gözübüyük, Sayın Av.Esat Orhan Aydınoglu, Sayın Av.Daniş Sait Somer, Sayın Av.Semin Seven, Sayın Av.Beraet Zeki Üngör, Sayın Av.Mustafa Halim Güneyik, Sayın Av.Ziya Ekitler, Sayın Av.Cemil Aytaç, Sayın Av.Selim Mansur Tosuner, Sayın Av.Suat Ziya Kant, Sayın Av.Şeref Adoran, Sayın Av.Süreyya Ağaoglu, Sayın Av.İhsan Gürak, Sayın Av.Mustafa Nail Taner, Sayın Av.Muzaffer Güral, Sayın Av.Haralambos Ağniyadis, Sayın Av.Jak Mizrahi, Sayın Av.Jak Mitrani, Sayın Av.Fazıl Gürsöz, Sayın Av.Hayri Salim Delman, Sayın Av.Celâl Yardımcı, Sayın Av.Şemsettin Talip Diler, Sayın Av.Şerif Sayder, Sayın Av.Ali Nevruz Tuksavul ve Sayın Av.Nabi Üngör'ü saygı ile kutlar, daha uzun ve başarılı yıllar dileriz.

Samsun Barosu Avukatlarından Sayın Mahmut Danışman ile Sayın Cemalettin Bulak'a ise onur belgeleri bu genel kurul toplantısında verilecektir.

= ÜÇÜNCÜ BÖLÜM *

YASAMAYA İLİŞKİN ÇALIŞMALAR

TBB.nin kamu niteliği kanununda saptanmış bir kuruluş olduğuna, Türk Hukukunun gelişmesinde Avukatlık Kanununda da görevli kılındığına göre çeşitli alanlarda, özellikle yasamaya etkili olmak açısından ısrarlı çabalara yönelmek durumundadır. 1974 Döneminde partiler arası çekişmeler, Hükümet değişiklikleri yeteri kadar sonuç vermemiş olmakla beraber TBB. bu görevinde ihmâl kaydetmemiştir. Birlikce harcanan çabaların pek yakın gelecekte sonuç vereceği umudu ile 1974 çalışmalarını hakkında genel kurulumuza bilgi vermediği görev saymaktayız:

1) Cumhuriyet döneminden evvelki kanunlar:

Cumhuriyetimizin 50.yılıının idrak edilmesine rağmen, Osmanlı devrinden kalma kanun ve yönetmeliklerin hâlâ yürürlükte bulunduğu malûmlarıdır.

Birliğimiz Yönetim Kurulu mevzuatımızın, anlanlarını kaybeden sosyal ve ekonomik aşamalara cevap vermekten uzaklaşmış bulunan Cumhuriyetten önceki Kanun ve Nizamnamelerden arındırılmasının zorunlu bulunduğu inancı ile; Avukatlık Kanununun 110/6.maddesi ile yükümlendiği, kanunların memleket ihtiyaçlarına uygun olarak gelişmesi ve yürütülmesi yolunda dileklerde, yayınlarda bulunmak ve gerekirse ön tasarılar hazırlamak görevinin gereği olarak, "Cumhuriyetten önceki kanun, nizamname ve tezkereleri yürürlükten kaldıran kanun tasarısının, Hükümet Tasarısı olarak yasama organlarına sunulmasına karar vermiştir."

Tasarı hakkında yapılacak çalışmalara yardımcı olmak üzere, Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapıлып hâlâ yürürlükte olduğu sanılan kanun ve nizamlar listesi ile birlikte, tasarı metni ve gerekleri Hükümete sunulmuştur. Tasarının gerekçesi şudur:

(Hukuk, toplum hareketlerini yakından izlemek, toplumdaki her yenileşmeye cevap vermek zorundadır. Bir bakıma, hukukun varlığı ve güçlülüğü buna bağlıdır. Hukuk kuralları, toplumda anlaşılabilir ve toplumun eğilimlerini karşılayabilir niteliğini kaybetmemelidir. Dili, anlamı ve hatta amacı kaybolmuş kanun ve nizamnameler, toplumu rahatsız etmekle kalmayıp, onun hukuka, hukuk kurallarına ve daha önemlisi, Devlete olan güvenini yitirir.

Böylesine bir sonuç, hukukçu ve kanun koyucu için acıdır ve gerek hukukçu ve gerekse kanun koyucunun topluma olan görevlerini yapmadıklarının kanıtıdır.

Cumhuriyetimizin 50.yılıni geride bıraktığımız bir dönemde, sayıları bir hayli kabarık Osmanlı devri kanun ve nizamnamelerinin ısrarla ayakta tutulması, elbetteki, övünç verici bir görünüm değildir. Buna göz yuman ilgisizlik ya da sessizlik her şeyden önce Hukukun Üstünlüğü ilkesine karşı çıkan bir davranıştır.

Saltanat devrine ait kanun ve nizamnameler tetkik olundukça görülecektirki, istisnasız hemen hepsi anlamlarını kaybetmiş, sosyal ve ekonomik aşanalarımıza cevap vermekten uzaklaşmış bir yetersizlik içindedirler.

Yeni kanunlar yaparak hukuk düzenimizi Cumhuriyetten önceki kanun ve nizamnamelerden arıtmak, Cumhuriyet bilincine ve Atatürk ilkelerine bağlılığın anlamlı bir görüntüsü olacaktır.

Cumhuriyetimizin ikinci yarım yüz yılına, arı bir Cumhuriyet hukuku ile girmek, kuşağına onur veren bir Cumhuriyetçilik sınavıdır.)

Tasarı metni şöyledir:

Madde-1) Cumhuriyetten önceki dönemde çıkarılmış olan kanun, nizamname ve tezkereler yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde-2) Kaldırılan kanun, tüzük ve tezkereler yerine, bu kanunun yürürlük gününden itibaren en geç bir yıl içinde yeni kanunlar çıkarılır.

Madde-3) Yeni kanun tasarılarını hazırlamak üzere, Yargıtay, Danıştay ve Türkiye Barolar Birliğinden üçer üyenin katılması ile oluşan bir kurul kurulur. Kurula girecek üyeler, kurula üye veren kurulların yetkili organlarıınca seçilir.

Madde-4) Tasarı kurulu, bu kanunun yürürlük gününden itibaren on ay içinde çalışmalarını bitirerek hazırladıkları tasarıları Bakanlar Kuruluna verir.

Madde-5) Tasarıyı alan Bakanlar kurulu, ivedilik isteğiyle en geç on gün içinde kanun tasarılarını Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verir.

Madde-6) İşbu kanun yayın tarihinde yürürlüğe girer.

ÖSMANLI İMPARATORLUĞU DÖNEMİNDE YAPILIP HÂLÂ YÜRÜRLÜKTE
OLDUĞU SANILAN KANUN ve NİZAMLAR

1- Rum Patrikliği Nizamatı (Rum Patrikhanesi umurunun ıslahı zımında patrikhanei mezkûrda müçtemi olan komisyonun bitariiki intihap ve nasbına dair tertip eylediği nizamnamei umumenin tercümesidir).

İradei Seniye: 23.Şevval. 1281 (1865)
(1.Tertip Düstur, Cilt:2, sayfa:902).

2- Harik Vukuunda Zabıtaca ittihaz olunacak Usul ve Muame-
lâta dair Talimat.

16.Muharrem.1286 (1870)
(1.Tertip Düstur, Cilt:2, sayfa:765).

3- Ekmekçilik Hakkında Nizamname.

13.Rebiülahir.1287 (1871)-30 Haziran.1286 R.
(1.Tertip Düstur, Cilt:2, sayfa:528).

4- Mehâkimi Nizamiyenin Teşkilâtı Kanunu Muvakatı.

27.Cemâziyülahir. 1296 (1880) - 5 Haziran 1295.
(1.Tertip Düstur, Cilt:4, sayfa:245).

- Bu kanunun bazı hükümlerinin Anayasaya aykırılığı nedeniyle açılan davada Anayasa Mahkemesinin verdiği 7.4.1964 günlü 1963/80 esas, 1964/29 karar sayılı kararda, kanunun bazı hükümlerinin yürürlükte olduğu kabul edilmektedir.

5- İhtira Beratı Kanunu.

11.Rebiülahir.1297 (1881) 10 Mart 1296.
(1.Tertip Düstur, Cilt:zeyl 1, sayfa:74).

6- Ecanibin Hakkı İstimlâki.

21.Şubat.1298 (1882).

Yargıtay İkinci Hukuk Dairesinin 26.6.1973 günlü ve 3425/4214 sayılı kararda bu kanunun 2644 sayılı Tapu Kanununu ve 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu hükümleri karşısında yürürlükten kalktığı belirtilmekte ise de karşı oy sahibi üye 24.2.1965 günlü ve 11/79 ve 12.10.1968 günlü ve 2/516 sayılı Hukuk Genel Kurulu kararlarına dayanarak yürürlükte bulunduğu görüşünü savunmaktadır.

7- Murabaha Nizamnamesi.

22.Mart.1303 (1887).
(1.Tertip Düstur, Cilt:5, Sayfa:775).

Borçlar Kanunu ve Ödünç Para Verme İşleri Kanununa rağmen yürürlükte kalan hükümlerinin bulunduğu, 3.3.1943 günlü ve 49/12 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararında kabul edilmiştir.

8- Taş Ocakları Nizamnamesi.

10.Sefer.1319 (1903) - 16 Mayıs.1317.
(1.Tertip Düstur, Cilt:7, sayfa:678).

9- Havzai Fahmiya Hakkındaki Tezkerei Samiye.

289 sayılı ve 1326 (1920) tarihli.

Yürürlükte olduğu, 10.6.1953 günlü ve 6/5 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında kabul edilmiştir.

Anayasa aykırılığı nedeniyle açılan davada Anayasa Mahkemesi, kanun niteliğinde bulunmadığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir: 25.3.1963 günlü ve 1963/28-66.

10- Memurin Muhakemati Hakkında Muvakkat Kanun.

4 Şubat.1329 (1913).

11- Adliye ve Mezahip Nezareti Nizamnamei Dahilisi.

7.Gemaziyülahir. 1329 (1913)-23.Mayıs.1327.

12-Hükkân ve Memurini Adliye İntihap Nizamnamesi.

1913 tarihli.

Bazı kanunlarla hükümlerinin büyük bir bölümü kaldırılmışsa da Adalet Bakanlığı merkez teşkilâtına ilişkin bir kaç maddesinin yürürlükte olduğu ileri sürülmektedir.

13- Memaliki Osmaniyede Bulunan Ecnebilerin Hukuk ve Vecai-bi Hakkında Muvakkat Kanun.

23.Şubat.1330 (1914).

14- Sicilli Ahvali Memurin Nizamnamesi.

1914 tarihli.

15- Sicilli Nüfus Kanunu.

14.Ağustos.1330 (1914).

16.Mayıs.1972 günlü ve 14189 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak 66 ıncı maddesi uyarınca 1.Eylül.1972 günlü ve 1587 sayılı Nüfus Kanununun 64 üncü maddesi bu kanun ve nizamnamelerinin yürürlükten kalkacağını belirttiğine göre halen yürürlükte-dir.

16- Yabancı Memleketlerde oturan Türk vatandaşlarının nüfus vak'aları hakkında kanun.

15.Şubat.1331 (1915).

Durumu yukarıdaki kanun gibidir.

17- Sicilli Nüfus idaresinin Teşkilâtı ile Memurlarının Vazifelerini Mübeyyin Nizamname.

2.Nisan.1331 (1915).

Durumu yukarıdaki gibidir.

18- Ahar Mahallere Nakledilen Eşhasın Enval ve Düyun ve Matlubatı Metrukesi hakkında Muvakkat Kanun.

13.Eylül 1331 (1915).

Anayasa Mahkemesi, 22.4.1963 günlü ve 1963/41 esas, 94 karar sayılı kararında kanunun yürürlükte olduğuna ve Anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir.

2) Resmî Belgelerin Türk Harflerine Çevrilmesi:

Cumhuriyetimizin 50Harf Devriminin 45.yılıının kutlandığı günümüzde, Devlet Arşivlerindeki ferman, anlaşma, mektup, berat ve benzeri belgelerle, vakfiyeler, tapu ve nüfus kayıtlarının eski yazı ile kaleme alındığı malûmlarıdır.

Birliğimiz Yönetim Kurulu; Avukatlık Kanununun 110/6.maddesi ile yüklendiği, "kanunların memleket ihtiyaçlarına uygun olarak gelişmesi ve yürütülmesi yolunda dileklerde, yayınlarda bulunmak, gerekirse ön tasarısı hazırlamak" görevinin gereği olarak hazırladığı "Resmî Belgelerin Yeni Türk Harflerine Çevrilmesi Hakkında Kanun Tasarısı" nı Hükümet Tasarısı olarak yasama organlarına sunulması dileğiyle Hükümete sunulmuştu.

Tasarının gerekçesi şöyledir:

(Harf devrimi ile birlikte doğan Cumhuriyet kuşağı, 50.yıl törenlerinde 45 yaşını bitirdi. Yedi yaşında okula başladığına göre, yeni harflerle okuyan Cumhuriyet kuşağının 45 yıl önceki öğrencilerinin en genci, bugün 52 yaşındadır.

Oysaki, Devletin kilit yerlerinde ve diğer kamu görevlerinde çalışanların pek azı bu yaşın üstündedir. Büyük çoğunluk yeni harflerle okuyup yazmaktadır.

Buna karşılık, Devlet arşivlerindeki ferman, anlaşma, mektup, berat ve benzeri belgeler ile vakfiyeler, tapu ve nüfus kayıtları çoğunlukla eski yazıdır. Bu yüzden, daha şimdiden, pek çok tapu ve nüfus dairelerinden mahkemelerin yazılarına verilen karşılıkta, "eski yazı bilen görevli olmadığından istenilen kayıt örnekleri gönderilememiştir" denilmektedir.

Eski yazı bilen kuşak, doğa kanunu gereğince, bir süre sonra tamamen yok olacaktır. Bu döneme gelindikçe, söz konusu kayıtlar, artık bugüne kadar bile okunamaz duruma düşecektir.

Bu nedenle, tüm devlet arşivlerinin, tapu, nüfus ve vakıf kayıtlarının asıllarına uygun olarak yeni Türk harflerine çevrilmesi zorunluğu kaçınılmaz duruma gelmiştir.

Büyük Atatürk'ün Cumhuriyeti emanet ettiği Cumhuriyet kuşağına en değerli 50.yıl armağanı, eski yazı tüm resmî ve hukukî belgelerin harf devrimimizin öngördüğü yeni türk harfleri ile yazılmış örneklerinin hazırlanması olacaktır...)

Tasarı şu hükümleri iktiza etmektedir:

(Madde-1) Eski yazı ile kalene alınmış olan Devlet arşivlerindeki ferman, anlaşma, mektup, berat ve benzeri belgeler ile tapu, nüfus kâğıtları ve mahkeme ilânları gibi tüm resmî ve hukukî belgeler, işbu kanunun yürürlük gününden itibaren en geç üç yıl içinde Türk harflerine çevrilecektir.

Madde-2) Eski yazılı kayıtların Türk harflerine çevrilmesi işlemi bittikten sonra, eski yazılı metinler ilgili dairelerden alınarak bakanlığa bağlı olarak kurulacak olan "Eski yazılı metinler Müdürlüğü"nde saklanacaktır.

Madde-3) Çevrilme işlemi, Başbakanlıkça atanan ve eski yazılı metinler müdürlüğüne bağlı olarak çalışan "Yazı Kurulu" tarafından yapılır.

Madde-4) Yazı Kurulu üyeliğine seçilenler, Yargıtay, Danıştay ve Yüksek Hakimler Kurulu Başkanlarından oluşan üç kişilik bir kurul önünde, "Eski yazı metinleri yeni Türk harflerine çevirirken asıllarına uygun kalacağına namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim" diye and içtikten sonra göreve başlatılırlar.

Madde-5) Yazı Kurulu üyeleri, Başbakanlıkça atanacak yetkili kişilerden kurulu bir sınav kurulunda başarı gösterenler arasından seçilir.

Madde-6) Çevirme işlemi Ankara'da yapılır. Yazı kurulu iki bölüm halinde çalışır. Bir bölüm Ankara'da bulunan kayıtların çevirmelerini yaparken, diğer bölüm, illerden alfabetik sıraya göre kayıtları getirip çevirmeleri tamamlar. Bir ilin çevrilme işi bitmeden diğer ilin çevrilmeleri yapılamaz.

Madde-7) Yazı Kurulunun çalışmaları bittikten sonra beş kişilik bir itirazları inceleme kurulu seçilir. İtiraz Kurulu, eski yazılı metinler müdürlüğüne bağlı olarak çalışır.

Madde-8) Yeni kayıtların eski yazılı metinlere uymadığı itirazı, ancak ellerinde aksine bir kayıt ya da bir mahkeme ilâmı bulunan kişilerce yapılabilir.

İtirazlar, en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. İtiraz kurulunun kararları kesindir.

Madde-9) Bu kanun uyarınca görev verilen kimseler T.C.K. uygulaması yönünden Devlet Memuru sayılırlar.

Madde-10) Bu kanunun öngördüğü görevlilerin ve kurul üyelerinin atanması işlemi ile gerekli araç ve gereçlerin hazırlanması, kanunun yürürlük gününden itibaren en geç iki ay içinde tamamlanmak zorundadır. Kanun Resmî Gazetede ilân edildiğinde yürürlüğe girmiş olur).

3) Baroların ve Barolar Birliği'nin Kendi Kendilerini İdare Edebilmelerini Temin Gayesiyle Milletvekillerine Gönderdiği Değişiklik Tasarısı ve Gerekçesi:

(1 Aralık 1938 gününde yürürlüğe girerek 7 Temmuz 1969 gününe kadar uygulanan 27 Haziran 1938 günlü ve 3499 sayılı Avukatlık Kanunu; avukatlığı (ârme hizmeti mahiyetinde bir meslek) olarak kabul etmesine ve o zamana kadarki yasalara göre gerçekten birçok hükünleriyle avukatlık mesleğine itibar kazandırmasına rağmen, uzun süreden beri yetersiz hale gelmiş ve bu arada yürürlüğe giren 1961 Anayasası da yeni bir Avukatlık Kanunu yapılmasını gerektirmiş bulunduğundan, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hazırlanarak 7 Temmuz 1969 günü yürürlüğe konulmuştur.

19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, avukatlığı (kamu hizmeti ve serbest bir meslek) saymış, baroların idaresinde Adalet Bakanlığının onaylama ve denetimi hafifletmiş, Türkiye Barolar Birliğini kurmuş ve eskiden Adalet Bakanlığınca yürütülen bir çok iş ve işlemleri bu yeni kurulaşa bırakmış bulunmaktadır.

7 Temmuz 1969 gününden bu yana yapılan uygulamada, Türkiye Barolar Birliğinin (kendi kendilerini yönetmede) yeterliğe ulaşabildiklerini göstermiştir. Yargıya ilişkin meslek kuruluşu olan Baroların ve Türkiye Barolar Birliği'nin (kendi işlerini yerinden idare) biçiminde Anayasanın gerekçesinde yer alan ilkeye ve demokratik usullere daha fazla yaklaşmak zorunlu hâle gelmiştir.

İşte bu gerekçe ve görüşler altında düzenlenen bu tasarıyla, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun aşağıda belirtilen hükümlerinde değişiklik yapılması öngörülmüştür.

İlke olarak Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu kararlarının "kesin karar" olması kabul edilmiş ancak, kamu düzeni nedeniyle ve Bakanlığın, memleketin genel adalet politikasını tesbit ve yürütmesi bakımından Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu kararlarına karşı Adalet Bakanlığının ilgilinin ve baronun Danıştay'a başvurma hakkı tanınmıştır. Bu suretle Anayasanın öngördüğü (yargı denetimi) de sağlanmış olacaktır.

19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 8, 20, 71, 74, 77, 95, 121, 142, 157 ve geçici 13 ncü maddelerinin değiştirilmesi ve Kanuna bir Ek Madde eklenmesine dair Kanun

Tasarısı

Madde-1) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 8 inci maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

Baro Yönetim Kurulu, avukatlığa kabul istemini reddettiği veya kovuşturma sonuna kadar beklenmesine karar verdiği takdirde bunun gerekçesini kararında gösterir. Gerekçeli karar adaya tebliğ olunur.

Aday, bu karara karşı tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde, kararı veren baro başkanı vasıtasıyla Türkiye Barolar Birliğine itiraz edebilir. Baro tarafından adaya, itiraz tarihini tesbit eden bir belge verilir. Bu belge hiçbir vergi, harç ve resme tâbi değildir.

Türkiye Barolar Birliği, itiraz üzerine dosya üzerinde gerekli incelemeleri yaptıktan sonra, itirazı kabul veya reddeder. Türkiye Barolar Birliği itiraz tarihinden itibaren bir ay içinde bir karar vermezse, itiraz reddedilmiş sayılır.

Adayın levhaya yazılması hakkında karar, Türkiye Barolar Birliği'nin onaylanması ile kesinleşir.

Baro Yönetim Kurulunun, avukatlığa kabul isteminin reddi veya kovuşturma sonuna kadar beklemesi hakkındaki kararları, süresi içinde itiraz edilmediği takdirde kesinleşir.

Türkiye Barolar Birliğinin üçüncü fıkra uyarınca vereceği karar kesin olup aday, ilgili baro ve Adalet Bakanlığı bu karar aleyhine Danıştaya başvurabilirler.

Barolar, kesinleşen kararları derhal yerine getirmeye mecburdurlar.

Madde-2) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 20 nci madde son fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

Türkiye Barolar Birliğinin itiraz üzerine verdiği karar kesindir. Bu karar aleyhine aday, ilgili baro ve Adalet Bakanlığı Danıştay'a başvurabilirler.

Madde-3) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 71 nci maddesinin 3 ncü fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

Levhadan silme karar gerekçeli olarak verilir. Bu karara karşı avukat, kendisine tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Türkiye Barolar Birliğine itiraz edebilir. Türkiye Barolar Birliğinin itiraz üzerine verdiği karar kesin olup, ilgili, baro ve Adalet Bakanlığı Danıştay'a başvurabilirler.

Madde-4) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 74 ncü maddesinin son fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

Baro Yönetim Kurullarının bu maddeye dayanarak verdiği kararlara karşı avukat, kararın kendisine tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde Türkiye Barolar Birliğine itiraz edebilir. Türkiye Barolar Birliğinin itiraz üzerine verdiği karar kesin olup ilgili, Baro ve Adalet Bakanlığı Danıştay'a başvurabilirler.

Madde-5) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 77 nci maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

Bölgesi içinde en az onbeş avukat bulunan her il merkezinde bir baro kurulur.

Baro kurulmayan yerlerin en yakın baroya bağlanmasına veya bunların birleştirilerek bir baro kurulmasına ve merkezlerinin belirlenmesine Türkiye Barolar Birliği karar verir.

Barolar kuruluşlarını Türkiye Barolar Birliğine bildirmekle tüzel kişilik kazanırlar.

Türkiye Barolar Birliğinin bu kanun uyarınca baro organlarının işlemleri hakkında onay mercii olarak verdiği kararları, görevli baro organları yerine getirmekle yükümlüdür. Türkiye Barolar Birliği kararına karşı süresi içinde Danıştay'a başvurulmuş olduğu halde bu kararın baronun görevli organınca, kanunî bir sebep bulunmaksızın yerine getirilmesi veya eski kararda direnme niteliğinde yeni bir karar verilmesi halinde, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, baro organının feshine karar verilmesi için keyfiyeti Danıştay'a bildirir. Danıştay, bildirme tarihinden itibaren en geç üç ay içinde karar verir. Feshi istenen organ üyelerinin bu Kanunun 62 nci maddesinde yazılı cezaî sorumlulukları saklıdır.

Danıştay'ın fesih kararı vermesi halinde, feshedilen organın yerine en geç bir ay içinde yenisi seçilir. Yeni seçilen üyeler eskilerin süresini tamamlarlar.

Feshedilen organın Türkiye Barolar Birliği kararına aykırı olarak yaptığı işlemler hükümsüzdür.

Fesih hükümleri baro genel kurulu hakkında uygulanmaz.

Madde-6) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 95 nci maddesinin 16 nci bendi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

16- Türkiye Barolar Birliği ve Disiplin Kurulu kararlarını yerine getirmek,

Madde-7) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 121 nci maddesinin 11 nci fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

11- Bu kanununun 33, 54 ve 83 ncü maddelerinde Birliğe verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak;

Madde-8) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 142 nci maddesinin 4 ncü fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

Birinci fıkra gereğince yapılan itirazın reddine dair Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca verilen kararlar kesindir. Ancak bu kararlar aleyhine Adalet Bakanlığı ve ilgililer Danıştay'a başvurabilirler.

Madde-9) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 157 nci maddesinin 7 nci fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiş, aynı maddenin son fıkrası kaldırılmıştır.

Birlik Disiplin Kurulunun itiraz üzerine verdiği kararlar kesindir. Bu kararlar aleyhine şikâyetçi, şikâyetli ve Adalet Bakanlığı Danıştay'a başvurabilirler.

Madde-10) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun geçici 13 nci maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir;

Dava vekillerininin mesleklerini icra edebilmeleri için, o yerin bağlı olduğu baroca tutulan bir listeye yazılmaları şarttır. Listeye yazılmak için yapılan başvurma üzerine Barolar, istenin kabul veya reddine dair kararlarını bir ay içinde vermek zorundadırlar. Bu süre içinde karar verilmezse istem reddolunmuş sayılır. Listeye kayıt kararı kesindir. Belli süre içinde karar verilmez veya red kararı verilir ise ilgili şahıs, karar verilmiş ise bir aylık sürenin sonundan, istem rededilmişse red kararının tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kuruluna itiraz edebilir. Türkiye Barolar Birliğinin kararı kesindir.

Madde-11) 19 Mart 1969 günlü ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir:

Bu Kanunda Danıştay'a başvurabileceği gösterilmiş olan hallerde karar örnekleri ilgiliye, baroya ve Adalet Bakanlığına Türkiye Barolar Birliği tarafından tebliğ olunur.

Madde-12) Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde-13) Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.)

4) Ölüm Cezası :

Bir evvelki genel kurul toplantısında sayın delege arkadaşlarımız ölüm cezası üzerinde durmuşlar, bu konuda Yönetim Kurulunu belirli bir tutuma sahip olmasını önermişlerdi. Ölüm cezası üzerinde çok tartışılan bir konu olması nedeni ile Yönetim Kurulumuz imkân nisbetinde objektif kalmaya gayret etmiştir. ./.

Bu konuda geniş gerekçeli bir tasarı hükümete sunulmuştur:

a) Gerekçe:

"Ölüm Cezası" konusunda sürgelen tartışmalar karşısında resmî tutumun ne olabileceği Birliğimiz Yönetim Kurulunca incelenmiş ve cezanın leh ve aleyhindeki fikirleri sadece özetlemek suretiyle bir derleme niteliği taşıyan bu raporun, bir kanun teklifi de eklemek suretiyle ve Avukatlık Kanununun 110.maddesi uyarınca yüksek Bakanlığa arzına karar verilmiştir.

Bu cezanın kaldırılması veya muhafazası veya bu cezanın verileceği suçların adedinin azaltılması veyahut bu cezayı ihtiva eden maddelere alternatif ceza sisteminin getirilmesi suretiyle hükmolunabileceği halleri daraltmak gibi tekliflerden birinin benimsenmesi için bu ceza hakkındaki görüşlerin gözden geçirilmesi faydalı olabilecektir.

1) Zaruri Ceza Fikri: Bu fikir fazlaca taraftar toplamıştır:

a- Zaruri ceza fikrinin izahı: Pek çok yazar ölüm cezasının meşru bir ceza olduğunu, bu cezanın zarurî oluşunda görmektedirler.

Ölüm cezası münhasıran "zaruret" ile izah edilebilmektedir. Cemiyet korumada, hürriyeti bağlayıcı cezaların, hattâ müebbet ve gayet sert bir şekilde infaz edilenlerinin dahi kifayetsiz kaldığı hallerde ölüm cezası zarurî gözükmektedir. Zaruret dışında ölüm cezasının mücerret düşüncelerle izahında isbat edici bir vasıf yoktur.

Ölüm cezasının, bu cezanın zarurî olduğu fikri ile savunanların bir kısmı, bu cezanın zarurî olmadığı hallerde meşru sayılmıyacağını ileri sürerler. Meselâ Garraud'nun düşüncesine göre ölüm cezasının haklı olması, onun kanunlarda muhafaza edilmesine kâfi değildir. Ölüm cezası o cemiyeti korumada zarurî bir vasıta olmalıdır. Bu bakımdan, cezanın muhafaza veya ilgası suali izafi ve mahallî şekilde cevaplandırılır. İlgası teklif olunan memlekette bu cezanın zarurî olup olmadığını bilmek lâzımdır. Bu cezanın zaruriliğini veya faydasızlığını mücerret bir düşünce tarzı veya istatistiklerden netice çıkarmak suretiyle göstermek inandırıcı değildir. Halktan gelen insiyaki bir duygu kanun vazısını ölüm cezasını muhafaza veya ilgaya sevk etmektedir.

Cezada zaruret ve fayda fikri ile ölüm cezasını kabul edenlere katılan Münzini şöyle düşünmektedir: Siyasî maksatlar, fikrî peşin hükümler ve hissî sebepler dışında ölüm cezası meselesi münhasıran mantıkî ve faydacı cephesiyle ele alınırsa bu cezaya karşı şimdiye kadar ileri sürülen bütün gerekçelerin inandırıcı olmadığı anlaşılır.

b- Zarurî ceza fikrinin tenkidi: Ölüm cezasını, zarurî olduğu için meşru sayan düşüncelerin başlıcaları yukarıda işaret edilmiştir. Fakat bu düşüncelerde isabet olmadığı kuvvetle ileri sürülmektedir.

Şüphe yoktur ki, ölüm cezasının meşruyetini bu cezanın zarurî olduğunda bulan düşünceler daima itibar görmüştür. Fazla taraftar toplamıştır. Ortolan şöyle düşünür: cezalandırmak hakkı nazariyesine göre, aynı zamanda zarurî ve haklı olmadıkça hiç bir şey, cemiyet adına ceza olarak tatbik edilemez. O halde ölüm cezasının meşru olup olmadığını bu iki ölçüye göre tayin etmek lâzımdır. Bu manâda alınmış "zaruret kavramı" ampirik veya faydacı bir ölçüdür. Bu ölçünün cezası kadar vahim bir hali meşru kılmasına imkân yoktur.

Ölüm cezasının zaruretle izahını yapanların pek çoğunda zaruretin ne zaman mevcut sayılacağını tayinde tereddüt görülmektedir. Kısacası bu fikirlere göre suçlulukla mücadele için ölüm cezası zarurî ise meşrudur, aksi takdirde değildir. Fakat, bu düşünceye pek basit bir mantık ameliyesi demek mümkündür. Hukuk ilminde "zaruret hali" hattizatında haksız bir müessese telâkki olunur. Kanunlarda yer alması, insan tabiatını değiştirmek imkânsızlığı ile izah edilir ve çok kat'î şartlara bağlanmıştır. Bu şartların hiç biri cemiyetin ölüm cezasını tatbikte zaruret içinde olduğunu, neyin olmadığını tesbitte hukukî kat'iyet yoktur.

Hangi ceza hukuk mektebine mensup olursak olalım, medeniyet ilerledikçe ceza müeyyidesi kıymetinden kaybetmektedir. İptidai devirlerde Devletin, cemiyetin emniyetini sağlayacak vasıtaları pek mahduttu. Halen çok çeşitli ve müessir vasıtalar mevcuttur. O halde medeniyet, suça karşı daima yeni silâhlar bulacaktır.

Bu itibarla cemiyetin suça karşı korunması cezadan gayri vasıtalarla daha iyi sağlanacaktır. Her halde bu düşünceler ölüm cezasının bugün ne derece meşru sayılabileceğini, geleceğinin ne olacağını tahminde faydalı olacaktır.

Zaruret mutlak hakikatlerden değildir. Zaruret izafidir. Şu zaman veya mahalde veya şöyle bir hadisede zaruri gözüken bir şey başka hallerde zaruri değildir. Ölüm cezasındaki kat'iyeti izafi unsarlarla izaha inkân olamaz. Ölüm cezasını "hasta cemiyetin ilâcı" sayan Montesquieu'nun düşüncesinde alâkasız şeyleri birbirine benzemekten başka gayret görülemez.

Prins'e göre de ölüm cezası zarurî değildir. Zira modern ceza mevzuatında, hem cinsleri arasında yaşamak hususunda en tehlikeli olan suçlar için kâfi bir ceza mevcuttur: Müebbet ceza... Bir avcı vahşi ormanda bir panter'e rastlarsa, onu tereddüt etmeden öldürür. Fakat onu bir kafesin demir parmaklıkları arasında görürse öldürmez. Zira panter kuvvetsiz hale getirilmiştir. İnsan öldürmek için öldüremez, Ahlâken ölüm cezası, cezada ifrattır. Ölüm cezası zayıf bir Devletin kuvvet gösterisidir. Devlet, öldürmekten başka şekilde suçu önliyemediğini, her infazda itiraf etmiştir.

2) Meşru müdafaa fikri: Bu düşünce ölüm cezasına hukukî bir mesnet arar:

a- Ölüm cezasının meşru müdafaa fikri ile izahı: Hukukta meşru müdafaa hakkı bir müessese oluşundan hareket edilerek ölüm cezasının suçluya karşı cemiyetin meşru müdafaa şekline kabulü fikri de ileri sürülmüştür. Böyle düşünenlere göre Devletin emniyetine taarruz halinde mütearrız öldürülebilir, fakat bu Devletin "cezalandırmak hakkı" ndan gelmez, harp zamanında dış düşmana tatbik edilen aynı prensipler gereğindedir ki, iç düşman öldürülür. Meşru müdafaa müessesesini izah eden düşüncelerin hepsi ölüm cezasının da meşru olduğunu göstermeye hizmet eder. Hakikatte, ferdin meşru müdafaa arasında öz farkı yoktur.

b- Meşru müdafaa fikrinin tenkidi: Ölüm cezası ile kaati-li cezalandıran cemiyetin, kendine taarruz eden bir şahsı öldüren kimseye benzetilmesi, zorlama suretiyle yapılan haksız bir benzetmedir.

Suçluya karşı cemiyetin durumu, taarruza uğrayan kimseye asla benzemez. Zira bu şahıs taarruz edeni öldüremezse, belki kendisi ölmüş olacaktır. Halbuki işlediği suç ne kadar ağır olursa olsun suçlu, cemiyetin karşısında çok zayıf kalır. Suçlu ceza evinde hiç de tehlikeli değildir ve cemiyetin normal hayatında istisnai bir hadise olan cinayet, Devletin varlığını tehlikeye sokmuş olamaz. Meşru müdafaada mütearrızı öldürmek selâhiyetinin suçluyu tecziyede Devlete aynı hakkı verdiğini iddia etmek yanlış olur. Meşru müdafaada taarruz ile müdafa arasında "filhal unsuru" (bk.TCK.49) cemiyet için mevcut değildir. Esasen bir fert suç işlemiş ise bundan cemiyetin varlığının tehlikeye girdiğini düşünmek garip olur. Suç ile sadece emniyetin huzuru bozulmuştur, ceza, bu huzuru için verilir.

İhtilâlcî Robespierre 1791 yılında şunları söylemişti: Medenî cemiyet dışında bir düşman beni öldürmek isterse veya elimle yetiştirdiğim tarlayı yok etmeğe gelirse, ya ben yok olacağım veya onu öldüreceğim, tabii müdafa kanunu benim hareketimi meşru kılar. Fakat herkesin kuvvetinin bir tek ferde karşı birleştiği cemiyette hangi adalet prensibi benim onu öldürmeme müsaade eder, hangi zaruret bunu haklı gösterir.

3) Tabiat Kanunu fikri: Bu fikir, ölüm cezasını basit bir şekilde izah etmek ister.

a- Ölüm cezasının tabiat kanunu ile izahı: Ölüm cezası ıslahı imkânsız bir suçlunun, kat'i surette, cemiyetten atılmasıdır. Görülüyorki ölüm cezası bir tabiat kanununa dayanmaktadır. Bünye, kendine uygun olmayanı atar. Bünyeye uymamak ıslahı mümkün olmayan suçlu çeşidinin mevcut olduğunun kabulünü icap ettirir ki bu kanıtlanmış bir konu değildir.

"Tabii istifa" fikri ölüm cezasını izah eder. Zayıfları ifna suretiyle tabiat her canlının neslini korur. Ölüm cezası da böyle sun'i bir istifadan başka bir şey değildir. Cemiyet zararlı olanı yok edecektir. Bu sun'i istifa tabiat kanununa uygundur.

b- Tabiat Kanununun^{un} fikrinin tenkidi: Tabiat kanunu tâbiri müphemdir.

aa. Kavram olarak tabiat kanunu: Tabiat kanunu tâbiri ile makul ve örnek bir kanun ifade edilmek isteniyorsa elbette ki,

iyi bir şeydir. Fakat tabiat kanunu kavramında bir haksızlığın mazurati aranmak isteniyorsa bu "kendini haklı çıkarma" ameliyesinden başka bir şey değildir. Darwin nazariyesinde ölüm cezasının meşruiyetini aramak hukukî bir görüş değildir. Bu nazariye sosyolojiye nakledilemez.

bb. Gayrikabili ıslah suçu: Suçluların, cemiyetten kat'i surette atılmaları ıslahı inkânsız suçlu tipinin mevcudiyetini kabul etmekle mümkündür. Suçların ıslahı inkânsız mıdır? Yoksa ıslahı sağlayacak usulü mü bilmiyoruz? İslah emeginden mi kaçınıyoruz?

Suç insanın cemiyet halinde yaşamağa ehil olmadığını gösterir, "yaşama hakkı" olmadığına delalet edemez. Bu itibarla ölüm cezası meşru değildir. Bu mütalâanın makul sayılan mukabil tenkidini Garofalo yapmıştır. Bu müellife göre, mütalâa, insanlar için cemiyetten önce ve cemiyetten ayrı bir yaşama şekli kabul eden Rousseau için doğru olabilir. Bugün için tekamül derecesi ne olursa olsun cemiyetten gayri tabii bir yaşama şekli mevcut değildir. Bir insanı öldürmekten başka bir şekilde cemiyetten ayırmağa imkân yoktur. Fakat Farofalo'nun aksine şöyle düşünmek daha isabetlidir: Cemiyet ne demektir: sosyal hayat o kadar farklı şekiller alabilir ki, bunları tek manâda toplamağa, aynı kelime ile ifadeye imkân yoktur. Garofola "sosyal hayat" dan neyi kastedtiğini izah etmemiştir.

Suç istatistikleri göstermiştir ki, aynı suçun tekrarlanması tenayülü fiilin objektif ağırlığı ile ters orantılıdır. Bir kaatilin tekrar kaatil olduğu haller umumî "tekerrür" hadiseleri yanında pek cüz'i kalır. Kaldı ki, ölüm cezası, "nedamet" için geçmesi zarurî zamanı ortadan kaldırmaktadır. Cezanın başlıca gayelerinden birinin suçlunun ıslahı olduğu malûndur. Cezanın gayesi ıslah olduğuna göre ölüm cezasını izah inkânsızdır. Gayrikabili ıslah olanlara tatbik edilecek ise ağır olmayan bu çeşit suçlar hakkında tatbik edilmek lâzımdır. Her halde böyle bir şey mantıkî değildir.

4) Genel Önleme: Bu düşünce fazlaca taraftar bulmuştur.

a- Ölüm cezasını, genel önleme ile izah eden fikir: En ağır suçları önleyebilmek için en büyük korkuya, ölüm korkusuna ihtiyaç vardır.

"Ölüm Korkusu" nun insanlarda en büyük korku olduğu inkâr edilemez. Ölüm cezası tehdidi, suçdan döndürecek kadar müessirdir. Suçlu büyük bir ihtiras tesirinde ise ölüm cezasının korkutucu (suçu önleyici) tesirinin zayıfladığı düşünülebilir, fakat böyle hallerde dahi tamaniyle tesirsiz değildir. Hakikaten koyu cesaret sahibi (fanatik) bazı kimseler vardır ki, bunlar ölüme atılmak için gayet az cesarete ihtiyaç duyarlar. Fakat bunlar enderdir. Ölüm cezasında "ibreti müessire" vardır.

Ölüm cezasının müstakbel kaatilleri korkutmadığı asla iddia edilemez. Eğer bir kimsenin ani olarak öldüğünü öğrenirsek ölüm sebebini sorarız. Ölüm sebebi ile alâkamız yok ise acımız derin değildir. Kusuru ile ölmüş bir adama, meselâ kazaya uğramış bir kinse kadar acınmaz. Bu sebeple bir suçlu, kendisi gibi bir insanın idam edildiğini görürse bu sahne onun üzerinde derin tesirler yapar. Fakat suçlulukla alâkası olmayan kimsenin bundan korkmağı düşünmeyeceği tabiidir. Ölüm yerine bir çeşit "Müebbet cesaret" in ikâmesi asla ölüm cezasının tevlit ettiği korkuyu doğuramaz. Esaret devrinde kaçan esirlerin bazılarını kendiliklerinden yine esaretlerine avdet ettiği görülmüştür. Ölüm cezasının kâfi derecede korkutucu, dolayısıyla suçu önleyici olup olmadığına şöyle düşünenler vardır. Eğer ölüm cezasında böyle bir hassa olmasaydı, bu ceza askerî ceza kanunlarında yer almazdı. Ve sert siyaset takibi zarureti hissedilen devrelerde pek çok menleket kanunlarında yeniden ortaya çıkmazdı.

b- Genel Önleme fikrinin tenkidi:

Suçlara mani olacak tam bir önleyici sistem Ceza Hukukunda bulunamamıştır. Ceza hukuku tarihi göstermiştir ki cezalardaki değişiklik değil, sosyal sebeplerle ve devirlere göre suçluluk değişmiştir. Bu itibarla ölüm cezasının suçlara tesir edeceğini farzetmek gerçeğe uygun düşmez. Ölüm cezası ile ağır suçlar arasında belki zayıf bir alâka müşahade olunabilir; fakat ölüm cezasının müessir bir etkisini ispat eden ilmî ve istatistik mütalâa mevcut değildir. Vaktiyle bazı hırsızlık suçlarına ölüm cezası verililiyordu, kaldırıldı. Bu yüzden hırsızlıklar ne artmış, ne eksilmiştir. Ölüm cezası kat'i surette önleyici bir fayda sağlamadı. Asırlardan beriher memlekette tatbik edildiği halde büyük cinayetlerin adedini azaltmamıştır. O halde mutlaka başka bir sistem aramak zorundayız.

Ölüm cezasının hiç düşünmeden en ağır suçları işleyenler pek çoktur. Zira her suçlu, yakalanmayacağı ümidi ile suçu işler, bu sebeple cezayı düşünmesi için sebep yoktur. Yakalanaçağını bilerek suçu işleyenler ise esasen ölümü göze almışlardır. İnsanın ruhunun şiddetli heyecanları, ihtirasları kolaylıkla önlenemez. İntikam için, kıskançlıkla, kin yüzünden öldürenleri sehpa korkusu geri dönderememektedir.

Carrara şöyle düşünür: Tabiat kanunu bir şeyi muhafaza etmek bakımından makûldür ve zarurete dayanır. Esasen ölmüş olan mahkûmu kurtarmak için faili öldürmek makûl değildir. Bu sebeple ölüm cezasının meşru olduğu müdafaa edilemez. Medenî devletlerin bugünkü durumu (umumî suçlarda ve devletler için normal zamanlarda) toplum düşmanının öldürülmesi maddî bir zaruret görememektedir. Başkalarına ibret olsun, korkutsun diye cezalandırmak fikrine dayanan, maddî olmayan zaruret ise kabul edilemez. Bununla beraber eğer tabiat kanunu gereğince masum diğer kimselerin hayatını muhafazası için zarurî ise ölüm cezası meşru olarak kabul edilebilir. Fakat başkalarına ibret olması şeklindeki doğrudan doğruya olmayan zaruret ölüm cezasını meşru gösteremez. Doğrudan doğruya müdafaa zarureti mevcut olmalıdır.

Kaldı ki "ölüm korkusu" mahiyeti meçhul bir duygudur. Ölüm yalnız başına "acı" değildir. Ölümün bize kötü görünmesi açısından gelmez, tiksindiğinzdendir. Bu tiksintinin sebebi ise, insanlarda bir takım batıl inançlardır, insan, ruhunun vücuttan ayrılmasının feci bir acı doğurduğuna inandırılmıştır. Bu inancın insanlarda yıkılması inkânsız değildir. Devlet, halkının ölümünden fazla korkmasını isteyemez. Vatan müdafaası unutulmamalıdır. Din ve ahlâk insanı bu korkudan kurtarmağa çalışır. Devletin çeşitli sahalardaki tutumunun farkını nasıl izah edeceğiz?

Esasen uzak bir ihtimal olarak gözüken ölümün korkusunda suçu önleyici hassa yoktur. Fizikte nasıl uzaktaki cisimler küçük gözükürse manevî sahada da uzak bir ihtimal az mümkün görülür. Ölüm cezası verileceği, verilirse infaz edileceği uzak bir ihtimal olarak suçluyu düşündürür. Ölüm cezası şüpheli hale geldikçe onun korkutucu tesiri de o nisbette azalır. Bazı mesleklerde ise ömrü kısaltılan tedrici bir zehirlene görülür.

Fakat bu mesleklerde işçi bulmakta güçlük çekilmemektedir. Bir katilin iyi silâhlanmış hasfına taarruz ettiği ender görülmüştür. Fakat burada yakın ve müşahhas bir tehlike vardır. Ölüm cezasının uzak tahdidinde bu hal yoktur. Ölüm korkusunun yenecek, bir başka korku mevcut olunca bu ceza tamamiyle tesirsiz kalır. Bazan manevî değerler ölüm korkusunu yener. İhtihar, şeref saiki ile benzeri hadiseler buna misâldir. Halen düelleya her memlekette ortadan kalkmış denilebilir. Bu her halde kanun korkusundan olmuştur. Ortaçağ asalet anlayışının ortadan kalkması düelloya son vermiştir.

Ölüm tehdidinin, suça karşı önleyici bir vasıta olduğu fikri, normal suçlar için doğrudur. Fakat adli tatbikat göstermiştir ki suçluluk mantığa uygun hareket etmemektedir. İhtiras saiki ile suç işleyen kimse, ihtirasın tesiri altında kör olmuştur. Adli suçlular, hattâ mükerrirler, cezadan kurtulacakları ümidinin emniyet içinde suç işlerler. Eğer bir kimse mutlaka ölüm cezasına çarptırılacağına emin olsa belki suç işlemez, eğer bu böyle olsa, daha az şiddetli bir ceza korkusuyla da, meselâ müebbed ağır hapis korkusu ile de suç işlemez.

İntihar, insanın ölümden korkmadığını gösterir. İntihar eden kimse, kendini ölüm cezasına mahkûm etmiş demektir, fakat müebbet bir cezaya kendini mahkûm eden yoktur. Her memlekette intiharların adedi, infaz edilen ölüm cezalarının adedinden fazladır.

Ölüm cezası ibret olur mu? Bunu başka bir soruya bağlamak lâzımdır: Başkalarının ölümü insanları hakikaten dehşete düşürür mü? Her sene büyük sper gösterilerinde ve diğer işlerde pek çok insan öldüğü halde seyirciler yaşayanları alkışlanmakta devam etmektedirler.

Prins'in kanaatine göre ölüm cezası ibret teşkil etmez. Bilâkis tecrübe göstermiştir ki, alenen infaz edilen ölüm cezası, daima bir skandal doğurmuştur. Halk bir bayrama gidemişcesine şehrin etrafına koşmuştur. Bu şekilde ölüm cezası hukuk duygusunu, adalete ve ölüme saygıyı tehlikeye düşürür. Bu çeşit teşhirler yığın ruhunda, zalim zevk sevgisini, kan insiyatifini teşvik eder.

Bu cezanın aleni infazı kaldırılmıştır ve sabah erken saatte, cezaevi dahilinde, mevcudiyeti infazın kanuna uygunluğunu göstermek bakımından zarurî olan kimselerin huzurunda ceza infaz olunmaktadır. O halde saklanmak istenen bir manzarada, ibretin mevcut olduğu söylenebilir mi? İbret olsun diye en geniş aleniyet yer verildiği farzolunsun. Bu bir terrör değil midir? Teşhis, hukuka dayanan bir siyaset sayılmaz. Koestler "kanlı kanunlar", "Kokuncaya kadar sehbada bırakılan cesetler" den bahsederken konuyu derinliğine sezebilmişti. Ölüm cezasının gerektirdiği tek ağır suçlar mütemadiyen işlenmektedir. Bu hal ölüm cezasının onları önleyemediğini gösterir. O halde infazın zarureti izah inkânsızdır. Bilhassa başkaları üzerinde bazı tesirler yapsın diye suçlunun vasıta olarak kullanılması meşru olamaz.

5) Ölüm cezasının teknik kusurları: Bu bakımdan fikirler ayrılmıştır.

a- Ölüm cezasında teknik kusur görmeyenlerin fikirleri: Ölüm cezalarında bazı kusurlar mevcut olabilir. Meselâ ölüm cezasının bölünmez bir ceza olduğu, suçların hususiyetlerine göre cezanın ferdileştirilmesine müsait bulunmadığı ileri sürülür. Halbuki hakim bir derece aşağı cezayı gerektirmeyen hallerde bu cezayı verecektir. Esasen hürriyet bağlayıcı "nüebbed cezalar" dahi bölünme kabiliyetinden mahrumdur. Ölüm cezasının "adlî hata" ile haksız yere infazı halinde hatanın tamirine inkân olmadığı söylenmektedir. Uzun yıllar haksız yere çektirilmiş hürriyeti bağlayıcı cezalarda hatanın tamiri mümkün müdür? Kaybolan yıllarını Hükümlüye geri verebilir miyiz? Kısacası ölüm cezasında görülen kusurların hepsi diğer cezalarda da mevcuttur. Hiç bir "beşeri ceza" ahlâki kusura tamaniyle uygun düşmemektedir. Zira bunu yapabilmek insanların elinde değildir. Çekilen bütün acıların tamiri inkânsızdır. Kaldı ki ölüm cezasında bir hususiyet de vardır. Ölüm cezası diğer cezalara kıyasla kat'i bir cezadır. Bu cezadan "firar" etmek mümkün değildir. Halbuki diğer cezalara çarpılanların, günün birinde cezaevinden kaçabilme ümitleri, cezanın tesirini pek çok azaltır.

b- Ölüm cezasını elverişsiz bulan düşünceler: Böyle düşünenlere göre ölüm cezasının yukarıda işaret edilen kusurları o kadar düşük ve diğer cezalarla o kadar kıyas kabul etmez ki bu ceza-yı terk etmekten başka çare yoktur. Ölüm cezası bölünmez, suçlu-nun şahsiyetine göre ayarlanamaz, hattâ anlaşılınca cezayı kal-dırmak inkânı kaybolmuştur. O halde bu cezanın meşru olup olma-dığını araştırmaya lüzum yoktur. Bu ceza, esasen Ceza Hukuku bakı-mından elverişli değildir. Ölüme ceza denebilir mi? Bir adamı öl-dürmek onu yok etmektir, cezalandırmak değil.

aa. Ölüm cezalarında hata: Bu mesele bir cezanın adil ol-masıdır. Bu itibarla ölüm cezası meselesini felsefî, ferdiyetçi veya cemiyetçi veya siyasî yönden değil, sadece penoloji bakımın-dan ele almak lâzım geldiği düşünülmelidir. İyi bir ceza, hata hâlinde geri alınabilir olmalıdır. Bu günün medeniyeti şu suali soruyor; Verilen ceza adil (haklı) mıdır? Bunun cevabını bu ceza-nın faydalı olup olmadığı değil, hukukî olup olmadığına aramak lâzımdır. Beşerî adaletin isabetinde şüphe daima mevcut olacaktır. Tamir edilemez olmuş ölüm cezasına karşı ciddi bir itirazdır. Böyle bir durumda hata halinde tamiri inkânsız ceza hiç bir za-man tamamiyle haklı gözükmemez. Bir Fransız Ağır Ceza Mahkemesi Hâkimlerinin, jürinin hatası sebebiylehaksız yere idam edilen bir sanık yüzünden, yüz sene siyah elbise ile mahkemeye çıktıkları nakledilir.

Bütün cezalarda hatanın tam manasıyla tamirine inkân olma-dığı itirafı doğru ise de ölüm cezasında kısmî bir tamirin dahi bahis mevzuu olamayacağı aşikârdır. Adlî hatalara karşı tazminat, hukukun hataya karşı bulabildiği, cüz'i de olsa bir tamir şekli-dir. Bunu ölüm cezasına tatbik edemeyiz. Kaldı ki hiç bir adlî hata, ölüm cezasındaki hata kadar ağır değildir. Cemiyetin bu çe-şit hataları affetmeyeceğini de düşünmek lâzımdır. Ölüm cezalarının adlî hata halinde tamir edilmelerinin inkânsızlığı amme vicdanında yer etmiştir. Adlî hatalar ender olabilir. Fakat ölüm cezasında bir tek hata bile, toplumda büyük sarsıntı yaratmaya kâfidir.

Tıpta hata edildiği ve belki de hastanın hayatına bu hatanın son verdiği, bu itibarla hata korkusu ile zarurî olan bir ameliyeden kaçınmıyacağı ileri sürülmüştür. Bu mütalâada isabet yoktur. Hastanın hayatını kurtarmak gayreti içinde işlenen hatayı, sadece öldürmek için verilen karardaki hataya benzetmeye imkân yoktur. Bir adli hata neticesinde masum bir insanın öldürülmüş olması bütün insanlar için müşterek bir felâkettir.

Her halde ölüm cezası ahlâk örneği veremez. Bilâkis halkın ahlâkını tahribeder. Vahşeti ve kana susamağı tahrik eder, intikam duygusunu besler. İnsan kanından çekinmek gerek, cezada bile ölüm cezasına çarpılan kinse, kanunun mağdur ettiği kişi olarak gözüktür, vatandaşta acıma duygusu uyandırır. Bunlar ceza siyasetinde mutlaka nazara alınması lâzım gelen hususlardır.

6) Kefaret Esası: Ceza hukukunda muayyen bir anlayışı ifade eder.

Ölüm cezasının lehinde olan düşüncelerin tenkidini teşkil eden fikirlerde büyük isabet olduğu aşikârdır. Yukarıda işaret edilen düşüncelerin hiç bir ölüm cezasının neşru olduğunu göstermemektedir. Bu durum karşısında ölüm cezasını her türlü fayda ve zaruret kavramları dışında "kefaret esası" ile izaha gayret edilmiştir.

a- Kefaret kavramı ile ölüm cezasının izahı: Böyle düşünenlere göre ölüm cezasına itiraz, gerçekte kefarete esasına dayanan ceza kavramına karşıdır. Bir ferdin hayatının yok edilmesinin cemiyet için "fayda"lı olacağını düşünmek imkânsızdır. Eğer ceza müstahak olana verilen bir şey ise bunun zaruret veya fayda ile alâkası olmanak lâzımdır. Ölüm cezasına ait tartışmaların sonunda, cezanın esası olarak kefarete kavramı üzerinde durmak ihtiyacı daima hissedilir. Bir kinse başkasını, teemmül ederek öldürmüş ise ölüm cezasına çarpılır. Bu halde ölüm cezasının meşruiyetini aramak için başka bir şeye bakmak doğru değildir. Ceza, fiil ile mütenasiptir. Bu durumda ölüm cezasına çarpılan kinse haksızlığa uğradığını iddia edebilir mi? İnsan hayatının dokunulmazlığını kendisi ihlâl etmiş midir? İnkâr ettiği hakkın kendisine iade edilmesini isteyebilir mi? Eğer ölüm cezası ortadan kaldırılacak ise bu iş evvelâ katillerden başlanmak lâzımdır.

b- Kefaret esasının tenkidi: Ölüm cezasına taraftar olan Kant'ın "öldürsen, kendisini öldürmüş olursun, çalarsan kendinden çalmış olursun" düşüncesi, bu büyük düşünürün felsefî düşüncesindeki itibarına rağmen, "kısas" kanunundan başka bir şey değildir. Kısas ise ceza hukukunun ilk çağlarına ait bir müessesedir. Diğer taraftan "kefarete esas" ceza hukukunda ittifak edilen bir kavram değildir. Hattâ kefarete esasına taraftar olmamak için pozitivist mektebe mensup olmak dahi zarurî değildir. Kefarete kavramı hiç bir müessesesi izah etmez, yalnız müesseselerin izahsız kabulünü, adeta emreder, bir çeşit "peşin hüküm"den neticeler çıkarır.

7) Hümanist Doktrin: Bu doktrin ölüm cezasına karşıdır.

Bir cezanın meşruiyeti, tatbik edildiği devrin insanlık duyguları nazara alınmadan tayin edilemez. Ölüm cezası problemi, insana utanç veren bir lakaydı ile tetkik olunamaz. Bu itibarla ölüm cezası aleyhine olan fikirlerin bir kısmının hissî sayılması isabetli değildir. Kanunlar, insanlara aklın ve vicdanın hakimiyetini sağlamalıdır. Ölüm cezası veren kanunlarda bu vasıf yoktur.

Orta çağda ölüm cezası an'ane halinde tatbik edilmiş ve meşruiyeti münakaşa dahi edilmemiştir. Fakat 18.asır ortalarına doğru felsefeciler bu cezanın meşru olup olmadığı meselesini ortaya attılar. Fransız ihtilâlinde bu mesele genişledi. Montesquieu bu münakaşaya katılmakla beraber neticede ölüm cezası lehine kanaat izhar etmiştir. Buna mukabil Voltaire, Beccaria bu cezanın aleyhtarıdır. Beccarie her çeşit cezanın gayri insanî şekline muhaliftir ve derki: kimsenin öldürmeye hakkı yoktur. Ölümü çabuklaştırmağa hakkı yoktur, bu itibarla öldürücü şartlarda çalıştırmak suretiyle cezanın infazı (hidematı şakka) dahi meşru değildir. Daha 1789 tarihinde yayınlanmış ve Beccaria'nın eserinin devamı olsun istemiş. Bir eserin yazarı Ciamarelli ölüm cezasının gayri insanî, kifayetsiz ve faydasız olduğunu, kaldırılmasını ve yerine daha müessir bir başka cezanın konulmasını ileri sürüyordu.

19.asırda ise Victorhugo, meşhur (sefiller) inde, Lamartini eserlerinde bu cezanın yanlışlığını ortaya koymağa çalışmışlar, Mittermaier, D'olivecrona cemiyetinin ölüm cezası vermeye hakkı olmadığını ileri sürmüşlerdir. Victorhugo ölüm cezası hakkında şöyle düşünüyor:

Ölüm cezası nedir? Ölüm cezası barbarlığın ezeli, mahsus alame-
tidir. Ölüm cezası nerede yaygın ise orada barbarlık tahakküm
ediyor demektir. Nerede ölüm cezası azalmış ise orada medeniyet
hüküm sürmektedir. Kanunları idare eden kanun, insanlara şunu
haykırır: İnsan olmaktan vazgeçemezsiniz. Bu hitap aynı zamanda
toplumadır. Toplum bir insanı, şahsiyetini yok eden bir cezaya
çarptıramaz. Bentham ölüm cezasını bir adaletten ziyade "husumet"
olarak kabul eder. İnsanın kanının akması faydalı sayılırsa ve ka-
nunla aksa dahi artan bir dehşet hissi doğuracaktır. "Bir yasa-
macının tabiat yasalarına karşı yasalar yapması ve onları ölü-
mün dehşetleri ile silâhlendirmesi yalnız boşuna değil, fakat
kötüdür de".

Ölüm cezasının "insanî ceza" sayılmasına imkân yoktur.
Bir hekimin veya bir din adamının, ölmek üzere olan hastaya ken-
dini ölüme hazırlaması tavsiyesi ile bir idam hükmünün tefhimi-
ni sadece maddi bir acı saymağa imkân yoktur. Bu ceza her şey-
den evvel korkunç bir manevî "işkence"dir. Ceza adaleti suçluyu
"vahşi hayvan"a benzetemez. Ceza, bazan suçtan daha aşağı bir
şey olabilir. Her memleket, ceza sistemini tanzim ederken muay-
yen bir insanlık seviyesinden aşağıya inmeyeceğini kabul zorun-
dadır. Gabba'nın fikrine göre ölüm cezası meselesi ilimde halle-
dilememiştir. O halde kanun vazıı da bunu halledemez. Kanı, kan
ile yıkamanın örneğini veren kanun, bir bakıma kendini inkâr et-
miş demektir. Suç anından en ağır şekilde cezalandırılması iste-
nen kimsenin ölüm cezasının infazı sırasında merhamet hissi do-
ğurması, insan psikolojisine has bir tezattır. Bu tezadın büyük
mânası inkâr edilemez. Hukuk "yaşama hakkı dokunulmazlığı" nı
kabul zorundadır. Bu hak, suçlu insanda müstakil olarak mevcut-
tur. Bu anlayışı bütün ferdiyetçi görüşlerde mevcut olduğu iddia
edilen ifratla sakatlanmış saymak doğru değildir.

İnsanlık duygularının tesiri, asırların mukayesesinde,
pek açık srette kendini göstermektedir. Ölüm cezasının hükmedil-
diği hallerin azaldığı açıkca anlaşılmaktadır. 17. asırda yaşa-
mış bir Alman Hakimi, meslek hayatında 20.000 kişi hakkında ö-
lüm cezası vermiş olmakla övünmüştü. İnsanlık böyle bir devre-
den çok hızla uzaklaşmış bulunmaktadır. Ölüm cezasının tarihi
mütemadi bir ilganın tarihidir. ./. .

Holzendorff, ölüm cezası aleyhine belki de en kuvvetli eseri yazmış olan âlim, 1877 yılında şunları söylemişti: Ölüm cezasının ilgası her hangi bir parlâmentoda ekseriyet ve akalliyet meselesi değildir, zamanımızın vazifesidir. Ölüm cezası aleyhindeki fikirlerin tam ve kat'i neticeye ulaşamaması olmasını, bu fikirlerin isabetsizliğinde görmek doğru olmaz. Ölüm cezasına karşı fikirler, Beccaria'dan zamanımıza kadar devam etmiştir. Bu fikirlerin bu kadar zamanda netice vermemesinin onların isabetsizliği manâsına alınması doğru olmaz. Uzun yola erken çıkılmıştır. Beccaria'nın eseri ve düşünceleri kudretini muhafaza etmektedir. Halbuki Beccaria'nın o devirlerde en şiddetli muarızı olan Vergani'nin ismi ancak araştırmacılar için malûmdur. Kaldı ki Vergani dahi, eserinde ölüm cezasının lüzumundan fazla teşmilini haksız bulmakta ve âmme menfaatinin nasıl bu cezanın ilgasına taraftar değilse, fazla teşmiline de taraftar olmadığı neticesine varmaktayız. Son asırlar tarihi Beccaria'yı daima haklı çıkarmıştır.

"Toplumun hiç bir zaman tamamen cevaplandıramadığı meseleleri ortaya koyan" ölüm cezasına çarpılanlardan biri olan Chessma cemiyetinin "böylesine davranışlarında daha ziyade bir intikam hissi sezdiğini, topluma karşı savaş halinde olduğu düşünülen adamın aslında kendi kendisi ile savaş halinde olduğu bilinirse ve meseleye bu açıdan bakılırsa, hal çaresinin de kendiliğinden ortaya çıkacağını" yazmıştı.

S O N U Ç :

1) Yukarıda ölüm cezasının aleyhine olan fikirler kabul edilirse Ceza Kanununun ölüm cezası verdiği maddelerdeki cezaların yerine "müebbed ağır hapis" veya müebbed ağır hapisin daha ağırlaştırılmış şekli (eskiden mevzuatımızda mevcut "Hidematı Şakka" veya hücre süresi arttırılmış müebbet ağır hapis) ikâmesi suretiyle konunun kesin surette çözümlenmesi mümkün görülebilir.

2) Bu cezanın muhafazası tercih edilirse her hangi bir işlem bahis konusu olamayacaktır.

3) Bu cezanın sadece uygulanabileceği hallerde kısıntılar getirmek suretiyle ölüm cezasının tedrici suretle ilgası ve bu arada toplumun bu cezanın kaldırılması fikrine yönelmesi hususunda aydınlatmalarla gelecek için hazırlıklarda bulunulması düşünülebilir. Bu durumda şu tedbir teemmül edilmektedir.

Ölüm cezası veren bütün yukarıdaki maddelerdeki cezalar mütenavip (alternatif) cezaya dönüştürülmeli, diğer bir deyimle suça "ölüm cezası" verileceği tasrih edilmeli, bu cezalardan hangisinin uygulanacağı hakimın takdirine bırakılmalıdır.

b) Ölüm cezası hakkında Kanun Tasarısı:

Madde-1) Türk Ceza Kanunu ile diğer Kanunlarda yer alan "ölüm cezası" yerine "ölüm cezası veya müebbed ağır hapis cezası" hükmü konulmuştur.

Madde-2) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde-3) Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

5) İnfaz İle İlgili Konular :

Bir evvelki genel kurulumuzda bir gurup hükümlülere insanlık dışı muameleler dile getirilmiş, Birliğin bu konuda yapıcı veya hiç olmazsa yenilerini önleyici bir çabaya yönelmesi önerilmişti. Konu etraflıca incelenmiş, Hükümet Başkanlığına şöylece başvurulmuştur:

a)"Askerî Cezaevlerinde hükümlü veya sanıklara, yasa dışı işlemlerin yapıldığı iddialarının üzerinde durulacağına, gereğinin yapılacağına, sorumluları hakkında kanunî işlemin gerçekleşeceğine inanmaktayız. Bununla beraber, Hukuk Devleti olmak niteliğimize gölge düşüren bu tür uygulamalara son verilebilmesi ve tekrarının önlenmesi için ne yapılması gerekeceği hakkında, evvelce de vaki müracaatlarımızdan, ne gibi sonuçlar alındığını Barolarımıza duyurabilmek olanağına sahip bulunmamaktayız. İşkence, dayak ve benzeri konularına ilişkin, özellikle adli zabitanın kurulması hakkında, Koalisyon Hükümetinin ilk vaatleri ile, geçmekte olan zaman zarfında, bazı konuların unutulmaya yüz tutmasından duyduğumuz endişeyi de arzutmekte zaruret görmekteyiz. Geçen süre için de Adalet örgütümüzde ve yasal tedbirlerde hiçbir gelişme olmamıştır.

Şöyleki:

Zaman zaman cezaevlerinde hükümlülere dayak atıldığı iddialarına rastlanmaktadır. Bu iddialardan bazılarının, inandırıcı kanıtlara dayandığı görülmektedir. Sadece idarî şikâyet yoluyla böylesine davranışların önlenebileceğini sanmıyoruz. Halbuki bunların önlenmesi Devletin görevidir. Anayasasında "işkence" yasasını kabul ve ilân etmiş, Birleşmiş Milletlerce hazırlanan "hükümlülere yapılacak asgarî insanî muamelenin esasları" anlaşmasını imzalamış bulunan bir Devlette işkence iddialarına ilgisizlik itibar kırıcı sonuçlar doğurabilir. Kaldı ki genel ve askerî cezaevleri tüzüklerinin, Birleşmiş Milletlerce kabul edilen esaslara aykırı hükümlerinin şimdiye kadar niçin değiştirilmediği de ayrı ve düşündürücü bir konudur.

Cezaevlerinde işkence iddialarını, sorumlular hakkında idarî şikâyet yoluyla önlemeye, özellikle bu şikâyetlerin sonucu idarî takdir ve kararın inandırıcı olmasına imkân yoktur.

Tek ve tutarlı çarenin "infaz hakimliği"nin kurulmasında görmekteyiz. Mahkemenin verdiği karar kesinleştikten sonra hükümlünün hâkim himayesinden yoksun kalması, infazcının yönetimine teslim, daha doğru deyimle "terk" edilmesi yolunda geleneksel tutum haklı sayılamaz. Hiç kimse her şeyi ile hükümlü değildir. İnfazın "hukuk sonrası dönem sayılması" "Hukuk Devleti" kavramı ile bağdaşmaz. İnfazcı, hükümlüye daima bir yönetici gibi görünür. Bazan cezaevlerinizde "isyan" lara rastlanır. Bu nun nedenleri çeşitlidir. Fakat hükümlünün, haksızgördüğü idarî bir işlemi önüne getireceği bir hakim mevcut ise pek çok üzücü olay kendiğinden önlenir. Bir cezayı insanca çektirmek titizliği kolay bir görev değildir. "Ceza Adaletinin insanileştirilmesi" infazda düğümlenir. Mükemmel bir Adalet Sistemi, kötü infaz bir anda yok edebilir. İnfazın bir hakim gözetimi altında sürüp sona ermesi Adalete, daha ötesinde, insanlığa güveni, özgürlüğü kaldırılmış olan hükümlünün yine de insan kalmak çabasında umudunu yitirmemesini sağlar.

Memleketimiz Cezaevlerinde "ceza çektirme eşitliği" yoktur. Örneğin kimi cezaevinde altı aylık bir ceza, kimi cezaevindeki altı yıllık cezadan daha ağır geçer. Bu halimizle Birleşmiş Milletlerin "asgarî insanî muamele" ilkesini yerine getirdiğimizi nasıl iddia edebiliriz?

Bazı metinlerdeki "güzel sözler"e rağmen "infaz hukuku" memleketimizde kurulmamıştır. Bunun nedeni hakimin infazın dışında bırakılmış olmasıdır. Hakime gidilemeyen yerde hukuk yoktur. İnfazı "idarî işlem" sayıp, son sözü üst idarî makama bırakan bir uygulamaya "Hukuk" denilemez (Cezaevi kapısından giren "insan hakları"ndan arınır.) sözünü haklı çıkaran toplumlar uygar olmak hakkını yitirmek halinin ağır sonuçları ile karşılaşır. Bütün dünyaya böyle görünmek üzücü değil midir? Bir'an evvel "İnfaz Hakimliği"ni kuralım. İnfaz sırasındaki bütün şikâyetleri o çözsün. Türk Hukuku "Türk İnfaz Hukuku"na kadar genişlesin. Gerçek Hukuk Devleti bu açıdan hiç bir alanda "yasak bölge" kabul etmeyen Devlettir.

İnfaz hakimliği kurulması önerimizin kabul buyurulması halinde hazırlanacak kanunun en isabetli hükümleri kapsamı için hizmete âmade olduğumuzu saygı ile arz ederiz)

b) SONUÇ: İnfaz hâkimliği kurulması konusunda başarı sağlanamamıştır. Adalet Bakanlığı'nın kanaati şudur:

"Ceza infazı hakkındaki 647 sayılı kanun ve buna dayalı tüzük ve yönetmelikteki ilkeler, özgürlükten yoksun kişilerin tedavisine ilişkin standart minimum kuralları kapsayacak niteliktedir. Kanun ve tüzük gereğince ceza ve infaz kurumlarındaki disiplin kurulu kararları Cumhuriyet Savcısının denetimindedir. Cumhuriyet Savcısı infaz süresince hükümlülerin durumlarının iyileştirilmesi yönünden bilfiil görevlidirler. İnfaz kurumları Adalet Bakanlığı Müfettişlerince devamlı denetlenmektedir. 647 Sayılı yasa ile ülkemizde infaz işlemi insancıl bir nitelik kazanmıştır. Uygulananın pekleştirilmesi için "İnfaz Hakimliği" yerine "İnfaz Savcılığı"nın kurulması için daha olumlu olacağı düşünülmekte ve bu yolda çaba sarfedilmektedir."

Bakanlığın bu görüşüne rağmen Yönetim Kurulu önerisini gerçekleştirmek çabalarını sürdürecektir.

6) Suçtan zarar görenlerin korunması:

Genel suçlara Af Kanununun uygulanması sonucu "suçtan zarar görenlerin korunması" daha belirgin bir ihtiyaç halini alması üzerine ilgili makamların dikkatlerinin bu konu üzerine çekilmesinde zaruret hasıl olmuştur. Bu konuda Hükümete öneriler kanun tasarısı ve gerekçesi şudur:

a) Gerekçe:

Suçtan zarar görenlerin (suç mağdurlarının) Devletçeyeteri kadar korunmadığı yolundaki gözlem, zaman zaman her memlekette, üzerinde durulan bir konu haline gelmiş ve bazı yasal tedbirlerin alındığı görülmüştür.

Şimdiye kadar memleketimizde bu konuda etkili bir çalışma yapılmamış, mevzuatımızda bir boşluk kendini göstermiştir.

1.GİRİŞ:

1.İlkel Çağ: Suçtan dolayı tazminat ödemek zorunluğuna ceza hukukunun ilkel çağlarında da rastlamak mümkündür. "Şahsî intikam"ın sakıncalarını giderebilmek için diyet ve bunun çeşitlerinde tazminat fikri yer almaktaydı. Bundan sonra "itham usulü" ne bağlı "halk adaleti" çağı geldi. Suçluya verilecek ceza ile onun ödemeğe mecbur tutulacağı tazminat arasında bir fark düşünülüyor ve bu sebeple suçlar bakımından ceza ve hukuk dâvası ayırt edilmiyordu. Esasen ilk itham usullerinde suçluyu ceza mahkemesinde itham ve takip mağdura ait idi. Bundan sonra bir başka çağ geldi. Ceza adaleti devletleştirildi. Bunun tabii sonucu da Savcılık müessesesinin kurulması oldu. Bu suretle ceza ve hukuk dâvalarında "Dâvacı"lar ayrıldı. Ayrılık, bundan sonraki devirlerde daha bariz hâle geldi. Bu suretle Devletin, suçtan meydana gelen zarara kendini tamamiyle yabancı ve kusursuz saydığı bir anlayış ortaya çıktı. Halen böyle bir çağda yaşıyoruz. Acababu anlayış bir "tekanül" müdür? Bütün dikkatin suçlunun ıslahı üzerinde toplandığı, her açıdan mağdurun ihmal gördüğü ithamı bugünkü ceza sistemine yapılan en ağır tenkitlerden biri olmuştur.

Mağdurun, çok defa suçlunun cezalandırılmasından ziyade zararlarının tazmin edilmesini beklediği görülmüştür. Suçlunun bakımı ve ıslahı için pek çok masraf edilmektedir. Buna mukabil Devletin mağdurun zararları ile ilgisizliği haklı görülemez.

Bir "suç" bahis konusu olduğu için ceza hukuku ve özel hukukun birbirlerinden ayrı kalmaları görüşünün mantıkca hiç bir esası yoktur.

Kanunlar ve kanunî imkânlardan faydalanan içtihad ceza bakımından sertleşmiştir. Fakat buna rağmen suçlar artmaktadır. O halde suçla mücadelede yanlış ve kifayetsiz bir yoldayız.

Teferruattaki kusurlar bir yana bunun esas sebeplerinden biri de şudur: Çağlar boyu gelişimde ceza adaleti adım, adım devletleştirilmiş, suçtan doğan zararlar ise daha büyük bir hızla özelleştirilmiştir.

Bu iki zıt yön ceza adaletini zayıflattı.

2. İlk Fikirler: Bentham (1829) tazminatın, ceza kadar mağduru tatmin edeceğini, bu tazminatı karşılamak için bütün suçluların mallarından ve çalışarak kazanacakları paralardan bir fon teşkil edilemezse tazminatın Devlet hazinesine veya hususi sigorta teşekküllerine tahmili fikrini ortaya attı. Bu müellife göre Devlet, vatandaşları suça karşı korumakla görevlidir, koruyamadığının anlaşıldığı hallerde tazminat ödemesi zarurî olacaktır.

Bonneville de Marsangy, 1847 yılında şu pratik fikirleri ileri sürdü: Tazminat miktarını mahkeme resen tâyin etmelidir. Mağdur, suçlunun malları üzerinde imtiyazlı alacaklı sayılmalı, suçtan husule gelen zararlar ödenmedikçe suçlu "af" edilmemeli, suçlunun ceza evindeki çalışmasından elde edeceği kazancın bir kısmı mağdura ait olmalıdır. Zararlar tazmin edilmiş ve suçlu suçtan husule gelen hiç bir faydayı muhafaza etmemiş olması ile ancak bu şartlarla, "zamanaşımı"ndan faydalanmalıdır.

II. MAĞDURUN KORUNMASI FIKRİNİN GELİŞİMİ:

1. Klâsik Mektep: Klâsik mektebin etkisi ile suçtan iki dâvanın doğduğu, bunların ceza dâvası ve hukuk dâvası oldukları, her ikisinin kesin surette birbirlerinden ayrı, bağımsız, farklı kurallara tâbi oldukları fikri, neticede mağdurun himayesini azaltmıştır. İki dâva arasında bu kadar kesin bir ayrılık kabul edildikten sonra tazminat dâvasının da ceza mahkemesinde görülebilmesinden büyük bir fayda beklenemez. Şüphesiz tazminat dâvasının ancak hukuk mahkemesinde açılacağını kabul eden sistemler dahi mevcuttur. (Hindistan, Pakistan kanunlarında olduğu gibi). Fakat bunlar makul ve ileri sistemler değildir. Tazminat talebinin ceza mahkemesinde de hükme bağlanabileceğini kabul eden memleketler (Fransa, Belçika, Almanya gibi) ekseriyeti teşkil ederler. Fakat asıl mesele ceza mahkemesinde görülen hukuk dâvasının, esas bakımından özel hukuk kurallarına tâbi kalmakta devam etip edemeyeceğidir. Bu açıdan sosyalist memleketler kanunları da farklı değildir. Sovyet Rusya Ceza Kanununun 29. maddesine göre "bir suçtan maddî bir zarara uğrayan kimse, ceza davasına, katılmak suretiyle, hukuk dâvası açmak hakkına sahiptir".

Yeni Sovyet Ceza Kanununun 38.maddesinde cezayı azaltıcı sebepler gösterilmiş ve bunlar arasında suçlunun, ika ettiği zararın ihtiyarî ile tazmini hâli de bilhassa zikredilmiştir. Avusturya Kanununun 54.maddesi de zararların tazminini kanunî tahfif sebebi saymıştır.

2. Pozitivist mektep: Pozitivist mektep, suç zararının tazminini ceza adaletinin esas prensiplerinden birisayar. Bu hususta Ferri ve Garofalo'nun ısrarlı çalışmaları olmuştur.

Ferri, mağdurların gerek bilgisizlik, gerek cesaretsizlik sebebi ile bizzat talep edememeleri halinde hâkimin resen veya savcının talebi üzerine tazminata hükmetmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

1885 Yılında Roma'da toplanan suç antropolojisi kongresi şu kararı vermiştir: Tazminat, yalnız mağduru ilgilendiren bir husus değildir, tazminatın suça karşı tedip ve önleme açısından toplum korunmasını da sağladığı nazara alınmalıdır. Bu sebeple suç zararlarının faillerine, ortaklarına, bunlara yataklık edenlere karşı, tazminatın tahsili hususunda, ceza dâvalarında uygun tedbirler alınmalıdır. Dâva süresinde savcı, hüküm sırasında hâkim, ceza evinde çalışma, şartlara salıverme sırasında infaz idaresi bu hususta görevli sayılmalıdır.

Görülüyorki bu fikirler suç zararlarının tazmini konusunu, toplum korunmasında Devlete düşen bir vazife kavramı haline getirmektedir. Bu sarâtle tazminat, özel hukuk anlayışından uzaklaşmakta ve kamusal bir nitelik kazanmaktadır. Ferri, mağduru derhal tatmin etmenin Devletin görevi olduğu fikrindedir. Devlet evvelâ bu görevini yerine getirmeli, ondan sonra kendi alacağını suçludan tahsil çarelerini aramalıdır.

Garofalo, tazminatı, ceza adaletinde en önemli unsurlardan saymış ve ilk defa 1882 de yayınladığı bir makalede kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine, şahıslara karşı işlenen suçlarda, mağdurun müessir şekilde tazmininin ikâmesini teklif etmişti.

Garofalo'ya göre, suç tazminatı, hukuk usulü kurallarınca iddia ve talep edilecek bir hak olmaktan çıkarılıp, suçlunun hiç bir şekilde kurtulma inkânını bulamayacağı bir borç haline getirilirse tazminatın, cezanın gerçek bir karşılığı sayılması mümkün olacaktır.

Garofalo şu tedbirleri tavsiye ediyordu: Hükümden evvel, soruşturmanın mahkûmiyet ile neticeleneceği hakkında ciddî sebepler mevcut olan hallerde savcı sorgu hâkimi sanığın mallarına haciz koyabilmeli, gayrimenkulleri üzerinde kanunî ipotek tesis edebilmeli, bu suretle, yalnız mahkeme masrafları ve para cezasının tahsili değil, tazminatın tahsili de sağlanmış olmalıdır. Ayrıca suçun işlenmesinden sonra suçlunun ivazsız tasarrufları, borçların vadesinden evvel ödenmesi gibi eylemleri batıl addedebilmelidir. Son soruşturma sırasında, mağdurun avukatı yoksa, savcı bu hususta mağdur adına talepte bulunabilmelidir.

3. Mağdurun himayesini sağlamak çareleri: Mağdurun himayesi kural olarak benimsenince bunun hangi çarelerle mümkün olacağı araştırılmalıdır. Teklif edilen ve bazıları uygulanmakta olan başlıca çareler aşağıda özetlenmiştir:

a) Tazminat ve para cezası kasası sistemi: Müstakil bir kasa kurmak para cezaları, müsadere edilip satılan eşyanın bedelleri gibi paralarla beslenen bu hesaptan tazminatları ödemek fikri dahi ilk defa Bentham tarafından ortaya atıldı.

Halen bu sistem Fransız Ceza Kanunu projesinde (m.104) daha evvel İtalyan Ceza Kanununda yer almıştır.

b) Tazminatın cezaya mahsubu: Tazminat ödenirse, bunun belli bir oranda, tamamen veya kısmen cezaya mahsubu şeklinde bir usul dahi düşünülebilir.

c) Kanunî lûtufların şarta bağlanması: İspanyol Ceza Kanununda tahfif sebeplerinin (madde.9), cezanın tecilinin (madde.97), memnu hakların iadesinin (madde.118) uygulanması tazminatın ödenmiş olması şartına bağlanmıştır. İspanyol Kanunu bu açıdan, pek çok Lâtin Amerika Devletleri Kanunlarına etkili olmuştur. (Arjantin 138; Küba 110-117, Meksika 29-39, Peru 65-80, Uruguay 104-106; Venezuela, 113-127).

İtalyan Kanununun sistemini de bu gruptan saymak mümkündür. İtalyan Kanununa göre de ceza mahkemesinden tazminat istemek mümkündür (m.120), bazı lûtufların istihsalı (cezanın tecili şartla salıverme, memnu hakların iadesi) tazminatın ödenmiş olması şartına bağlanmıştır (m.62, 164, 176,179). Ayrıca para cezasının, mahkeme masraflarının ve tazminatın ödenmesini sağlamak için, Devlet lehine, sanığın malları üzerine kanunî ipotek tesisi mümkün hale getirilmiştir. (m.189).

ç) Devletin hakkından feragati: İsviçre ceza kanunu (m.60) na göre eğer suçun meydana getirdiği zarar mağduru muhtaç duruma düşürmüştür ise ve suçlunun bu zararı tazmin etmeyeceği tahmin olunursa hâkim tahsil edilen para cezasının tamamını veya bir kısmını mağdura tahsis eder. Yine bu Kanuna göre müsadere edilen eşyanın satışından hasıl olan bedelin veya kefalet akçesinin mağdura tahsisi mümkündür. İsviçre doktrini bu hükmü adalet için "çok faydalı" bulur.

İskandinav memleketleri kanunları, suçlunun aczi halinde Devlet lehine müsadere edilen malların satışından hasıl olan meblâğın suçtan zarar görene tahsisini kabul etmişlerdir.

d) Müteselsil sorumluluk: Bir suçun ortaklarının tazminatın ödenmesinde müteselsil sorumluluğa tâbi olmaları (Fransız CK 55, Belçika CK 50, Finlandiya CK. 4.TCK.39) bir yenilik sayılmaz Zaten tazminatın özel hukuka aidiyetinden bu neticeye varılmak icap edecektir.

Eski İngiliz Hukukunda, suçlunun mensup olduğu aile, hatta altıncı derece yeğenlere kadar, suç zararının tazmininden müteselsil sorumlu idiler.

e) İmtiyazlı alacak: İspanyol Ceza Kanunu (m.104) tazminatın tahsilini sağlayıcı özel hükümler ihtiva eder. Bunlar arasında "imtiyazlı alacak" usulü de öngörülmüştür. Yine aynı Kanuna göre tazminat borcunun sirayeti de kabul edilmiştir.

Yunan Ceza Kanununun 77.maddesine göre eğer bir kimse hem para cezasına, hem tazminata mahkûm olur ve malları her iki borcunu karşılamaya yetmezse tazminatın ödenmesi tercih edilecektir. Lüksemburg Ceza Kanununun 49.maddesi de aynı hükmü ihtiva etmektedir.

f- Hapis ve Tazyik: Borç için hapis hemen her memlekette terk edilmiştir. Fakat suçluya tazminatı ödettirmek için böyle bir tazyikin haksız sayılmıyacağı, zira bir suçun meydana getirdiği zarardan doğan tazminat hakkına basit bir alacak hakkı, gözü ile bakmanın mümkün olmadığı ileri sürülmüştür. Bununla beraber hapsin bir ceza olduğu ve bir ıslah vasıtası olarak kullanılırsa meşru sayılabileceği, bunun dışında bir maksat için hapsin haklı görülemeyeceği daha doğrudur.

g) Kanunî tahfif sebebi: Bazı kanunlar, hükümden evvel, zararların ödenmesini veya ödemeye çalışmış olmasını, nedamet in ifadesi saymışlar ve bu hali kanunî tahfif sebebi olarak kabul etmişlerdir. Avusturya (m.46), Danimarka (m.48), İspanyol (m.9), İzlanda (m.74), İtalya (m.62), Portekiz (m.39), Sovyet Rusya (m.64) Ceza Kanunları buna misal gösterilebilir.

h) Mecburi çalışma: Bu tedbir Garofalo tarafından teklif edilmiştir. Bu müellife göre Devlet, suçluyu, tazminatı karşılamak için çalışmaya mecbur tutmalıdır. Garofalo bu mecburiyeti her suçlu tipine göre farklı şekilde kabul ediyordu. Garofalo'nun düşünceleri Sovyet Rusya Kanununda kabul edilmiştir. Yeni Sovyet Ceza Kanununun 32.maddesine göre zararı tazmin borcu cezaların doğurduğu neticeleri tevlit etmekte ve ceza hakimi tarafından karar altına alınmaktadır. Bu bir çeşit suçun husule getirdiği durumun suçlu tarafından izalesi niteliğinde bir tedbirdir ve mağdurun tazminat için ayrıca hukuk davası açmasına mani değildir.

Danimarka (m.35), İtalya (m.145,b.I) kanunları cezaevindeki işten mütevellit kazancın zararların tazminine de tahsis edilebileceğini kabul etmişlerdir.

Yeni Fransız Usul Kanunu (1938) suçlunun ceza evindeki işinden kazandığı pekülün bir kısmını tazminata tahsis etmiştir.

Fakat bu sistemin yeterli olmadığı, zira cezaevinde herhangi bir atelyede çalışmakla elde edilen kazancın daima düşük olduğu, taksitle dahi tazminatın tamamıyla ödenmiş olmasının mümkün bulunmadığı ileri sürülmektedir.

1) Mecburî Sigorta Sistemi: Riskin tevzi sisteminin suç sahasına yayılması fikri, dolayısıyla suça karşı sigorta usulü de teklif olunmuştur. Bazı memleketlerde hastalığa, su bakımına, yangına olduğu gibi yalnız trafik kazalarına karşı değil bazı çeşit suçlara (meselâ hırsızlığa) karşı da hususî sigorta usulleri kabul edilmiş, toplum hayatına ilişkin bazı konularda da bu husus Devlete (işsizliğe karşı sigorta gibi) tahmil olunmuştur.

Fakat ağır suçlar bakımından (meselâ katil suçuna karşı) sigortaya rastlanmamaktadır. Toplumun bütün fertlerini, bütün suçlara karşı mecburi sigortalama fikrinin tahakkuku şartları her halde pek güçtür.

Bununla beraber doktrinde böyle bir sistem kuvvetle savunulmaktadır. Bununla beraber herhangi bir suçun mağduru olması hiç bir suretle muhtemel olmayan vatandaşların mecburi sigortaya tâbi kılınmalarının, sigorta primi ödemelerinin bazı suçlara maruz kalmak ihtimali fazla olanlar lehine, fakat diğerleri aleyhine haksız bir külfet sayılması mümkündür. Diğer taraftan suçların, zararlar hakkında "sigorta ödesin" şeklinde egoistce iddialarına inkân verilmemelidir. Kaldı ki sigorta sistemi, tazminatın suçu önlemek görevine katkıda bulunmasına da mâni olacağı pek açıktır.

III. TAZMİNATIN DEVLETCE ÖDENMESİ:

1. Sistemler: Yukarda özetlenen fikirler iki grupta toplanabilir: Mağdurun tazminatı talep edebilmek ve tahsil edebilmek imkânlarını arttırmaya inkân verilmemelidir. Kaldı ki sigorta sistemi, tazminatın Devletçe ödenmesi. Bu iki grup fikirlerden birinin veya diğerinin tercihi zaman zaman makul gözükmiştir. Fakat Devletin tazminatı ödemesi dışında kalan sistemlerin eksik tarafları olduğu aşikârdır.

Prins, 1891 yılında bir kongrede tazminatın devletleştirilmesi hakkında şunları söylemiştir: "Bu fikrin yeniliğinden korkulmamalıdır. Esasen bu fikir eski kanunlara dönüşten ibarettir."

2.Devletçe tazmini red eden fikirler: Suç tazminatının Devlet tarafından ödenmesini, haksız tevkif tazminatına veya muhakemenin lehe yenilenmesinde ödenecek tazminata benzetmek mümkün değildir. Zira bu iki halde Devlete, kendi organlarının haksızlık ettiği şekilde bir kusur yüklemek mümkündür. Halbuki bir şahsın diğerine karşı suç işlemesini önleyebilmek bakımından kusurun hiç bir şekli, hatta taksir dahi kolaylıkla kabul edilecek bir hal değildir.

Devlet, her'an bir ferdin diğerine karşı işleyeceği suçu önlemek, mağduru korumak gibi bir görevde de değildir. Kaldı ki eğer Devlet tazminat ödemesi usulü kabul edilirse, mantık bir çeşit suçla (hatta mala karşı suçlarda dahi) tazminatı gerektirecektir. Bunu karşılamak Devlet için pek ağır bir yükür.

3.Devletçe tazmin zarureti: Tazminatın Devlet tarafından ödenmesi zarureti izahıta ilk fikir Devletin suça karşı vatandaşını koruyamamış olmasındaki kusurdur. Devlet silâh taşımayı yasaklarken vatandaşını suça karşı kendisinin koruyacağını adeta taahhüt etmiştir. Kaldı ki Devletin "suç sebebi" olduğu kabul edilen unsurlarla (kötü meskenler, fena adetler, içki vesaire) yeteri kadar

mücadele etmemesi mesuliyetinin diğer bir sebebidir.

Diğer bir fikir, "Sosyal Devlet" anlayışını benimsemiştir. Bu fikre göre nasıl Devlet Sağlık, iş kazası, ihtiyarlık sigortası gibi konularda sosyal mükellefiyetler kabul etmiş ise suç tazminatları hakkında da böyle bir mükellefiyeti üstüne almalıdır. Bu fikir şöyle tenkit edilmektedir. Devlet, meselâ yıldırım isabetiyle bir kimsenin ailesine tazminat veriyor mu? O halde neden suçun mağduruna tazminat ödemek Sosyal Devlet kavramı için zarurî görülsün. Devlet suç ortağı olamayacağına göre mesuliyeti de düşünülemez.

Şüphesiz bu düşünceler isabetli değildir. Devletin ferdi koruyucu görevinin suçlunun cezalandırılması ile yerine getirdiğini iddia edemeyiz. Sosyal koruma ve sosyal emniyet görevi kesin surette Devlete aittir. Bu suretle geniş anlamda "cezaî görev" kavramı benimsenmiştir, geleneksel ve dar anlayış artık yeterli olmamaktadır. "Günümüz ceza hukuku sosyal karakterli bir hukuktur, sadece teknikten ibaret değildir".

Bununla beraber mağdurların kusurlu oldukları haller ih-mâl edilemez. İyi tanzim edilmemiş bir tazminat sistemi neticede suçların artmasına etkili olabilecektir.

4. Malî külfet ve suistimaller: Devletçe ödemenin bütçeye büyük bir külfet yükleyeceği, suistimallerin çok çok olacağı ileri sürülmektedir. Müessir fiilde hastalık, uzuv tatili gibi hususlarda mübalâa edilecek ırza geçme suçlarında hayalî vak'alar icat edilebilecektir.

Tazminatın bizzat suçlu tarafından ödenmesi onu ıslah gayretlerine delil kabul etmelidir. Bu sebeple Devletin tazminat ödemesi bu delili de ortadan kaldırmış olacaktır. Kaldı ki mağdur her zaman masum değildir. Suça tahriki ile sebebiyet veren mağdur tazminat isteyecek midir? Karşılıklı müessir fiilde Devlet her iki tarafa tazminat mı ödeyecektir? Gangasterlerin hesaplaşmak için karşılıklı vuruşmalarında, dağlarda rakip çetenin müsademesinde Devlet tazminat mı ödeyecektir?

Bu itirazların hepsi aynı derecede önemli değildir, her halde tedbirlerle giderilmeyecek nitelikte sayılmazlar.

5. Devletin malî yükünü azaltma tedbirleri: Bu hususta teklif edilen tedbirler şunlardır:

a) Devletçe ödenecek tazminatı muayyen suçlara hasretmek;

b) Müessir fiil gibi suçlarda ancak muayyen bir vahametten sonra zararı Devletin tazmin etmesini kabul etmek;

c) Manevî tazminatı hariç tutmak;

ç) Tazminatın miktarını tesbitte acele etmemek, mağdura bir çeşit avans vermek, kaybın kesin olarak tesbitinden sonra miktarı tayin etmek;

d) Mağdurların her hadisede kusursuz olacağı düşünülmediğinden mağdurların suça sebebiyet vermelerini kriminolojik bir konu olarak inceleyen ilmin (Victimologie) geliştirilmesine ve bu kusurları daha bariz olarak ortaya koymasına çalışmak ve dolayısıyla tazminat miktarını buna göre taktir etmek;

e) Mağdurun veya maktülün ailesinin bir başka şekilde yeteri kadar tazminat alabilmiş olmaları halinde Devletin ayrıca tazminat ödememesini sağlamak;

f) Bütün mağdurlara değil, her türlü imkândan mahrum olanlara tazminat verilmesi usulünü benimsemek.

Bu tedbirlerin bazıları makul sayılmayabilir. Fakat her halde mağdurun kusuru ihmal edilemez. Evli bir kadınla zina eden şahsın bu kadının kocası tarafından yaralanması halinde tazminat her halde makul değildir. Merak saikası ile de olsa bir kadının yalnız başına kötü bazı mahallere gitmesi ve orada tecavüze uğraması halinde tazminat bakımından bazı tereddütler mevcut olacaktır.

6. Çeşitli Kanunlarda Gelişim: Devletçe tazminatı kabul eden yabancı kanunların aynı derecede etkili olarak uygulandığı ileri sürülemez.

a) İspanyol Kanunu: İlk defa 1822 tarihli İspanyol Ceza Kanununda ve bunu takip eden 1848 tarihli kanunda (m.123) şu hükme rastlanmaktadır: "Suçun failinin ve diğer sorumlu kişilerin imkânsızlık içinde olmaları halinde Devletin suçların mağdurlarına tazminat verneğe mecbur olduğu haller ve bunun şekilleri özel bir kanunda gösterilir". Bu suretle Devlet suçun mağdurlarına evvelâ tazminat ödeyecek sonra bunun suçludan tahsiline gayret edecektir.

İspanyol Ceza Kanunu (m.104) tazminat kavramını geniş tutmuş ve tazminatın sadece mağdurun maddî ve manevî zararlarını değil, ailesinin ve hattâ üçüncü şahısların suçtan gördükleri zararı da kapsayacağı hükmünü vaz'etmiştir.

b) Yeni Zelanda Kanunu: Kamu gelirlerinden beslenen tazminat sistemini ilk defa etkili bir şekilde uyguladı. "Criminal injuries compensaiton act" isimli kanun 1964 yılında yürürlüğe girdi. Bu kanun, üç üyeden kurulu bir mahkeme ihdas etmiştir, mahkemenin yalnız başkanı hukukcudur; üyeler beş yıl için seçilirler, kararlarına karşı kanun yolu açık değildir. Duruşmalar alenidir, genel âdap konularında gizlilik kararı verilir. Bütün suçlarda değil, yalnız öldürme, müessir fiil, zorla ırza geçme gibi bazı suçlarda tazminat ödemek Devlete aittir. Mala karşı suçlar gibi bazı fiillerde Devletin mesuliyeti kabul edilmemiştir. Tazminatın kime ödeneceğini mahkeme takdir eder. Tazminat miktarının tayininde mahkeme, olayda mağdurun hareket tarzını, suça sebebiyet verip vermediğini, nazara alır. Tazminat genellikle, tedavi ölüm masraflarını, aile reisinin ölümü sebebi ile ailenin maddî kayıplarını, mağdur ölmemiş ise çalışma gücünden kayıp derecesini, çektiği acının karşılığını, makul olmak şartı ile diğer zararları kapsayacak şekilde hesaplanır. İş gücünün tazminatı altı yıllık bir süre içinde taksitle ödenebilir. Bazı hallerde maktûlün karısı ile okulda veya bir meslek öğrenmekte olan, onsekiz yaşından küçük çocuklar için ilâve tazminat düşünülmüştür. Eğer maktûlün ailesi veya mağdur, suçludan veya sigortadan bir bedel tahsil etmiş iseler bunlar tazminat miktarlarından düşülür. Tazminat ödeyen Devlet suçludan bunun tahsili imkânlarını arayacaktır.

c) İngiltere: İngiltere'de Bentham'ın fikirleri geliştirilmiş ve bir ilmî dernek tarafından 1957 senesinde bir beyaz kitap yayınlanmıştır. 1959 yılında Hükümet, tazminatın, ceza fikri içinde mütalâasının doğru olacağı hakkındaki görüşünü ilân etti. 1946 yılında İçişleri Nezareti yeni bir beyaz kitap yayınladı. Bu kitapta özel bir mahkeme kurmak fikri ortaya atılıyor ve deneme mahiyetinde olmak üzere Londra'da böyle bir mahkeme kuruluyordu. Mahkemenin bir başkanı, beş üyesi vardı, hepsi hukukcu idi. Tazminat talebinin karara bağlanması için, suç zabıta tarafından en kısa zamanda bu mahkemeye bildirilmeliydi. Talep evvelâ bir üye tarafından kabul veya red bakımından incelenmekte, bu karara diğer üyeler nezdinde itiraz inkânı mevcut bulunmaktaydı.

Bu sistem içinde, tazminat bir mecburiyet olarak değil, sosyal yardım olarak Devlet tarafından ödenmektedir. Hırsızlık ve mala karşı diğer suçlar da tazminat dışındadır.

Üç haftalık ücret kaybından fazla yaralamalar tazminat harici bırakılmıştır. Zorla ırza geçme vakıalarının sonuçları da tazminatın takdirinde nazara alınmakta, fakat bu fiillerin neticesinde doğan çocukların bakımına kadar tazminat teşmil edilmemektedir. Suçlunun yakalanmasında, bir suçun işlenmesinin önlenmesinde zabıtaya yardım edenler için de tazminat kabul edilmiştir.

İngiltere halen bu sistemi deneme kaydı ile kabul etmiştir. Denemeden sonra İngiltere bir kanun ile konuya kesin düzenini verecektir. Böyle bir denemeden maksat, suç tazminatı konusunda ortaya çıkabilecek problemleri tesbit edebilmek ve henüz her yönü bilinmeyen bu konuda hazırlanacak kanuna haklı hükümler koyabilmektedir.

ç) Amerika Birleşik Devletleri: Tazminatın devletleştirilmesi fikri Amerika'da pek yenidir.

İlk defa 1965 Gallup Enstitüsü yaptığı anket ile Amerikan halkının Devlet tarafından tazminat ödenmesi fikrini benimsediğini ortaya koydu. Anket sorusu şu idi: "Masum bir kimse, bir suçlu tarafından öldürülürse, maktulün ailesine Devletin tazminat vermesi mecburiyetini haklı bulur musunuz?" Cevapların %62'si evet olmuş, %29'u hayır, %9'u bu hususta fikri olmadığını ifade etmiştir.

Halen yalnız New York ve Kaliforniya Devletlerinde Devletin tazminat ödemesi sistemi uygulanmaktadır. Diğer pek çok Devletin kanun hazırlığı içinde olduğu görülmektedir. Kaliforniya Kanunu 1966'da yürürlüğe girmişti. Kaliforniya Kanunu, tazminatı, sosyal yardım bakımından Devletin genel programının bir parçası saymakta ve yukarıda özetlenen fikirlerden ayrılmaktadır. Devlet suçun mağduruna, suçtan zarar gördüğü için değil, başkaca geliri olmadığı için tazminat şeklinde yardım etmektedir. Diğer sistemlerde olduğu gibi mala karşı suçlar tazminattan hariç tutulmuştur.

New York eyaleti kanunu tecavüze uğrayan iki kadına yardım ederken öldürülen bir şahsın durumu halk efkârında tepki yarattığı bir sıra kabul edilmiştir.

New York eyaletinde 1966 tarihli kanun, üç hukukçu üyeden müteşekkil bir komite kurdu. Bu üyelerin en az on senelik tatbikat sahibi olmaları gereklidir. Yedi sene için tâyin olunurlar.

Tazminatı gerektiren bir suçun işlendiği en geç kırksekiz saat içinde zabıta tarafından komiteye bildirilecektir. Mağdur komiteye müracaat ile suçtan "ciddi bir malî zarar" gördüğünü iddia etmelidir. Tazminat, adam öldürme ve yaralama vak'aları için kabul olunmuştur. 1966-1967 malî yılı için 500.000 Dolar tahsis edilmişti. Tazminat sadece yardım olarak ödenmektedir.

d) Kanada: Kanada Devleti eyaletleri tazminat kanunları üzerinde çalışmakta iseler de yalnız Saskatchewan 1967 bu husustaki kanunu yayınladı. Bu kanun dahi, kararları kesin bir komisyon kurmuştur. Tazminatı gerektirecek suçları kanunda saymak usulü tercih edilmiştir. Komisyon karar verirken suçun işlenmesindeki bütün özellikleri nazara alacak, mağdurun mevcut ise kusurunu, kendisinin veya ailesinin yardıma muhtaç olup olmadığını da takdir edecektir. Eğer, suç zabıtaya makul bir süre içinde bildirilmemiş veya bir seneden sonra talepte bulunulmuş ise tazminat mümkün görülmemiştir.

7. Tazminatı gerektirecek suçlar konusu: Mevcut sistemlerin hemen hepsi mala karşı suçlarda Devletin tazminat ödemesini kabul etmemişlerdir. Bu çeşit suçlarda çok defa malın veya menfaatin sahibine iadesinin mümkün olabildiği, hileli tazminat taleplerinin tefrikinin güçlüğü ve nihayet bütün suçlara tazminat vermenin mucip olacağı pek büyük külfet gerekçe olarak gösterilmektedir. Kaldı ki mala karşı suçlarda özel sigorta sistemleri uygulanabilmektedir.

Bununla beraber, Devletin suçlardan dolayı tazminat ödemesi prensip olarak kabul edilirse, istisnaları izah her halde kolay değildir. Nitekin önemsiz müessir fiillerde de tazminat kabul edilmiştir.

Cinsel suçlarda, neselâ faili meçhul uydurma ırza geçme vak'alarından da korkulmaktadır. İnandırıcı tıbbî raporlar vesair tedbirlerle hileler önlenabilir. Kaldı ki hileli teşebbüsler için ağır müeyyideler konulması da imkânsız değildir.

IV. SONUÇ:

1. Anayasa Hukuku: Mağdurun devlet tarafından tazmin edilmesi fikri bundan on sene evveline kadar belli bir uygulaması olmayan bir fikir halinde idi. Halen bazı uygulamaya denemeleri geçirmiş olan bu fikrin ceza adaletinde bir prensip haline gelmekte olduğu görülmektedir.

Menleketimizde yeni Anayasanın getirdiği hukukî ortam ceza hukukunda da "yeni haklar" ın doğumunu gerekli kılmıştır. Bir hakkın özüne kanunla dahi dokunulamıyacağını kabul eden bir sistem içinde suçun doğurduğu zararın tazminsiz kalması anlaşılır bir hal değildir. Devletin bazı hakları Anayasasında gösterdiği, hattâ bu hakları mesken, haberleşme, düşünce, inanç, vicdan, din hürriyetleri hattâ bilim ve san'at hürriyetleri gibi çok ileri haklar olarak kabul ettiği hallerde, konusu bu haklar olan suçların zararları ile alâkasız kalması Anayasal bir ilgisizlik teşkil eder. Bu sebeple yalnız yaşama, vücut tamenliği gibi haklar için değil, önenli bütün haklar için tazminat sistemi daha makuldür.

2. Pozitivist Mektebin etkisi: Mağdurun himayesine önem vermekle pozitivist mektep pek haklıdır. Ferri, pozitivist mektebin daima mağdurun himayesi üzerinde ısrar ettiğini, mağdurun uğradığı zararın tazmini konusunun üç cephesi bulunduğunu ileri sürmüştür: Suçlunun mağdur lehine bir borç altına girmesi, tesa-düfî suçluların işledikleri önemsiz suçlar için tazminatın ceza yerine kaim olabileceği ve doğrudan doğruya mağdurun lehine gö-zükse dahi, dolayısıyla ve gerçek olarak tazminatın Devlete ait bir sosyal görevi tensil ettiği hususlarının bu üç cepheyi teşkil ettiğini izah eylemiştir.

Ferri, bir miktar paranın para cezası olarak ödenmesi ile tazminat olarak ödenmesi arasında fark görmez. Bu müellife göre suçtan dolayı tazminat ödenmesinde kamu niteliği pek açık şekilde mevcuttur. Bir suçlunun işlediği suçtan doğan zararı tazmin etmesi mecburiyetini, meselâ bir mukavelenin bir hükmünü yerine getirmekten doğan zararın tazminine benzetmek, gayri ahlâkidir.

Ceza Hukukunun tarihçesi dahi Devletin suç tazminatı ödemesini haklı gösterir. Vaktile suça karşı şahsî intikam nakbul idi, daha sonra kisas, diyet usulü geldi, nihayet suça karşı tepki tekeli Devlet taahhüt etti. O halde bu taahhüdün zarurî neticesi suç tazminatının Devlet tarafından ödenmesi değil midir?

Bütün gayretin suçlunun ıslahına yöneldiği görülmektedir. Bu yön hiç şüphe yoktur ki çok yerindedir ve çok doğrudur. Fakat suçlunun ıslah edilmiş olması, mağduru ilgilendirir mi?

3. Ümanist Doktrin: Tatbikatta mağdur ya sadece sembolik bir tazminat elde etmekte veya hiç bir tazminat alamamaktadır. Suçlunun bulunmadığı veya sanığın mahkûmiyetine yetecek delil elde edilmediği, hükümlünün aciz halinde bulunması, ceza evinde çalışmasından elde ettiği kazancın yetersiz kaldığı hallerde zararın tazmini mümkün olmamakta ve bütün bu sakıncalar zararın Devletce ödenmesini gerekli kılmaktadır.

"Mağdurun himayesi problemini haklı ve insanca çözümleyen" bir sisteme ihtiyaç vardır.

Eğer özel hukuk müeyyideleri (tazminat) yeterli olsa idi, belki de tarihçesine göre ceza hukukuna ihtiyaç hissedilmezdi. Böyle bir ihtiyacın hissedilmiş olmasında dahi bir anlam vardır. İnsan haysiyeti kavramı genişledikçe manevî tazminatın önemi artacaktır. Ümanist doktrin bu çeşit tazminatın tatbikatta sembolik miktarlarla tayin edilmesinin, bu kavramı önemsiz saymak anlamına geldiği, sosyal ve pedagojik etkilerden yoksun kılındığı kanısındadır. Her suç hiç olmazsa, toplumca yaşamaktan, bir şey koparmış demektir. Tazminattan kaçınan bir toplum, bu kaybını daha fazla arttırmış olacaktır.

4. Türk Hukuku: Türk Ceza Hukukunun çağdaş uygarlık çizgisinin altına düştüğü alanlardan en önemlisi suç mağdurlarının hiç mayesiz bırakılmış olmasıdır. Bu duruma bizi, zaman zaman klâsik mektebin kurallarına sadakat isteği sürükledi. Çağımız ümanist doktrinin etkisi altındadır.

Genellikle, hukuk mahkemesinde açılan hukuk davası, ceza mahkemesinden bir karar çıkmasını beklemektedir. Bu belki de "kesin hüküm otoritesi" ni zedelememek, zıt hükümlere varılmasını önlemek içindir. Fakat ceza davasına müdahil olarak katılmak veya ayrıca hukuk davası açmak yolunda bir tercih inkânı tanımış olunca "mahkeme seçme"nin bir anlamı vardır. Ceza veya hukuk mahkemesinden daha fazla tazminat alınabileceği kanısı adalet bakımından itibar kırıcıdır.

Bir süre, haksız yere mevkuf kalanlara tazminat verilmesinin mümkün olduğu bir memlekette, suçtan zarar görenlerin haklarını almamaları şaşırtıcı değil midir?

Yukarıda özetlenen fikirlere dayanarak TBB Yönetim Kurulu Malatya Barosunda yaptığı toplantıda, ilişik tasarıya son şeklini vermiş ve yetkili makamlara sunma kararına varmıştır.

b) Suçtan Zarar Görenlerin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı:

1) Kamu davasında, maddî ve manevî tazminatın tutarı iddia-name veya son tahkikat kararında gösterilir. Gösterilen miktarın hükümden evvel temin edilmiş veya tutarının mahkeme kararı ile kesin miktarının tayininden sonra hak sahiplerine ödenmek kaydıyla, yatırılmış olması halinde, hükmedilecek hürriyeti bağlayıcı ceza oranında indirilir. Yatırılanla hükmedilen miktar arasındaki fark, fazla ise iade olunur, eksik ise ayrıca dava edilebilir.

2) Kanunda yazılı cezasının yukarı haddi on seneyi geçen suçlarda (veya ağır cezalı suçlarda) suçun işlendiği anda, sanığın taşınabilir ve taşınmaz malları ve alacakları üzerinde, kanunî ipotek ve rehin tesis edilmiş olur. İyi niyetli iktisaplar bu hükmün dışındadır.

3) Memnu hakların iadesi, tecil, adlî tevbih, takdiri tahfif sebebi, şartla salıverme, af kanunu veya kararlarının uygulanması suçtan doğan zararların ödenmesi şartına bağlanabilir.

4) Suçtan meydana gelen zararların tazmini hakkındaki hukuk davaları her türlü resim ve harçlardan muaftır.

5) Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

6) Bu Kanun yayınlandığı günde yürürlüğe girer.

7) Adlî-İdarî Zabıta Ayrımı:

Geçen Genel Kurulda üzerinde durulan ve uygulamada rastlanan işkence, gayri insani muamele ve benzeri konuların tekerrür etmemesi için Adlî zabitanın idarî zabıttan ayrılması bir çare, bir tedbir sayılmış, bunun lüzumu etraflıca izah edilmiştir. Bu konu Yönetim Kurulumuzca hazırlanan broşür, bu raporumuza eklence sunulmuştur.

8) Genel Sağlık Sigortası Kanun Tasarısı:

Bilindiği üzere bu tasarının daha evvel de Hükümetçe ele alındığı, Birliğimizin bazı girişimleri ile tasarının islahına çaba harcanmıştı. Bu konuda evvelki genel kurullarımızda açıklanarlarda bulunulmuştu. Tasarının 1974 yılında tekrar ele alınması ve serbest meslek mensuplarına, dolayısı ile avukatlara yeni ve ağır yükümler getiren bu tasarı hakkında diğer meslek kuruluşları da uyarılmış, diğer Birlikler ve odalar temsilcilerinin iştiraki ile yapılan toplantıda konu etraflıca izah edilmiş, bir ortak bildiri ile kamu oyuna duyurulmuştur.

Bu konudaki Birlik Yönetim Kurulunun görüşü ve bahis konusu bildiri aşağıda arz olunmuştur:

Anayasamız Devletimizi Sosyal Hukuk Devleti olarak tanımlar. Bu niteliğini gösteren en önemli unsur ise sosyal ve sağlık güvenliğidir. İnsanın kişiliğini geliştirme ortamının yaratılması ve bunun devamı demokratik sosyal hukuk devleti için başta gelen bir özelliktir. Hastalık, kaza, ihtiyarlık ve ölüm gibi risklerin meydana çıkardığı güçlükleri ve felâketleri gidermek için kişinin gücü gittikçe yararsız hale gelmektedir. Bu sebeple zorunlu toplum teminatlarının sağlanması fikri gittikçe güç kazanmaktadır. Nitekim Anayasamızın 48.maddesinde (herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindedir) kuralı yer almıştır. Ancak bugün toplumun sınırlı bir kesiminin sınırlı alanlarda güvenliği sağlanabilmiştir. Sağlık alanında ise bu pek kısıtlıdır. Bu nedenlerle Genel Sağlık Sigortası Kanunu tasarısının ilke olarak benimsenmeğe ve olumlu karşılanmağa inkân yoktur. Ne varki hazırlanan tasarı incelendiği zaman çağdaş ve uygulanabilecek koşulların yer almadığını görmek bizi bu müracaatı yapmak zorunda bırakmıştır. Tasarı hakkındaki görüşlerimiz iki kısımda toplanmış ve özetlenmiştir.

Tasarının Tümü Üzerinde Görüşler:

1- 1972 Yılında yine Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında yalnız hekimlerden kurulu bir komisyon tarafından hazırlanmış bulunan eski tasarı üzerine görüşlerimiz bildirilmiş, tasarının kanun tekniğine uygun bulunmadığı gibi kabul edilen prensip ve yükümlülükler bakımından da yurt özelliklerine uymadığı belirtilmişti. 1972 Tarihli tasarı hakkında yapılan eleştirmelerden sonra bukerre aynı tasarıya bazı ilâveler yapılmak suretiyle meydana getirilmiş olan son tasarı da kanunlaştığı takdirde uygulamada pek çok aksaklıklar meydana gelecektir.

2- Sosyal Sigortalar Kurumu birbuçuk milyon sigortalının sağlık yardımlarında bulunabilmek için yurdun her köşesinde tam teşekküllü hastahaneler, dispanserler ve bakım evleri kurmuş olduğu halde yine sigortalılara gerektiği şekilde sağlık yardımı yapmaktan zorluk çekmektedir. Kurulması düşünülen Genel Sağlık Sigortası Kanunu Tasarısında hastahane ve sağlık kuruluşları meydana getirme hakkında hiçbir hüküm bulunmakta ve bu hizmetin mevcut hastahanelerden veya özel hekimlerden yararlanmak

suretiyle yerine getirilmesini öngördüğü anlaşılmaktadır. Sigorta kapsamına girecek otuzbeş milyon civarında yurttaşın sağlık güvenliği için geniş ölçüde sağlık kuruluşlarına ihtiyaç göstereceği tartışılmaz. Sosyal Sigortalar Kurumu bile ilâç temini için özel fabrika kurma yetkisi aldığı halde genel sağlık sigortasında sağlık kurumları düşünülmediği gibi ilâç temini konusunun da kanunda düşünülmemiş olması ilerde uygulamanın yapılmasını ve hemen yeni kanun tekliflerinin ileri sürülmesini gerektirecektir. Bu nedenlerle kanun metni noksan bulunmaktadır.

3- Kanun hazırlanmasında yurttaşların sağlık yardımından yararlanmaları ikinci plânda bırakılmış bulunmaktadır.

4- Tasarının iki ve üçüncü maddelerine göre Sosyal Sigortadan yararlananlar ile Silâhlı Kuvvetler dışında bütün yurttaşlar "Devlet memurları, belediye memurları ve kamu kuruluşları memurları" gibi her fert genel sağlık sigortasına bağlı olacağına göre devlet hastahaneleri ve belediye hastahaneleri ile diğer kuruluşların hastahanelerinin fonksiyonları kalmamaktadır. Şu hâle göre devlet ve belediye hastahanelerinde genel sağlık sigortası kurumuna veya bu kurumun adı geçen hastahanelerden yararlanması için kanunda hükümler bulunması zorunludur. Böyle bir hüküm olmadıkça devlet hastahaneleri ile belediye hastahaneleri boş kalacak ve genel sağlık sigortası kurumu yurttaşların sağlık hizmetlerini yerine getiremeyecektir. Özel hekimlerle yapılacak anlaşmalar bu hizmetin yerine getirilmesine yeterli değildir.

5- Bir kanun tasarısı hazırlamak hukuk bilimi içinde ayrı bir ihtisas konusu olup bu hususta yeni bir tecrübeyi gerektirmektedir. Genel Sağlık Sigortası Kanun Tasarısı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığında hazırlanmış ise de bu komisyonda hukukçu, iktisatçı, sigortacı ve işletmeciler elemanların bulunmaması nedeniyle fikir olarak çok yerinde olan bir konunun kanunlaşmasına ve uygulanmasına engel olmaktadır. Sayın hekimlerinizin kendi mesleklerinde dahi ihtisasa büyük önem verdikleri ve bir hekimin diğer bir hekimin ihtisas konusuna giren olaylarda müdahaleden çekindiği halde otuzbeş milyon nüfusu kapsayacak bir sigorta kanunu hazırlanmasında konunun hukuk bilimini ve sigortacılığı ilgilendirdiğinin ve bu kollardan yararlanma zorluğunun düşünülmemiş olması üzücüdür.

Maddelerin Eleştirilmesi:

A- Tasarının 2.maddesinde sigorta kapsamına girecek olanlar fıkralar halinde açıklandıktan sonra son fıkrada ./. .

"durunları yukarıda yazılı fıkralardan herhangi birine girmeyen kinseler" denilmek suretiyle yaşayan her şahsın doğrudan doğruya sigortalı olduğu hükmü kabul edilmiştir. Şu hale göre bir şahsın geçindirmekle yükümlü olduğu kinseler ve reşit olmayan küçükler de sigortalı sayılmak ve prim ödemek zorunluğundadır. 3.maddede-ki sigortalı sayılmayanlar arasında aile reisinin geçindirmekle yükümlü olduğu kinselerle vesayet altındakilerin ve çalışmayacak durumda olanların istisnalar arasında gösterilmesi icap eder. Her ne kadar tasarının dördüncü maddesinde geçindirmekle yükümlü olanlar hükmü varsa da bunlar yalnızca askerler ile cezaevinde olanların geçindirmekle yükümlü oldukları kinselerdir.

B- 4.maddenin "A" fıkrasında (sigortalı olmayan karısı" deyimi varsa da bir kimsenin karısının sigortalı olamayacağı hükmü bulunmadığından yani istisnalar arasında gösterilmediğinden (karı) da sigorta kapsamına alınacaktır. Bu suretle istisnalar kesinlikle gösterilmediğinden uygulamada karşılıklıya meydan verilecektir.

C- Tasarının 5.maddesinde (sağlık sandıkları)ndan söz edilmekte ise de sandıkların nitelikleri ve görevleri hakkında ne bu madde ne de kuruluşlar bölümünde bir açıklık bulunmamaktadır.

Ç- Tasarının 9.maddesinde sağlık yardımları kapsamında bahsedilmekte ise de tasarının tümünde sağlık sigortası kurumunun sağlık kuruluşları kuracağına dair bir hüküm ve yetki bulunmadığından yapılacak klinik, laboratuvar muayeneleri ve tedavilerin hangi sağlık kuruluşlarında yapılacağı anlaşılanamaktadır.

D- Tasarının 14.maddesinde sigorta priminin sigortalının gayrisafi gelirinin % 3 olduğu gösterilmiştir. Bu miktar tasarımı hazırlayanların yalnız maaşlı kinseler olduğunu göstermektedir. Tüccar ve imalâtçıların gayrisafi gelirlerine karşılık % 80, % 90 olabilir. İmalâtçının sattığı mal bedeli gayrisafi gelirde de iptidai maddede ve işçilik masrafı da gider olup ancak aradaki farklı hakiki gelirdir. İptidai madde bedelinden daha % 3 sigorta primi alınması düşünülemez.

Aynı maddenin A fıkrasında (bu kanun kapsamına giren sigortalıların tâbi buldukları özel kanun veya statülerde tedavi masraflarının bağlı buldukları kurumlarca karşılanacağı hükmü

bağlanmış ise bu sigortalılara ait primler kurunları tarafından ödenir) denilmekle devlet personeli ve belediye personelinin net maaşlarının % 3'ünün hazine ve belediyeler tarafından kuruma ödenmesi gerekecektir. Devlet ve belediyelerin kendi hastahaneleri bulunduğu halde milyarları aşan prim yükünü devlete yüklemek bütçeyi sarsacak durumdadır.

E- Tasarının 15.maddesinde primlerin hesaplanmasında meslek örgütleri sigortalının beyanı ve idarî tahkikattan bahsedilmekte ise de idarî tahkikatla gelir tesbiti karışıklık doğurur. Ayrıca bu maddede köylülerin durumlarının düşünülmediği de görülmektedir.

F- 16.madede primin hesabına esas aylık gelirin alt ve üst sınırı Bakanlar Kurulunca tesbit edilir denilmekle Sosyal Sigortaların gelirden alt ve üst sınırlarına benzetilmek istenmiş ise de sosyal sigortalarda kanunla tayin edilmiş olan sınırlar burada idarenin takdirine bırakılmıştır.

G- Tasarının 18.maddesinin 2.fıkrasında sigorta primlerini ödemeyenler hakkında hükümlerin sonunda zorunlu sigortadan ayrılma sonucu doğmaktadır.

Ğ- Tasarının 24.maddesinde genel kuruldan bahsedilmekte ise de otuzbeş milyon sigortalının genel kurulda temsil edilmesi inkârı kaldırılmaktadır. Meslek teşekküllerinin seçecekleri 40 delegenin kuruluşlara göre dağıtılması Bakanlığa bırakılmıştır. Üniversite adaylarının da seçimi yine Bakanlığa bırakılmıştır. 27.Maddede genel kurul yetkililerinden bahsedilirken sonuç olarak yalnızca görüş ve tavsiyede bulunmak yetkisi verilmiş buna göre bir genel kurul niteliği ortadan kaldırılmıştır.

Aynı maddenin E fıkrasında yönetin kurulunda sigortalıların temsilcisi üyelerin seçilmesi sözkonusu ise de genel kurulda büyük çoğunluk hükümetin temsilcilerine ait olduğundan yönetin kuruluna seçilecek sigortalı üyelere yalnızca hükümetin istediği kimselerden olabilecektir.

H- Tasarının 28.maddesi Yönetin Kurulunun başkan ve genel müdürle birlikte 9 üyeden meydana geldiğini başkan ile bir üyenin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığından, bir üyenin Devlet Personel Dairesinden ve bir üyenin de Maliye Bakanlığından seçileceğini göstermektedir.

Buna nazaran otuzbeş milyon sigortalıyı ancak 4 üye temsil edecek ki bu dört üye de Genel Kurulda çoğunluğu Devlet temsilcisi olan delegeler tarafından seçilecektir. Böyle bir kuruluş hiçbir zaman sigortalıyı temsil edemez. 29 ve 30.maddelerde Yönetim Kurulu yetkilerinden bahsedilmekte ise da aslında Yönetim Kurulunun da hiçbir yetkisi bulunmamakta bütün kararlar Bakanlığa ait olmakta ve hakiki yönetim genel müdürde bulunmaktadır.

İ- Tasarınının 48.maddesinde yardımların şeklinden bahsedilirken Sağlık kuruluşlarında tarife dışı özel tedaviden de bahsedilmektedir. Bu şartın kabulü yerine yasaklanması gerekirdi. Hastahaneye giden bir kimseye özel tedavi isteyip istemediği sorulacak ve ona göre işlen yapılacaktır. Ayrı ücretle özel tedavi istemeyen bir hastanın ne hale düşeceği tahmin edilemez.

GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUN TASARISI HAKKINDAKİ BİLDİRİ

Genel Sağlık Sigortası kanun tasarısını inceleyen Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Eczacılar Birliği adına Ankara Eczacı Odası, Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği, Türk Tabipler Birliği Ankara Tabip Odası, Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği:

1- Devletimizi Sosyal Hukuk Devleti olarak tanımlayan Anayasamızın öngördüğü açıdan, vatandaşların sağlık güvenliğini sağlayacak olan Genel Sağlık Sigortasının gerçekleştirilmesi çalışmalarını memnurlukla benimsenmiş ve olumlu karşılamıştır.

2- Ancak, hazırlanan tasarının çağdaş koşulları taşımadığı, memleket gerçeklerine uymadığı, isteneni ve dileneni veremeyeceği kanısına varmıştır.

3- Hizmet satın alınması, örgütlenme, prim orantısı, uygulanacak bölgeler açısından büyük aksaklıklar taşıyan tasarının yasa tekniğine de uygun olarak hazırlanmadığını saptamıştır.

4- Son tasarının çalışmalarına ilgili kuruluşlar temsilcileri davet olunmadığı ve görüşleri alınmadığı için, uygulanacak ve yararlanacaklar açısından doğacak aksaklıkların ve eksikliklerin giderilmediğini görmüştür.

5- Tasarınının bugünkü hali ile kanunlaşmasının, pek çok aksaklık yaratacağı, uygulanma alanı bulamayacağı, vatandaşların sağlığını koruyamayacağı, anacı gerçekleştiremeyeceği görüşüne varmıştır.

Bu durumları dikkate alan kuruluşlarımız, tasarının yukarıda belirtilen yönlerden ve kuruluşlarımızla, ilgili ve yetkili meslek kuruluş ve uzmanlarının görüşleri alınmak suretiyle yararlı ve uygulanabilir bir şekle getirilmesi gerektiği görüşünü, bu konuda yapılacak olan çalışmalara tekliflerini sunmağa amade olduğunu kamu oyuna duyurur.

9) Yürürlükteki Kanunların Saptanması:

Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Başbakanlık, Adalet Bakanlığı, İstanbul Hukuk Fakültesi, Ankara Hukuk Fakültesi, Orta Doğu Arme İdaresi Enstitüsü, temsilcileri ile kurulan komisyon yürürlükteki kanunların saptanması ve bunların tek metin halinde toplanması, konunun önemi dolayısıyla Orta Doğu Arme İdaresi Enstitüsünde, 1. Türk Hukuk Kongresinde ve Hukukta Sibernetik ve Bilgisayar konulu Seminerde ileri sürülen görüşlerin ve yapılan çalışmaların ışığı altında izlenecek yolun, yapılacak çalışmaların saptanması amacı ile çalışmalara devam etmiştir.

10) Uyuşmazlık Mahkemesi Kanunu Kanun Tasarısı:

Bir ihtiyacı karşılaması ve tedvini Anayasal zorunluk gösteren bu tasarı üzerinde ortak bir çalışma ve görüşlerin saptanması uygun görülmüştür.

Bu maksatla Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Uyuşmazlık Mahkemesi, Fakülteler temsilcileri ile toplantı yapılmış, bu suretle tasarının daha isabetli bir hal almasına gayret edilmiştir.

11-Devlet Güvenlik Mahkemeleri:

Devlet güvenlik mahkemeleri bilindiği üzere 1974 yılı genel kuruluna sunulan yönetim kurulu raporunda (sh.10-17) Devlet Güvenlik Mahkemeleri hakkında Yönetim Kurulunun görüşleri açıklanmış, "ceza mahkemelerinin görevlerinin açıkca kanunda gösterilmesi" ilkesine, bu mahkemelere hâkim ve savcı atanması usulünün Anayasal kurallara aykırılığı, özellikle süreli atama'nın sakıncaları etraflıca açıklanmıştı. Devlet güvenlik mahkemeleri kanununun bütün sakıncaları, kanun daha tasarı halinde iken ilgi makamların hepsine başvurulmuş, fakat tasarının kanunlaşması önlenilememiştir.

Bu mahkemelerle ilgili olarak 1974 yılı içinde şu gelişmeler olmuştur:

Anayasa Mahkemesince (21.5.1974, 46/21) bu kanunun 9.maddesinin (c) bendi hükmü, genel kurulumuza sunulan raporumuzdaki aynı gerekçe ile iptâl edilmiştir. Halen aynı kanunun diğer bazı hükümlerinin iptâli davaları Anayasa Mahkemesinde derdest bulunmaktadır.

Devlet Güvenlik Mahkemeleri kanununun görevle ilgili hükmünün Anayasa mahkemesince iptali üzerine bu konuda ne düşünüldüğünün sorulması üzerine şöyle bir açıklamada bulunulmuştur:

"Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun tasarısı hazırlandığı zaman bu konuda gereken uyarı Türkiye Barolar Birliği tarafından yapılmıştı. Birliğimizin 2.7.1973 tarih ve 2641 sayılı yazısı ile durum Adalet Bakanlığına arz edilmiş, bu konudaki rapor Birliğimizin Haziran 1973 tarihli ve 20 sayılı Bülteninde yayınlanmıştı.

Bu rapordan da anlaşılacağı üzere Anayasamızda şu hüküm yer alır:"Mahkemelerin görevleri kanunla tayin olunur"...Güvenlik mahkemeleri kanununda ise istenildiği kadar genişletilmeğe elverişli deyimler kullanılmış, bu mahkemelerin görevleri, özellikle iptâl edilen C bendinde tadire, şahsi yoruma elverişli biçimde gösterilmiş, dolayısıyla Anayasaya aykırı bir isteğe kanunî hüviyet verilmek istenmiştir.

Anayasa Mahkememiz iptâl kararı ile bir kerre daha en isabetli kararlarından birini vermiş bulunmaktadır. Bir mahkemenin görevine ilişkin bir hükmün iptâli o mahkemenin varlığının devamı üzerinde de durmak ihtiyacını doğuracaktır. Hükümetin Devlet Güvenlik Mahkemeleri konusunu yeni baştan ele alması gereklidir."

1974 Yılıının ikinci yarısında bu mahkemelerin lüzumsuzluğu ve ilkelere aykırılığı yolundaki düşüncelerin gittikçe artan bir yoğunluk kazanması üzerine Anayasa değiştirilinceye kadar ne yapılabileceği hususunda çalışmalara rastlanmış, Yüksek Hâkimler kurulunun görüşü alındıktan sonra bu mahkemelerin bir tek mahkeme halinde toplanması fikri benimsenmiş, gibidir.

TOPLANTI ve AÇIKLAMALAR

A- Ekonomi-Hukuk Toplantısı:

Yönetim Kurulumuz, Memleketimiz hukuk sorunlarının ekonomik temele dayalı olanlarının çözümünde Hukukcu ve Economicilerin bir araya gelip ana sorunlar üzerinde durmalarında fayda görmüştür. Bu nedenle 1975 yılında karma bir toplantının hazırlıkları tamamlanmak üzeredir. Böyle bir toplantı ihtiyacı şu şekilde özetlenebilir: İkinci Hukuk Kongresi "Hukuk Reformu" nu ele alacağına göre bu kongreye tekaddüm edecek Ekonomi-Hukuk toplantısı, Hukuk Kongresine ekonomik tebanlı hukuk konularının çözümünde faydalar sağlayacaktır.

Diğer açıdan az gelişmiş ülkelerde hukukcunun görevi bazı özellikler arz etmektedir. Türkiyemiz geliştirmekte olan ülkeler arasındadır. Bu konuda Dış ülkelerdeki çabalar nazara alınır ise memleketimizde ilk kez yapılacak bu toplantının önemi daha iyi anlaşılabilir:

Az gelişmiş veya geliştirmekte olan ülkelerde hukukcunun görevini, dinamik unsur olarak, diğerlerinden fazla avukatlar temsil etmektedir. Bu konu Milletlerarası Hukukçular Komisyonunun bazı kongrelerinde bütün ayrıcalıkları ile tartışıldı. Bunların önemlileri, Delhi (1959), Rio de Janeiro (1962), Bangkok (1965) ve Lagos toplantılarıdır. Bu kongrelerde konu "Geliştirmekte olan ülkelerde hukukcunun görev ve sorumu" olarak ele alındı, varılan sonuçlar, -özetle- şunlardır:

1) Sosyal ve ekonomik sorunlar: Hukukçular, kendi memleketlerinin sosyal ve ekonomik sorunları ile ilgilenmek zorundadırlar. Zira bu sorunların çözümü hukukçuya muhtaçtır. Her memlekette, bilhassa gelişme yolunda belli bir hız kazanabilmiş ülkelerden hukukçular özel bir mevkie sahiptirler. Bu bir vâkiadır. Bu itibarla hukukçu ekonomik ve sosyal gelişmeye en etkili yardımda bulunmakla görevli ve sorumludur. Bangkok toplantısında bu görevi girebilecek konulara misâl olarak şunlar gösterilmiştir: Toprak reformu, millileştirme, millî kaynakların işletilmesi, sosyalizasyon tedbirleri, işsizlikle, fakirlikle mücadele, hayat seviyesini yükseltme, kendi memleketini iyi tanıma.

a) Sadece günlük işlerle, uygulama işlemleri ile yetinmek, görevi eksik yapmaktır. Gelişmekte olan bir ülkenin hukukunda daima yenilenmesi gerekli "hukuk tekniği" ne ihtiyaç vardır. Bunların lüzumunu göstermeğe, aranıp bulunmasına, hukukçu, toplumca memur edilmiştir.

Rio toplantısında şu karara varmıştı: Az gelişmiş ülkelerde hukukçular "hukuk reformu"nu gerçekleştirmek zorundadırlar. Gelişmekte olan memleketlerin sosyal ve ekonomik sorunları o kadar karmaşık ve bileşiktir ki bunlar arasında, geçiş döneminde, neyin nasıl çözülebileceğini toplunda sezebilenler azdır. Bunları teşhis yeteneği özellikle hukukçuda aranır. Bu açıdan gerekli reformların gecikmesinden hukukçular sorumludur.

b) "En zorunlu sosyal problemlerin çözümünde dinamik metod olarak hukuk" başlıklı konferansında, Hindistan Adliye Nazırı şunları söylemişti: Gerçekten sosyal demokrasilerde hukuk dinamik bir rol oynamaktadır. Sosyal-ekonomik adaleti hukuk sağlar. Hukuk, demokrasilerde, sosyal-ekonomik çatışmaları çözebilecek en kudretli silâhtir. Eğer toplunda vatandaş, fakirlik, cehalet, hastalık, işsizlik problemlerinin çözülebileceğine inandırılırsa demokrasi ve hukukun üstünlüğü başarı kazanılabilecektir. Bu düşünceler, Hindistan Avukatlar Birliğinin Allahabad'da yaptıkları, "Hukukun ve hayatın sınırları" konulu toplantıda daha etraflıca incelenmiş ve bu konular karşısında avukatların tutumu tesbit edilmiştir.

2) Kanunlar: Farolar ve hukukla ilgili meslek kuruluşları ekonomik ve sosyal sorunlara da yeteri kadar zaman ve emek ayırmalıdır. Zira bu sorunların "kanunilik" içinde çözümü onlara düşer. Kanunlar bu açıdan elden geçirilmelidir. Eğer mevzuat, gelişmeyi izleyememişse veya engelleyici ise, tümünden değiştirilmelidir.

a) Bu konuda, parlamento üyesi hukukçu ile örneğin bir avukat, bir hukuk müşaviri arasında fark yoktur. Hukukçunun, özellikle avukatın görevi "müşteri"sini daima aşmaktadır.

Rio toplantısında varılan kararlar arasında şunlara önem verilmiştir: Avukatlar yasaama yetkisinin demokratik seçimle kurulmuş meclislerde, yargının bağınsız mahkemelerde, savunmanın bağımsız barolarda kalmasını sağlayacaktır. İnsan hak ve hürriyetlerinin gerçekten korunması onların elindedir. Hukukçu geri kalmış ülkelerde sefalet, cehalet ve eşitsizlikle mücadele etmelidir.

Bunlar giderilinceye, "insan haysiyeti"ne uygun hukuk ortamı kuruluncaya kadar hukukçunun mücadelesi devam edecektir.

3) Anayasa: Konunun Anayasal yönden de ele alınması gereklidir: 1961 Anayasası neden yaşatılmadı? Buna çeşitli yönlerden cevap bulunabilir. Hattâ bu cevapların çoğu haklı da olabilir. Fakat gerçek şudur: 1961 Anayasası çağdaş uygarlığa ve demokrasinin bu çağa ulaştığı düzeye Türk toplumunu getirmek istemişti. Anayasamızdaki "Yeni Haklar" bu isteği yansıtmaktadır. Fakat Anayasadan adım adım geriledik. Çünkü 1961 Anayasası kendisinin yaşamasına elverişli Ekonomik Düzenin kurulmasını öngörmemezlikten gelmişti. Bu Anayasa yürürlüğe girdiği zaman mevcut ekonomik düzeni kabul eden bir anlayışta değildi. 1961 Anayasası, kendisinin dayanması gereken ekonomik kamu düzeninin ne olmasını istediğini de açıklamalı idi.

1961 Anayasası ile meydana gelen değişmeyi mevcut ekonomik düzen takip etmemiş, aksine örtülü bir direnci ifade etmiştir. Yeni Anayasa "gelir dağılımı"ndaki dengesizliği azaltıcı hiç bir etki yapamamıştır, bu Anayasanın siyasal hayatımızdaki iticiliğine benzer, "Sosyal Adalet" yararına bir değişme ekonomik alanda kaydedilmemiştir.

4) Ekonomik-Kamu Düzeni Kavramı: Anayasa Hukukunda artık Genel Kamu düzenini sağlayacak müesseselerle yetinilmemektedir. Genel kamu düzeninin yanı başında ekonomik-kamu düzeni yer almaktadır. Bu düzen de Anayasada saptanmalıdır. Demokrasilerde Ekonomik Düzenin saptanmayacağı iddiası yersizdir. Ekonomik (Demokratik) Kamu Düzeni saptanmamış bir ortamda "Yeni haklar" sadece Anayasal metinlerde yer alır. Bu hakların tek tek sayılması yeterli değildir.

5) Hazırlıklar: Toplantının verimli olabilmesi için Yönetim Kurulunca bir rapor hazırlanmış ve Hukuk Fakülteleri, Siyasal Bilgiler Fakülteleri, İktisat Fakültesi Öğretim Üyelerine ve diğer Fakültelerin konu ile ilgili öğretim üyelerine TBB.Genel Kurul üyelerine, Barolara, Meslek Kuruluşlarına, Planlama ve benzeri devlet kuruluşlarına gönderilmiştir. Raporun takdim yazısında, raporda yer alan görüş ve konuların bağlayıcı olmadığı, fikren taraf tutulmadığı:

- Hukuk Devleti,
- Sosyal Devlet,

- Özel sektör,
- Gdnl ekonomi,
- Halk sektörü,
- Pln,
- Hukukculuk,
- Ekonomik devleşmeyi önlemek (Millileştirme, antikartel, antitröst hukuk),
- Çok uluslu Şirketler
- Yönetime katılma,
- Az gelişmişlikten gelen sorunlar,

gibi konulardan birinin ve ekonomik kamu düzeni kavramına dahil olabilecek diğer bir konunun seçilebileceği açıklanmıştır. Toplantıya katılma ve tebliğ sunma istekleri gelmeğe başlamış, daha Şimdiden ilginin takminin üstünde olduğu grlmştir. 1975 Yılı içinde toplantı tarihi Genel Kurul yelerimize gündemle birlikte tebliğler de basılı olarak takdim edilecektir.

B- Bakanlık Emirleri:

1974 Yılında Adalet Bakanlığı'nın tutumu "Savcılık Teminatı" açısından endişeler yaratmıştır.

Bilindiği zre Türkiye Barolar Birliği savcılara teminat tanınması yolunda yoğun bir çaba harcamış ve başarı sağlayamamıştı. Çünki o dönemin iktidarı bu çabanın karşısında yer almıştı. Anayasa değişikliğini de destekleyen aynı anlayış, bu suretle savcıları daha kısıtlayan hükümlerin devamına olanak sağladı.

1974 Yılında Savcılar üzerinde yürütmenin daha etkili olmak isteğini yansıtn olaylara rastlanmıştır. Teminatsızlık, kanunî direnç ortamını da kaldırmış bulunmaktadır.

Savcılarının yürütmenin emrinde olduğu anlayışı tnden yanlıştır. Herne kadar, bu yolda bir gelenek süregelmiş ise de, bu geleneğin kanunî dayanaktan yoksunluğunu kenuyu tarafsızca inceleyenler pek iyi bilmektedirler.

Adalet Bakanlığının adli takiplerde savcılara vereceği emrin niteliği usul kanununda açıklanmıştır. Bakanlık, Savcılara, belli bir olayda, dava amaları hususunda, emir verebilir. Yetkisi bundan ötede değildir. Dava amamak hususunda emir veremez. Aynı Şekilde savcılarının adli kovuşturmada ve dava açmakta bazı ilkelere göre hareket etmeleri yolunda Bakanlığın "Genel Emirler",

"direktifler" vermesi, bu yolda genelgeler göndermesi, toplantılar tertiplenmesi, hazırlık soruşturmasına ilişkin isteklerde bulunmaması yasal kurallara uygun değildir.

Yukarıda açıkladığımız ve başka ülkelerde de pek olağan sayılan bu ilkelerin yürürlükteki gelenek karşısında, yadırganacağını biliyoruz. Fakat böylesine bir sistemin hukukî temelini gözden uzat tutmanak lâzım gelir:

Savcılar yürütmenin, dolayısıyla politikanın, mahkemeler nezdinde siyasal temsilcisi değildirler. Bakanlık belli bir olayda, dava açmamak yolunda ihmali görülen savcıyı harekete geçirmek için, yazılı olmak şartı ile "Dava Emri" verebilir, bu emrin yazılı olması şarttır. "Telefon emri" şekle ve esasa aykırılık olur. Demokratik düzenin kurulmasından bu yana kaç adet yazılı, kaç adet telefon emri ile dava açılmasının istendiği belki de saptanabilir. Emrin yazılı olması sorumluluk durumunda olanın ilerde kendisini savunmasını, emri yerine getirenlerin de haksız yere cezalandırılmamalarını sağlar.

Memleketimizde Kamu davasının açılmasında "Kanunilik ilkesi" benimsenmiştir. Bu ilkeye göre bir kimsenin hakkında Kamu Davası açabilmek için o kimsenin suçu işlediği hakkında "kâfi emareler" bulunmalıdır. Emareler kâfi ise mutlaka dava açılacaktır, kâfi emare mevcut değilse mutlaka dava açılmayacaktır.

Bu ilkeyi benimsemediği ülkeler yok değildir. Onların sistemine "uygunluk ilkesi" denilmektedir. Uygunluk sistemine göre savcı suçun işlendiğini gösteren kâfi emareler olsa dahi, davanın açılmamasında veya bir süre açılmamasında kamu faydası görürse dava açmayabilir veya davanın açılmasını bir süre geciktirebilir.

Eizin Kanunumuz "Kanunilik ilkesini" kabul etmiş olmasına nazaran savcılarının böyle bir takdir yetkisi yoktur. Aynı ilkeyle Bakanlık da bağlıdır. Yeterli emare olmadığı halde Savcıya dava emri vermek kanuna uygun düşmez. Sonunda beraat kararı alınsa dahi, politikanın vatandaşı, Adliyeye sevk edebilir hale gelmesi güvenliği ortadan kaldırır. Haksız mahkuniyetle haksız yere açılan davanın sanığı olmak arasındaki fark pek büyük değildir.

Savcılarının teminatını kaldıran ortamı yaratanların, bu yolda Anayasayı değiştirenlerin sorumluluğu ile bu yetkileri hazır buldukları için kullananların sorumluluğu arasında fark yoktur. Türkiye Barolar Birliği Kamu oyunda bunu böylece tescil etmek ihtiyacını duymuş, gerekli açıklamaları yapmıştır.

C- Suçtan zarar görenlerin korunması:

29 Haziran 1974 tarihinde Yönetim Kurulumuz Malatya Bölge toplantısında bu konuyu incelemiş, hazırlanan rapora benimsemiştir. Af Kanununun uyandırdığı bazı tepkileri de karşılamak amacıyla olan bu bildiri de işaret edildiği üzere:

"Ceza hukuku ilkelerinin çok yönlü tartışmalarının yapıldığı çağımızda Türk Hukukunun uygarlık çizgisi altında görünüm verdiği konulardan en önemlisi, suçtan zarar görenlerin korunmasındaki boşluktur. Kamu hukukunun varmış olduğu aşamada, suç mağdurları hi-mayesiz bırakılmamalıdır. Kendisine karşı suç işlenen kişinin, kişisel haklarına sahip çıkmamak ve ona yardım elini uzatmaktan uzak durmak, anılanı yitirmiş ilkel bir görüştür.

Bu inanç içinde olan ve konu ile ilgili girişimlerde bulunmayı, Türk Hukukunu çağdaş düzeye ulaştırabilecek atılımlardan biri sayan Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, Malatya'da yaptığı toplantıda, suçtan zarar görenlerin Devletçe korunmasını sağlayacak bir Kanun tasarısı hazırlanmış ve tasarının yetkili makamlara sunulmasına karar vermiştir.

Konu gerekli ilgi ve ivedilikle ele alınır, yasal bir olanağa kavuşulursa kendisine karşı suç işlenen kişinin maddî ve manevî zararları suçlu tarafından ödendiği ölçüde, suç işleyen cezasında indirme yapılacaktır.

Türk Ceza Hukuku bu noktaya geldiğinde, kendi yapısındaki bir boşluğun dolmasından daha ötede, Kamu hukukunun en önemli bir konusunda büyük bir gelişme göstermiş olacaktır."

Bültenimizde yayınlanmış olan bahis konusu rapor ilgili makamlara da sunulmuştur.

9

Ç- Yabancı hukuk hareketleri:

Bilindiği üzere Birliğimizin kurulduğu gün esas alınarak bu dönemde yabancı ülkelerdeki yasama hareketleri -özet halinde de olsa- derlenmeye çalışılmış, TBBB.nde ek olarak yayınlanarak, meslektaşlarımıza duyurulmuştur. Bu çalışmalara devam olunmaktadır. Bu suretle Batı ile olan hukukî ilişkinin devamı anacı güdülmektedir. Birlikce yapılan bu derlene çabasından çıkan sonuçlar şunlardır:

- Batı hukuk hareketlerinde değişiklik önerileri daha fazla kamu kesiminde yoğunlaşmaktadır. Özel hukukta değişiklik önerileri hem daha yavaş olmakta, hem de daha az yaygın ve belli

konularla sınırlı bulunmaktadır.

- Batıda hukuk hareketleri birbirlerine etkili olabilmektedir.

- Batı hukuk hareketlerinin memleketinizde etkisi pek azdır. Bunun nedeni bu hareketleri bütün ayrıntıları ile memleketinize yansıtacak resmî bir kuruluşun olmaması, asıl görevli olan Adalet Bakanlığı'nın "Dünya Hukuk Hareketleri" arşivinin bulunmamasıdır.

Bu nedenle konu üzerinde dikkatin çekilmesini uygun gören Yönetim Kurulumuz 28.10.1974 günü Hatay Barosunda yaptığı toplantıda şu bildiriği yayınlamağı uygun görmüştür.

"Çağdaş hukuk hareketlerinin kazandığı yoğunluk, Toplum sorunlarına olumlu ve etkin çözüm yolları getirmektedir. Son yılların Sosyal ve Ekonomik bunalımlarından kurtulma çabalarında, başarı çizgisine gönelebilen ülkelerde, hukukun büyük bir hızla kendi kendisini yenilediği görülmüyor. Kamu Hukuku kesiminde ve özel hukukta, yeni kavramlar, yeni düşünceler giderek ağırlık kazanmaktadır, sonuçta yepyeni Hukuk Kuruluşları yaratılmaktadır.

Özel hayatın korunması, tutukluluk, öğrenme hakkı, suçtan zarar görenlerin korunması, doğum kontrolü, hava korsanlığı, trafik suçları ve organ nakli gibi Çağdaş Hukuk çalışmaları, ilgi ile karşılanan örneklerdir.

Kamu hukuku ile ilgili bu tür oluşumlara, Medenî Hukuk ilişkilerinde de rastlanıyor. Boşanma, Nafaka, Evlât Edinme, karı koca eşitliği, henüz doğmamış çocuğa ait haklar yönünden çağdaş hukuku, eski görüşleri çok gerilerde bırakan bir aşama içindedir.

Değişme ve yenileşme Hukukun yapısında vardır. Bu bir bakıma, Hukukun canlılık ve var olabilme koşuludur.

Ne yazık ki, Türk Hukukunun bütün bu gelişme ve oluşmalardan gereği gibi yararlandığı söylenemez. Çünkü, çağdaş hukuk hareketlerini Memleketinize yansıtacak bir düzenleme henüz yapılmış değildir. Hukuk yenileşmesini bütün ayrıntıları ile izlemekte baş görevli olan Adalet Bakanlığı'nın bir (Dünya Hukuk Hareketleri) arşivinin dahi bulunmadığı acı da olsa bir gerçektir.

Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu bu gün Hatay Barosunda yaptığı toplantıda, ilgilileri uyararak, Dünya Hukuk hareketlerini izlemeyi sağlayabilecek çalışmalara başlamada daha fazla geç kalınmamayı önermeyi kararlaştırmıştır.

Unutulmamalıdır ki, Türk Cumhuriyetinin Kuruluşunda var olan Batılılaşma bilinci, Türk Hukuku için büyük bir güç olmuştur. Cumhuriyetin 51.yıl dönümü Bayranını Kutlayabilme mutluluğuna erdiğimiz bir dönemde, Türk Hukuku, Temelinde var olan bu güçten elbette ki uzaklaştırılmaz".

D- Kan davası:

Memleketimizde, bazı bölgelerde "Kan davası" uygulamasının yoğunlaşmakta, diğer bölgelere de sirayet eğiliminin artmakta olduğu bilinmektedir. Bu konuda evvelce kaydedilen resnî çabaların ise zayıfladığı görülmüştür. Bu nedenle kan davasının sosyolojik, kriminolojik ve Hukukî yönden incelenmesi uygun görülmüş, Hukuk Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Yönetim Kurulumuzun katılması ile Trabzon Barosunda bir açık oturum tertiplenmiştir. Bu açık oturuma ilişkin tebliğler ve sair bilgiler bir kitap halinde yayınlanacaktır.

Bu toplantının anacı Memleketimizde Kan Davası nedeni ile işlenen adam öldürme suçları artmakta ve aynı zamanda gelişen sosyal koşullarla niteliklerinde değişmeler olmaktadır. Yalnız cezaî müeyyidelerin yetersiz kaldığı bu konuda alınacak idarî ve sosyal tedbirlerin neler olabileceğini, mevzuatımızda ne gibi değişikliklerin yapılabileceğini saptanaktı.

Elde edilen sonuçların uygulamaya yansımaya çalışılacaktır.

E- Danıştayın 106.Kuruluş yıl dönümü:

Bu törene vâki davet üzerine katılan Yönetim Kurulumuz adına yapılan konuşmada özetle şu hususlar açıklanmıştır:

"Yüksek mahkemeleriniz, ortak bir göreve sahip buldukları bilinci içindedirler. Bu ortak görev Anayasamızın öngördüğü "Sosyal Hukuk Devleti" ni soyut bir kavram olmaktan çıkarıp somutlaştırmak, onun ne olduğunu uygulamalarda, maddî olay halinde, topluma mâl etmektir. Toplum, Devleti, hem hukuk devleti, hem de sosyal Devlet olarak kavradığı zaman demokrasiniz gerçek teminatına ulaşmış olabilecektir. Danıştayınız bu ortak görevde kendine düşeni başarmakta kararlı gözükmektedir.

Hukuk Devleti açısından, zaman zaman Danıştayımız siyasi nitelikte yermelere uğramıştır. Türkiye Barolar Birliği, bunların haksız olduğu kanısındadır, daima Danıştayın yanı başında yer alması görev bilmiştir.

Hakime itimatsızlığa dayanan bir anlayış içinde Hukuk Devleti kurulamaz. Eğer hâkin olmazsa kanun da yok demektir. Zira yürütme, kanunu dilediği gibi uygulayacaktır. Fakat böyle olunca uygulanan metnin sadece adı kanundur. Kanunun uygulanmadığını veya yanlış uygulandığını iddia etmek ve bu iddiayı adli teminat içinde ortaya atabilmek, hüküm almak olanağı yoksa, Hukuk Devleti de yok demektir. Kendisine inanılan yargı, verdiği kararların uygulandığını görebilen yargı yoksa, sadece mahkemelerin görevlerini yapmış olmaları ile Hukuk Devletinin toplunda somutlaşması sağlanamaz. Bu nedenle, yüksek mahkemelerimizin ortak görevlerinin gerçekleştirilmesinde Yürütme, ters yönü seçmelidir. Eğer böyle bir çatışma meydana gelirse bu vahim bir olaydır. Danıştayımız, bir dönemde, bu açıdan, güçlüklerle karşılaşmıştır, hemen kaydetmek gerekir ki, Danıştay bu karşılaşmada mahkeme, özellikle yüksek mahkeme olmanın onurundan hiç bir kayba uğramadı. Bu, Türk Demokrasisinin kuruluş tarihinde saygı ile kaydedilecektir.

İdarî Yargıyı, Yürütmeye yaklaştırmak, bu başarılamayınca onu kötülemek, bir Hukuk Devleti'nin kendi kendini inkâr etmesi anlamına gelir. Yürütmenin sadece metinlerde değil, gerçekte de Yargıdenetimi altında olduğunun bilinmesi ve bunun böyle olduğuna inanılması toplumun, kendi Devletine itinat etmesini sağlar. Bu toplumsal inanç, pek çok sosyal sorunlara çözüm getirir.

İçinde bulunduğumuz günlerde Hukuk Devleti kavramı biraz daha mutlu sayılabilir. Bununla beraber Danıştay Kararlarının yerine getirilmemesi yolunda, eskinin kalıntıları veya özentileri niteliğini taşıyan, kişisel olmasını dilediğimiz, örnekleri Türkiye Barolar Birliğinin kuşku ile izlediğini açıklamak zorundayız. Şimdilik, bu beyanımızın ölçülü bir uyarı olarak kabul ve telâkki buyurulmasını dileriz.

Anayasamızın "Sosyal Hukuk Devleti" deyini içinde yer alan "Sosyal Devlet" kavramı, Hukuk Devleti kavramı kadar, Türk toplumunda somutluk kazanabilmiş midir? Bu açıdan, Yüksek Mahkemelerimize yardımcı olması gereken kuruluşlar ve bunlar arasında Türkiye Barolar Birliği başarılı olabilmişler midir?

Bu açıdan Birliğimiz -hiç olmazsa- gerekli çabalara başlamış olmak üzüne sağınabilir.

1961 Anayasasının kabul ettiği "Sosyal Haklar"ın, bu Anayasada yazılı olmaması ile yazılı olup da kullanmak olanağına sahip bulunmak arasında hiç bir fark yoktur. Genel Kamu Düzeni ile yetinen bir Demokratik Ülke kalmamıştır. Türk Demokrasisindeki gecikmeden kuşku duymaktayız. Demokrasilerde Hukuk Devleti ile Sosyal Devlet birbirinden ayrılmaz kavranlar halindedir. Eğer bir devlet Demokrasi olmak iddiasında ise, çağımızda, Sosyal Hukuk Devleti olmak zorundadır. Memleketimizde Sosyal Hukuk Devleti olmak, Genel Kamu düzeni yanında, Ekonomik (Demokratik) kamu düzenini kurmak çabaları başlamıştır. Bu anlamda Batının Demokratik ülkelerinde antitröst, antikartel tedbirlerin benzerleri, çalışanın yönetimine katılma hakkı ve nihayet üçüncü sektör hukukunun "Halk Sektörü Hukuku"nun doğuşu, Yüksek Mahkemelerimiz arasında, özellikle Danıştayımızın görevine yeni katkılar getirecektir. Yüce Danıştayımızın bu görevi de başaracağına, Türk Avukatları olarak, tam bir inanç içindeyiz".

= BEŞİNCİ BÖLÜM =

YÜKSEK MAHKEMELERLE İLİŞKİLERİMİZ

1- Yargıtay:

Bu yıl Adli yılın açılış töreni Yargıtay tarafından DSI salonlarında yapılmıştır. Açılış töreninde Başkanımız TBB. adına bir konuşma yapmıştır. Açılış konuşması Yargıtay Başkanı tarafından yapılmıştır. Ayrıca bu toplantıda Adalet Bakanı da konuşmuştur. Konuşmalar TBB.Bülteninin Eylül 1974 nüshasında yayınlanmıştır.

2- Danıştay:

Danıştayın kuruluşunun 106.yıldönümü dolayısı ile yapılan törene başkanımız da davet olunmuş ve TBB.adına bir konuşma yapmıştır. Bu konuşma ile Danıştay başkanının yaptığı konuşma TBB. Bülteninin Mayıs 1974 nüshasında yayınlanmıştır.

Bu yıl Birliğimiz aleyhine Danıştay'da 4 yeni dava açılmış olup, bunlar halen derdest bulunmaktadır.

Geçen yıllarda Birliğimiz aleyhine açılan davalardan yirmi-bir adedi bu yıl sonuçlanmış olup, bunlardan 16'sı reddedilmiş 5'i ise kabul olunmuştur.

Birliğimiz tarafından bu yıl Adalet Bakanlığı'nın onamama kararları hakkında bir dava açılmamıştır. Bunun da nedeni, aynı konuda evvelce açılan davalardan 4'ünün aleyhe sonuçlanmış ve Danıştay'ın bu konudaki görüşünün istikrar kesbetmiş bulunmasıdır.

3- Yüksek Hâkimler Kurulu :

Adalet Mahkemeleri ile Dairelerinin daha verimli çalışmalarını sağlamak amacı ile Yüksek Hâkimler Kurulu tarafından hazırlanan ve bir örneği de Birliğimize gönderilen rapor benimsenmiş ve durum Başbakanlığa intikâl ettirildiği gibi bir bildiri ile de kamu oyuna duyurulmuştur. Başbakanlıktan, bu rapor ve yazıların yapılan çalışmalarda dikkate alınacağı cevabı gelmiştir.

Ayrıca, Baroların bildirdikleri hâkim eksiklikleri hakkındaki yazılarımız da bu kuruluş tarafından her zaman olunlu karşılanmış ve imkânlar nisbetinde yerine getirilmeğe çalışılmıştır.

Hâkimlerin intibakları ile ilgili yanlışlıkların giderilmesi teşebbüslerinde de bulunulmuştur.

4- Ortak Toplantılar:

İçtihadların derlenmesi, Yürürlükteki kanunların saptanması, Uyuşmazlık Mahkemesi kanun tasarısı gibi konularda yaptığımız toplantılara Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ve diğer ilgili kuruluşlar büyük ilgi göstermişler, temsilciler göndererek çalışmalara katılmışlardır.

= ALTINCI BÖLÜM =

KIBRIS OLAYI

Kıbrısta girişilen "Barış Hareketi"nin başladığı aynı günde Birliğimiz bu Millî çabanın yanında yer almıştır. Kıbrısta Rum vahşetinin dünya hukukcularınının bilgilerine ulaştırılması için gerekli girişimlerini yürütmüştür.

1) Yayınlanan bildiride de işaret olunduğu üzere:

"Andlaşmalar hükümlerini yerine getirmek ve barışı sağlamak amacı güden Türk hükümetinin giriştiği hareketten hemen sonra olağan üstü bir toplantı yapan Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu, bütün Dünya Barolarına aşağıdaki bildirinin sunulmasına karar verdi.

Kaba kuvvetin hukuka üstün gelebileceği hatasına kapılanlar, tarih boyunca daima yanılmıştır. Bu yanılma insanlık ve uygarlık için en büyük felâket ve ızdırapları beraberinde getirmiştir.

Uluslararası Hukuk, bu ızdıraplardan doğdu. Devletlerin, yaratılan bu hukuk etrafında toplanmaları, insanlığa özgürlük, kardeşlik ve barış getirmiştir. Hiç kuşkusuz yapılan tüm andlaşmalar, Uluslararası Anayasayı egemen kılmak içindir.

Barolar, hukukun uygulayıcısı olduğu kadar, hukukun koruyucusudurlar. Bu görev anlayışında birleştiğimiz inancındayız.

Kıbrıs'da, Kıbrıs'ın egemenliği ve bütünlüğünü yıkmak için zor kullanarak meşru düzenin değiştirmeye kalkışılması, hukukun pervasızca çiğnenmesidir. Milliyetlerimiz ne olursa olsun, hukuka ve hukukun haysiyetine sahip çıkmak, Dünya Barolarınının bilinç sınavıdır. Aksine tutun, kaba kuvvetin başarısına hizmet olacağı yargısında, bizimle birleşeceğinize yürekten inanıyoruz. Çünkü, hukukçuların, hukuk için, hukukun başarısı için ve Barış için birbirlerinden ayrıldığı hiç görülmemiştir.

Hukukçunun meşru düzen yıkıcısı ve özgürlük düşmanları ile beraber olduğunu gösterebilecek bir tutun sadece, hukukun üstünlüğüne inanılmadığını kanıtlar".

2) Harekâtın başlamasından sonra Kıbrıs'ta Rum vahşeti başlamıştır. Bu olaylar karşısında yönetim kurulumuz dünya hukukçularınının dikkatini çekmek için şu bildiriye yayınlamıştır:

"İnsanlığa karşı suç (Genecide) Birleşmiş Milletlerce daha çok evvel belirtilmiş ve "Kanunsuz suç olmaz" mazeretine yer kalmamıştır. Bu suç Millî, irkî veya dinî maksatlarla kısmen veya tamamen bir topluluğun inhasını kapsamaktadır. Suçu fiilen işleyenlerden gayri Hükümet Bicalı ve memurları ve her çeşit kuruluşu suçu işleyenlerle eşit tutan genecide anlaşmasındaki teahhütlerini yerine getirmemesi Türk Devletini ahde vefasızlık durumuna düşürebilir.

Suçlulardan kaçmış olanların iadesini, bu suçların faillerinin siyasî suçlu sayılmamasını Türk ve Yunan hükümetleri kabul etmişlerdir.

Birleşmiş Milletlerce hazırlanan ve Türkiye ve Yunanistan tarafından kabul edilen 9 Aralık 1948 tarihli "İnsanlığa karşı işlenen suçların cezalandırılması hakkındaki Genecide sözleşmesi"nin birinci maddesi uyarınca Türkiye ve Yunanistan Devletleri bu tür suçların faillerini cezalandırmağı ve suçların önlenmesini sağlayacak tedbirleri almağı teahhüt etmişlerdir. Anlaşmanın sekizinci maddesinde yer alan Birleşmiş Milletlere müracaat olanağı akit devletlerin kendi teahhütlerini yerine getirmelerine engel değildir."

3) Kıbrıs Barış Harekâtından sonra yapıcı dönem başlamış olduğundan Yönetim Kurulumuz bu dönemin getireceğı esaslara ilişkin kanırlarını açıklamağı uygun görmüştür.

Genel Kurulumuz sayın üyelerine dağıtılan broşür İngilizce ve Fransızca olarak basılmış, Dünya Barolarına, Birliklere, Hukuk Fakültelerine, ilgili diğer kuruluşlara gönderilmiştir.

Bu broşürde Makaryos Yönetimindeki barbarlıklar, hiyleli davranışlar açıklanmış, Cenevre Konferansındaki Yunan içdensizliği ortaya konmuş, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi gibi kuruluşlarda Yunan propogandasının yalancılığı üzerinde durulmuştur. Bu broşürdeki görüşler özetle şöyledir:

a) Türk silâhlı kuvvetlerinin Türkiye'nin müdahale hakkını gerçekleştirme maksadı ile yaptıkları Barış Harekâtının Devletler Hukuku ilkelerine uygunluğunu izlenmiş ve görüşünü daha o safhada açıklanmış bulunan Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu çikarna hareketlerinin devamı sırasında da Devletler Hukukuna aykırı düşebilecek her hareketten titizlikle kaçınıldığını açıkca müşahade etmiştir.

Garanti anlaşmasına tekaddüm eden günlerde başlayıp bu anlaşmalardaki teahhütlere rağmen devam ettirilen "insanlığa karşı cürüm" kavramını daha da ağırlaştırarak "genecide" fiillerinin acısını unutamayan Türk toplumunun bu hassasiyetine rağmen Türk Hükümetinin ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinin evvelki anlaşmalarla tanınmış müdahale hakkından gayrısını kullanmamış olmasındaki soyluluk hertürlü takdire değer görülmelidir. Bu açıdan müdahalenin hukukî esası kadar insanlık kurallarına uygunluğu da önem kazanmıştır.

c) Cenevre'de ilk dönemde tesbit edilen esaslara sadık kalınmak gerekirdi. Bu esaslar şunlardır:

- Kıbrıs'ta yıkılan Anayasal düzeni kurmak amacıyla yapılan Türk Barış Harekâtının hukuka uygunluğu Cenevre anlaşmasında kabul edilmiştir. Bu konuya avdet edilemez.

- Kıbrıs'ta iki bağımsız idârenin ve iki cemaatin varlığı kabul edilmiştir. Bundan sonraki çalışmalar bu kabulün sonuçlarına ilişkin olacaktır.

ç) Garanti anlaşması ile garantör devletler:

- Kıbrıs'ın bağımsızlığı,
- Toprak bütünlüğü ve
- Güvenliği,

nin sağlanmasını beninsemişler,

- Enosis yasağı,

da açıkça belirtilmişti.

Yukarıdaki teahhütler ihlâl edilmiş, Cenevre anlaşmasının da inkârı yoluna gidilmiştir. Garanti anlaşmasının 4.maddelerine göre "müşterek veya anlaşarak hareket mümkün olmadığı takdirde garanti veren üç devletten her biri, bu anlaşma ile ihdas edilen nizamı tekrar kurmağa münhasır maksatla, herakete geçmek hakkını muhafaza eder".

d) Bahis konusu nizamı aynen yeniden kurmak mümkün değildir. Zira nizamın ihlâli dışardan değil, bizzat teminat veren Devletlerden biri tarafından yapılmıştır. O haled Anayasal nitelikte olmak üzere yeni bir nizam kurulacaktır. Cenevre anlaşması 1. ve 4.maddesine göre:

- Haklı,
- Sürekli,
- İlgililerce kabule şayan,

bir hâl şekli bulunacaktır. ./.

Bu yapılırken 1960 garanti anlaşması da gözönünde tutulacaktır.

Yeni düzenin esasları ancak şöyle olabilir:

- Cemaat hükümeti (yürütme kurulu) şeklinde değil, "otanan idare" anlamında örgütlenmelidir. Bu bir "Kıbrıs Türk federal devleti" dir ve coğrafi esasa dayanmalıdır.

- "Bağımsız Kıbrıs federal devleti" nin yetkileri sınırlanmalı, Federal Devletin veremeyeceği esasa ilişkin kararlar sayılmalıdır.

- Eşit adette hâkimlerden kurulu bir "yüksek mahkeme" tesis edilmeli, bu mahkemenin görevi, düzeni değiştiren veya buna yönelmiş federal kanun ve tasarrufları iptal etmelidir. Bu suretle taraflara Adanın yeni Anayasal düzenini gözetim ve denetim olanağı sağlanmalıdır. Başkan tarafsız olmalıdır.

-- Hasrî Genecide'i önleyici kurallar federal Anayasada yer almalıdır.

- Federal Meclis ve Federal Hükümetin kuruluşu cemaatlerin kabul edilmiş olan varlığı esasına göre düzenlenmelidir. Federal Meclisin yasama yetkisinin, federe meclislerinin yetkisi dışında kalan konulara indirgeli olacağı kural haline getirilmelidir.

- Cumhurbaşkanlığı'nın yetkileri temsili ihtiyaçlara hasredilmelidir. Seçimi süreli olmalı, yeniden seçilme olmalıdır.

- Federal meclis ve hükümetin yetkilerinin:

a) Garanti veren Devletlerle olankiler hariç dış ilişkiler,

b) Para,

c) Pasaport,

ç) Ulaşın, posta-telefon,

d) Keza, selâhiyet ve kanunlar ihtilâfını çözüm,

e) Sağlık hizmetleri tedbirleri,

9 f) Aynı adada yaşamak bakımından merkezi olması gereken ortak tedbirler (salgın hastalığı önleme, gıda maddeleri vs...),

g) Federal memurluklar,

h) Gümrük,

gibi konularla sınırlandırılması gerekir.

Kıta Sahaneliği:

Kıta sahanlığı konusu pek yeni değildir. Fakat Türkiye ile Yunanistan arasında çıkan anlaşmazlık bu konuyu bizler için aktüel hale getirdi. Türkiye Barolar Birliğinin bu sorun hakkında görüşünü açıklamak durumuna geleceğini öngörmekteyiz. Bu konuda sayın delege arkadaşlarımızın fikir ve uyarıları ortaya atılırsa Birlik görüşünün saptanması daha kolay olacaktır.

1) 1958 Cenevre Konferansı ncesi olaylar:

Bu konferanstan evvel Birleşmişmilletler Deniz Hukuku komisyonunun 1951 yılında hazırladığı tasarıda kıta sahanlığı şöylece tanımlanmıştı: "Sahillere bitişik, fakat kara suları bölgesinin dışında kalan ve üzerini örten suların, deniz yatağı ve yeraltı tabii kaynaklarının işletilmesine imkân veren derinliği geçme-diği, denizaltı sahalarının deniz yatağı ve yeraltı kastedilmektedir." Aynı tasarı, kıyı Devletin, kıta sahanlığı üzerinde, doğal kaynakların aranması ve işletilmesi maksadı ile kontrol ve yargı yetkisini kabul etmiştir. Fakat bu yetki, kıta sahanlığını örten suların "açık deniz rejimi"ne bağlı kalmasını ortadan kaldırmaz.

2) 1958 Cenevre Anlaşması kıta sahanlığını iki ölçüye göre tanımlar: Kara suyunun bitiminden başlayan ve 200 metre derinliğe kadar varan kesim birinci ölçüdür. İkiyüz metre derinliğin ötesinde su derinliğinin kaynakların işletilmesine elverişli olan yere kadar kesim, ikinci ölçüdür. Bu tanımlar pek müphem kalmakta, özellikle adalar bakımından izahsız kalmaktadır. Okyanusta bütün ülkelerden pek uzakta çok ufak bir ada bir ülkeye ait ise zengin su altı kaynakları üzerinde hak iddiası mübalağalı görünmektedir.

Diğer taraftan pek çok adadan kurulu bir "Adalar topluluğu" nun onları elinde tutan Devletin ülkesine oldukça uzak, diğer bir Devletin ise kara ülkesine çok yakın olduğunu farzedelim. Böyle olunca kıta sahanlığı bu ikinci Devletin Ekonomik ve askerî ablu-kası anlamına gelir. Ayrıca Adaların da kıta sahanlıkları atışa-bilir. Kıta sahanlığı bölünmesi ile bir ülkenin bir deniz bölümünü, kendi kara ülkesindeki bir gle çevirmek isteği hukuka uygun değildir. Bu durumlardan ötürü Cenevre anlaşmasının yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. 200 metre derinlik ve işletilebilme derinliği Ege denizinde çözüme değil, anlaşmazlıklara sebep olmaktadır.

Tek özel durum arzeden Ege Denizi için hakka dayanan, etraflıca düşünölmüş bir "Türk tezi"nin hazırlanmasında zaruret vardır. Yönetim Kurulu bu tezin hazırlanmasına katkıda bulunmayı görev saymaktadır. Hazırlıklarımız ilerlemiştir. TBB.nin görüşünün açıklanmasından evvel Genel Kurulumuzda ortaya atılacak düşünceler bize ışık tutacaktır.

SOSYAL GÜVENLİK KONULARI

Birliğinizi kuruluşundan bu yana sosyal güvenlik konularına önem verilmiş, bazı sonuçlar elde edilmiştir. Bununla beraber sosyal güvenlik sisteminizin yeterli olduğu kanısında değiliz. Sistemin daha da geliştirilmesine çaba göstermek gerekli hale gelmiştir. İhtiyari sigorta türüne meslekdaşlarımız ilgi göstermemişlerdir. Bunun nedeni külfeti ile faydası arasındaki eşitsizliktir. İhtiyari sigorta konularında bu suretle ortaya çıkan boşlukların yeni bir sistemle, belki de bazı yasal değişikliklerle karşılanmasına çalışılacaktır.

Halen mecburi sigorta konularında da bazı tereddütlü sorunlarla karşılaşmıştır:

1- TOPLULUK SİGORTASINDAN YAŞLILIK AYLIĞI BAĞLANAN AVUKATIN MESLEĞE DEVAM EDİP EDEMEYECEĞİ KONUSU:

1136 Sayılı Avukatlık Kanununun 26 Şubat 1970 günlü ve 1238 sayılı kanunla değişik 188 inci maddesi hükmü, kendisine yaşlılık aylığı bağlanan avukata mesleğini devam ettirme olanağının sağladığı halde Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü, 506 sayılı kanun hükümlerini göz önünde tutarak aksine bir yorum ve uygulanmaya gitmiştir.

Bu konuyla ilgili olarak S.S.K.Genel Müdürlüğüne yapılan başvurular olumlu bir sonuca varmamış, hatta Kurum, 1973 yılı Temmuz ayında, 14.5.1973 günlü ve 1836 sayılı Birlik yazısına verdiği 372863 sayılı yazıda:

"Konu, Kurulumuz Müdürler Kurulunca da incelenmiş, Topluluk Sigortasına devam neticesinde Malûllük ve Yaşlılık Sigortasından yararlanmaya hak kazanmış bulunan Avukatların mesleklerinin icrasına devamı 506 sayılı Kanunun 58 ve 63 üncü maddelerine göre aylıklarının kesilmesi gerektiği kararına varılmıştır."
Görüşünü belirtmiştir.

S.S.K.Genel Müdürlüğünün görüş ve yorumu bu olduğu gibi, Bursa Barosu avukatlarından Mithat Teoman'la ilgili uygulaması da aynı nitelikte olduğundan ve meslekdaşımız mahkemeye başvurmuş, konuyla ilgili olarak Ankara Dördüncü İş Mahkemesi, 16 Temmuz 1973 günlü ve 1973/4901 esas, 1651 karar sayılı kararıyle S.S.K.Genel Müdürlüğünün görüşünü red ve yaşlılık aylığına hak

kazanan ve kendisine aylık bağlanan avukatın yaşlılık aylığı kesilmeden mesleğini ifa edebileceği sonucuna varmıştır.

Mahkeme kararı S.S.K.Genel Müdürlüğü tarafından temyiz edilmiş, Yargıtay Onuncu Hukuk Dairesi, 8 Ekim 1973 günlü ve 286/624 sayılı kararıyla İş Mahkemesi kararını, aksi tezi beninseyerek bozmuştur. Bozma kararı ekseriyetle ittihaz olunmuştur. Başkan ile bir üye muhalif kalmışlardır.

Ankara Dördüncü İş Mahkemesi bozmaya uymamış, 2 Nisan 1974 günlü ve 1974/686-141 sayılı kararıyla eski hükmünde girenmiştir. Olay bu suretle Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna intikal etmiştir. İsrar kararı şöyledir: "iddia edildiği gibi, 506 sayılı kanunun 63.maddesinin Anayasanın 40. ve 42.maddelerine aykırı olmayıp aksine uygun bulunduğunu ve konunun 1136 sayılı kanunun 188.maddesine göre de mütalâa edilemeyeceğini Topluluk sigortası kolundan 506 sayılı kanunun hükümlerine göre istifade edenler için kanunun bir kısım maddelerinin tatbik edilip, diğer maddelerinin tatbik edilmemesinin düşünülemeyeceğini 1136 sayılı Kanunun 188. maddesinin avukatla kurum arasındaki prim münasebetini düzenlediğini ve bu maddede kurumdan yaşlılık aylığı almakta olan avukatın çalışmaya devam etmesi halinde yaşlılık aylığının kesilmeyeceğine dair bir kayıt bulunmadığını, kanun hükmüne göre avukat olmayan fakat yaşlılık aylığı tahsis edilmiş sigortalının tekrar 506 sayılı kanuna tâbi bir işe girmesi halinde 63.madde gereğince o kişinin yaşlılık aylığının kesilmesinin icap ettiğini, Anayasanın 12.maddesinde öngörülen hiçbir kişiye, Aileye, zümreye veya sınıfa intiyaz tanınamaz hükmü ile bu tatbikatın bağdaştırılamayacağını ifadeyle davanın reddine karar verilmesini def'an talep etmiştir."

İlk hükümde sübut bulan iddia veçhile:

1- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 63.maddesinin hükmünün, aynı Kanunun 2.maddesi hükmü uyarınca sigortalı olanlar hakkında uygulanacağı ve 1136 sayılı Kanunun 186.maddesine göre Sosyal Sigorta ile ilişki kuran avukatlara 63.maddenin uygulanmayacağına tesbitine,

2- 1136 sayılı Kanunun 1238 sayılı Kanunla değiştirilen 188.maddesine göre yaşlılık aylığı bağlanan avukatların sigorta ile ilişki kurmadan yani sigorta primlerini ödemediğinden serbest meslek faaliyetlerine devam edebileceklerini, buna rağmen yaşlılık aylıklarını almağa hak kazandıklarını ve faydalanabileceklerinin tesbitine,

3- 506 S₂yılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60.maddesinde ön görülen şartlar bulunduğu takdirde davacı avukatı mesleğini bırakmaksızın yaşlılık aylığından yararlanabileceğinin tesbitine ve tahsis yapılması hakkındaki taraflar arasındaki sataşmanın önlenmesine... karar verilmiştir.

Bu hüküm taraflardan davalı kurum tarafından temyiz olunmuş, bu sebeple dosya Yüksek Yargıtaya gönderilmiştir.

Yüksek Yargıtay 10.Hukuk Dairesi 1973/286 Esas, 1973/624 Karar sayı ve 8.10.1973 tarihli ilâmı ile uyuşmazlık konusunu tesbit ederek bu konu için verilen hükmü (bir kimsenin 506 sayılı Kanuna göre sigortalı sayılması için ya hizmet akti ile çalışması veya aynı kanunda ya da diğer kanunlarda açık bir hüküm bulunması gerekir. 1136 sayılı Kanunun 186.maddesinde avukatların topluluk sigortası kolundan sigortalı sayılmaları zorunludur. Davacı da anılan kanun hükmüne göre sigortalıdır, yine, 1186 sayılı Kanun ile 186.maddeye eklenen fıkraya göre davacı hakkında 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu uygulanır, bu bakımdan davacı hakkında ihtiyarlık aylığı tahsisi işleminin aynı kanun hükümlerine göre yapılması gerekir. 60.Madde hükümlerine göre de davacı ihtiyarlık aylığından yararlanması için önce işini bıraktığını kuruma yazı ile bildirmelidir.

Hiç şüphesiz davacının sigortalı sayılmasını gerektiren 1136 sayılı kanunda yukarıda yazılı kuralın aksine bir hüküm mevcut olduğu takdirde elbette bu hükmün ihtiyarlık aylığının bağlanması işleminde uygulanacağı tabiidir, fakat anılan kanunda ihtiyarlık aylığı konusunda 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun kabul ettiği esastan ayrıldığını belirten özel bir hüküm bulunmamaktadır.

Öte yandan 1136 sayılı Kanunun 188.maddesi Topluluk sigortasına giremeyenleri açıklamış ve bunların Topluluk Sigortasına girmemelerini avukatlık yapmalarına engel olmayacağını bildirmiştir.

Böylece kanun koyucu son fıkra ile uygulamada yanlış anlamayı önlemek istenmiştir.

Ve bu fıkradan 186.maddeye göre sigortalı olanların ihtiyarlık aylığı tahsisinden sonra da avukatlık yapacakları şeklinde bir sonuç çıkarmak mümkün değildir.

O halde davacı avukatlıktan ayrıldığını kuruna bildirmedikçe kendisine ihtiyarlık aylığı bağlanamaz, kurumun bu konudaki tutumu yasaya uygundur) gerekçesiyle naksederek dosyayı mahkememize iade etmiş bulunmaktadır.

Iddia ve def'iyeye göre uyumsuzluk davacının yaşlılık aylığından yararlanma imkânını sağlayan bütün şartlar gerçekleşmiş bulunduğu halde davacının Avukatlık yapmaktan vazgeçmesinden ötürü kurunca yaşlılık aylığı bağlanmaması nedeniyle doğmuş bulunmaktadır.

Çözülmesi gereken husus davacının avukatlık işini sürdürmesinin yaşlılık aylığından yararlanmasını engelleyici kanunî sebep olmadığı noktasındadır.

Mahkememiz ilk hükünde davacının avukatlık işini sürdürmesinin yaşlılık aylığından yararlanmasını engelleyici olmadığını kabulle bu hususların tesbitine karar vermiştir.

506 sayılı kanunun 2.ve 3.maddelerine göre sigortalı durumunda bulunan kinseler bakımından yaşlılık aylığından yararlanabilmek için aynı kanunun 60.maddesinde ön görülen şartların gerçekleşmiş olması kâfi olmayıp, aynı kanunun 61.maddesi hükmüne göre sigortalı olarak çalışan işten de ayrılmış olmak gereklidir.

Avukatlık Topluluk Sigortasını tanzin eden Avukatlık Kanununda böyle bir şart mevcut bulunmamaktadır. 506 Sayılı Kanunun 61.maddesinde ön görülen işten ayrılma şartının mesleği avukat olan kişiler için aranıp aranmayacağı hususu tahlili gerekli görülmüştür.

Topluluk sigortası isteğe bağlı sigortanın bir başka türü olup bu sigortadan beklenen amaç, aslında sigortalı sayılmayan kinselerin toplu şekilde Sosyal Sigortadan yararlanmasını sağlamaktadır.

Bu sigorta türünün şekil ve şartlarını 506 sayılı kanunun 86.maddesi düzenlemiştir. Bu madde anlamına göre 506 sayılı Kanunun 2. ve 3.maddelerine göre sigortalı durumda bulunmayanların, sigorta türlerinden birisine tâbi kılabilmek için işveren, dernek, birlik v.b. teşekküllerle kurum sözleşme yapabilmektedir.

Topluluk sigortasında bu sebeple iki tarafın bağlantısını sözleşme temin etmektedir.

Davacının tâbi olduğu 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ise Barolarla yapılan Topluluk sigortası sözleşmeleri bakımından değişik esaslar arzeder.

1136 Sayılı Kanunun 188.maddesine göre bütün avukatların değil belirli durumdaki avukatların topluluk sigortasına girmeleri söz konusu olup, aynı kanunun 186.maddesi hükmüne göre de bu girme (Malûllük, yaşlılık, ölüm sigortası) bakımından zorunlu diğer sigortalar bakımından ise isteğe bağlıdır.

Avukatlık Kanununun 191.maddesi Barolarla kurum arasında yapılacak sözleşmenin tesbit usulünü göstermiştir.

İzah edilen bu hükümlere göre 506 sayılı Kanunun yaşlılık aylığı sigortasına ilişkin hükümlerinin aynı kanunun 2. ve 3.maddelerine göre sigortalı durumda bulunanlar hakkında tatbik edileceği, serbest çalışan avukatlar ise 506 sayılı Kanunda ilgileri sözleşme ile tenin edildiği için bu kimselerin öncelikle 1136 sayılı kanunun hükümlerine göre sigortalılık durumlarının tesbiti gerçeği ortaya çıkmaktadır.

1136 Sayılı Kanunun tadilden önceki 189.maddesi diğerleri yanında yaşlılık sigortasından istifade etmiş bulunanların 186.maddesi gereğince Topluluk sigortasına girmelerini kendi isteklerine bağlı tutmuştur.

Bu kimseler Topluluk sigortasına girmek suretiyle 2.kez yaşlılık sigortasından yararlanma inkânını bulmuş oluyorlardı.

Bu mahsur maddenin değiştirilmesi gerçeğini ortaya çıkarmış ve Sosyal Sigortadan istifade eden kimsenin 2.kez topluluk sigortasından yararlanması 1238 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle önlenmiş bulunmaktadır.

1238 Sayılı Kanunla mükerrer sigortadan yararlanma önlenmiş, fakat davacının mesleğini sürdürmesi hususu önlenmemiştir.

1136 Sayılı Kanunda mesleğin kaybı şekli ve şartları ayrı ayrı tasrih olunmuştur.

Davacı için bu şartların gerçekleştiğinin kabulü inkânsızdır.

Yukarıda izah edilen hükümlere göre Sosyal Sigortalar Kanunu gereğince yaşlılık aylığından yararlanmış kimsenin avukatların topluluk sigortasına girmelerine inkân yoktur.

Bunun aksine bu kimselerin avukatlık mesleğini yürütmelerine de hiçbir kanunî engel bulunmamaktadır.

1136 Sayılı Kanunun 188/2. maddesi bu inkânı açık olarak belirtmiştir.

506 Sayılı Kanun bakımından da farklı görüşe varmak mümkün bulunmamaktadır. 506 sayılı kanunun yaşlılık aylığından yararlanmak için şart koştuğu çalışma 63.madde anlamına göre sigortalı çalışmadır.

1136 sayılı Kanununun 187.maddesine göre yaşlılık aylığından yararlanmış kimseler (avukatlık topluluk sigortasına) giremeyecekleri için bu kimselerin sigortayla ilgilenmiş olarak çalışmaları söz konusu değildir.

506 Sayılı Kanununun 2. ve 3.maddesine göre sigortalı durumda olan kimselerin aynı kanununun 6.maddesi hükmü gereğince işe alınmaları avukatlar için böyle bir inkân söz konusu olmadığı, avukatların ancak (avukat topluluk sigortası sözleşmesi)nin usulünce gerçekleştirilmesinden sonra sigorta ile ilgilendirdikleri gerçeği karşısında gerek 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümleri ve gerekse 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu hükümleri ve bu konuda konulmuş şartlara göre yerinde görülmeyen yüksek Temyiz Mahkemesi 10.Hukuk Dairesinin Bozma İlâmına uyulmayarak Kanuna uygun olan ilk kararda ısrar olunması usul ve kanuna uygun görülmüştür".

- Emekliliğe tâbi bir görevden emekli olanlara,
- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamına girenlere, (ki aynı kanununun 85 inci maddesindeki isteğe bağlı sigortadan faydalananlar dahil)
- Geçici 2 inci maddedeki borçlanmak hakkından faydalananlar ile T.C.Emekli Sandığından emeklilik ve malûllük aylığı almakta olanlara,
- 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık malûllük sigortasından yararlanmış bulunanlara,
- 506 sayılı Kanununun Geçici 20 inci maddesindeki şartlara uygun olarak faaliyette bulunan sandıklara tâbi bulunanlara, ve hatta 506 sayılı kanununun 86 inci maddesi hükmüne göre grup sigortası yapmış bulunanlara,

Avukatlık Topluluk Sigortasına girmemeyi öngören ve bu yollarla yaşlılık aylığı bağlanan avukatlara, yaşlılık aylığı kesilmeden avukatlık yapmak olanağını sağlayan 188 inci madde hükmünden, (Topluluk Sigortasından yaşlılık aylığı bağlanan avukatları yararlandırmamak) görüşü en azından büyük bir eşitsizlik yaratacağından savunulur bir tarafı yoktur.

"Yaşlılık aylığı alan kimsenin çalışması hâlinde yaşlılık aylığının kesileceği" şeklindeki görüş bugün artık terkedilmiştir.

Gerek bu konudaki "esas görüşlere" aykırı olması ve gerekse 188 inci madde hükmünün konuluş amacına uygun bulunmayarak eşitsizlik yaratması nedenleriyle S.S.K.Genel Müdürlüğünün görüş ve uygulamasında haksız olduğu ortadadır. Konu, yargı yoluyla olumlu bir çözüme ulaşmazsa yasama yoluyla hakkın istihsaline çalışılacaktır.

2- 6207 Sayılı KANUNA DAYANILARAK KURULAN AVUKATLAR
YARDIMLAŞMA SANDIKLARININ KANUNLA KURULMUŞ EMEKLİ
SANDIĞI SAYILMASI

S.S.K.Genel Müdürlüğü, 18 Mart 1970 günlü ve 1280 sayılı Genelgesinde; 6207 sayılı kanunla kurulmuş Avukatlar Yardımlaşma Sandıklarının, kanunla kurulmuş Emekli Sandığı olarak nitelenmekte, işyerlerinde hizmet akdine dayanarak çalışan avukatların, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun yürürlüğe girdiği 7 Temmuz 1969 gününden itibaren (Avukatlar Yardımlaşma Sandığında üye olsun veya olmasın) 506 sayılı Kanunun 2 inci maddeki gereğince sigortalı sayılmaları gerektiğini belirtmektedir.

S.S.K.Genel Müdürlüğü, Birlik tarafından gönderilen 29.9.1972 günlü ve 2970 sayılı yazıya verdiği 20 Ekim 1972 günlü ve 518860 sayılı karşılık yazıda, bu genelgeyi değiştiremeyeceğini bildirmiştir.

Ancak, konu gereği gibi incelenip olgunlaştırılmış ve S.S.K.Genel Müdürlüğüne tekrar başvurulmuş, Avukatlar Yardımlaşma Sandıklarının kanunla kurulmuş emekli sandığı olmadığı yolundaki yargı organları kararları gösterilmişse de Kurum tarafından Birliğe gönderilen 16 Ağustos 1973 günlü ve 464870 sayılı yazıda şöyle denilmiştir:

"3- 1280 sayılı Genelgenin yürürlükten kaldırılması, 23.5.1973 tarihli toplantıda da belirtildiği üzere bazı nazurlar doğuracaktır.

Bu bakından, konunun tekrar yapılacak bir toplantıda görüşülmesinde fayda mülâhaza edilmiştir."

Görüşmelerin sürdürülmesi sonucunda Birlik görüşü kabul edilmiş ve 17 Eylül 1973 günlü ve 1644 sayılı Genelge, Kurumun teşkilâtına gönderilmiştir.

Genelgede şöyle denilmektedir:

"...mezkûr sandığın kanunla kurulu bir emekli sandığı niteliğinde olmadığına hükme bağlanmış olduğu nazara alınarak, 7.7.1969 tarihinden önce işyerlerinde hizmet akdine istinaden çalışmış olmakla beraber 6207 sayılı Kanuna istinaden kurulan avukatlar yardımlaşma sandığına üye olduklarından sigortalı addedilmiş olan avukatların da, müracaatları halinde, sigortalı sayılması uygun görülmüştür".

Böylece, S.S.K.Genel Müdürlüğü, 6207 sayılı kanunla kurulmuş Avukatlar Yardımlaşma Sandıklarını kanunla kurulmuş emekli sandığı niteliğinde saymadığından bu sandığa üye olmayı, sigortayla (yani topluluk sigortasıyla) ilgilendirmeye engel saymamaktadır.

3- HİZMET BİRLEŞTİRMELERİNİN ZORUNLU OLMADIĞI:

S.S.K.Genel Müdürlüğü, 5 Ocak 1961 günlü ve 228 sayılı "Emekli Sandıkları ile Malûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Kanunlarına tâbi hizmetlerin birleştirilmesi hakkında Kanun" un hizmet birleştirilmesinde (zorunlu olarak) uygulanacağı görüşünde bulunuyordu.

Bu görüş ve uygulamanın avukatların yararına değil zararına olacağı noktasından hareketle birleştirmenin zorunlu değil (isteğe bağlı) olması gerektiği yönü Kuruma duyurulmuşsa da 29 Eylül 1972 günlü ve 2970 sayılı Birlik yazısına verilen 20 Ekin 1972 günlü ve 518860 sayılı Kurum yazısında isteğimiz reddedilmişti.

Ancak, daha sonraki teşebbüslersonucunda Kurum, Birliğin görüşünü kabul eden 10 Ağustos 1973 günlü ve 464870 sayılı yazısını Birliğe göndermiştir.

Yazıda şöyle denilmektedir:

"1214 sayılı kanunun ânir hükmüne rağmen, yedek subaylıkta geçmiş bulunan hizmetlerin birleştirilmesi keyfiyeti avukatların yüksek tahsil yapmış olmaları hasebiyle yedek subaylık hizmeti vardır ön yargısı terk edilmiş ve tatbikat bu hizmetlerini birleştirmek isteyenler için uygulanmaya başlanmıştır."

Bu konu, hizmet birleştirilmesinin (zorunlu olarak) değil (isteğe bağlı olarak) yapılması şeklinde halledilmiştir.

4- BİR MÜESSESEDE HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ HİZMET AKDİ Mİ YOKSA VEKÂLET AKDİ Mİ SAYILMALIDIR:

Bazı meslekdaşlarımız, kendi bürolarında çalışmak üzere iş yerlerinin "hukuk müşavirliğini" almakta, S.S.K.Genel Müdürlüğü de bu avukatlar hakkında, iş bahibiyle aralarında "hizmet akdi" olduğu görüşüyle işverenlerin bildirme vermesini istemektedir.

Durum, kendi bürolarında başkalarının defterlerini tutan muhasebecilerin durumunu andırmaktadır. İki hizmet arasında nitelik bakımından büyük fark olmakla beraber 506 sayılı Kanunun 2. maddesinde belirtilen unsurlar açısından benzeyiş olduğu görülmektedir.

Bilindiği gibi, S.S.K.Genel Müdürlüğü, bu gibi kimseler hakkında da, işverenle aralarında "hizmet akdi" bulunduğu görüşüyle 506 sayılı Kanun açısından sigorta işlemi yapılmasını öngörüordu. Ancak, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 14 Mart 1973 günlü ve 1971/9-502-203 sayılı kararında, muhasebecilerle işverenleri arasındaki akdin; muhasebecinin hizmeti kendi işyerinde görmesi ve işverenle aralarında (hukuki tabiiyetin bulunmaması) unsurlarına göre "hizmet akdi" olmadığını belirtmiş olmakla:

S.S.K.Genel Müdürlüğü, 6 Haziran 1973 günlü ve 1610 ve 19 Haziran 1973 günlü ve 1613 sayılı Genelgelerle durumu kuruluşuna bildirmiş ve bu gibiler hakkında 506 sayılı kanuna göre yapılan uygulamalara son verilmiştir.

Bir müessesede hukuk müşaviri olan avukatla işyeri sahibi arasındaki akdin niteliğini, yukarıda belirtilen iki unsur, yani (hizmetin işverenin işyerinde görülüp görülmediği) ve (işverenle avukat arasında hukuki bağlılık bulunup bulunmadığı) unsurları tayin eder. Bu unsurlar yoksa avukatla işyeri sahibi arasındaki sözleşme (vekâlet sözleşmesi) dir ve o zaman S.S.K.Genel Müdürlüğünün bu duruma 506 sayılı kanun hükümlerini uygulamaya hakkı yoktur. Avukatın 1136 sayılı kanun açısından "topluluk sigortasında bulunması" gerekir.

Uygulamada aynı avukat hakkında, aynı işyerinin hukuk müşaviri olduğu halde değişik büroların bulunduğu yerlerin Kurum Şubeleri birbirine zıt görüşler belirtmektedir. Kurumla, bu konunun yeknesak bir çözüme bağlanmasına çalışılmaktadır.

5- SİGORTALI AVUKATLARA, BİR DEFAYA MAHSUS OLMAK ÜZERE,
GÜNLÜK KAZANÇ BİLDİRİMLERİNİ YENİDEN BEYAN HAKKININ
TANINMASI

Serbest meslek icra eden avukatın, prime esas olan bir devamlı veya belli ücreti olmadığından "günlük kazanç bildirimleri esası" kabul edilmiştir.

Günlük kazanç bildirimine ait hüküm, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 191 inci maddesi hükmü uyarınca Çalışma Bakanlığı, TBB ve S.S.K. Genel Müdürlüğü arasında Ankara'da 17 Aralık 1969 günü imzalanan protokola ek "Avukatlar için Malûllük, Yaşlılık ve Ölüm Topluluk Sigortası Tip Sözleşmesi" nin 4 üncü maddesinde yer almıştır.

1970 yılında ilk kez böyle bir sigorta problemiyle karşılaşan ve bu konuda gerekli bilgi ve tecrübeye sahip bulunmayan meslektaşlarımızın değişik etkenler altında günlük kazanç bildirimlerinde hataya düştükleri, yanlış bildirimlerde buldukları ve bu nedenle zarar gördükleri veya görecekları bilinmektedir.

Bu konunun, Tip Sözleşmede yapılacak bir değişiklikle çözümlenmesi mümkün olduğu kanısındayız. 1136 Sayılı Avukatlık Kanununun 191 inci maddesinin 2 inci fıkrasında (tip sözleşmesindeki değişikliğin de aynı şekilde yapılacağı) hükmü yer aldığına göre bu hükme dayanarak öbür konular arasında bu yönün de göz önünde tutulması hukusunun kurumla bir anlaşmaya varılmasına gayret edilmektedir.

6- SİGORTA PRİMİNİ ÖDEMEYEN AVUKATIN LEVHADAN SİLİNMESİ
ve AVUKATLIK YAPAMAMASI

Bilindiği üzere; "Topluluk sigortası primlerini, topluluk sözleşmesinde gösterilen zamanda ödemiş avukatın adı baro yönetim kurulunun kararıyla, birikmiş prim borcunu, sözleşmedeki şartlar dairesinde ödeyinceye kadar, baro levhasından silinir ve durum ilgili yerlere bildirilir. (1136 sayılı Av.K.M.190)

"Prim borçlarını ödememeleri nedeniyle Baro levhasından adı silinen Avukatlar, levhadan adının silindiği tarihe kadarki birikmiş prim borçlarını ödeme süresinin bittiği tarihten başlayarak bir aylık süre için yüzde 10 ve bundan sonraki her ay için yüzde 2 gecikme zammı ve kanunî faizi ile birlikte ödedikleri takdirde, ödeme tarihinde Kurumun vereceği belgeye göre usulü dairesinde adı Baro

Yukarıda alınan cümleden de anlaşılacağı gibi, S.S.K.Genel Müdürlüğü, süre belgeleri yönünden hesabını, avukatın (topluluk sigortasına giriş) gününe göre yapmakta, daha önce 506 veya 5434 sayılı kanunlara tâbi hizmetleri olsa bile o hizmetler başlangıcı (sigortalılığının başlangıcı) olarak kabul etmemektedir.

Burada ortaya çıkan sorun: (Sigortalılığının başlangıcı) nin (topluluk sigortasına girme) tarihinin mi, yoksa her hangi bir surette (sigortalı olduğu) ilk gün mü olduğudur. Bu tarih belli olduktan sonra bu tarihten geriye doğru 10 yıllık süre içinde avukatın 2000 gün levhaya yazılı olup olmadığına göre süre belgesi düzenlenecek demektir.

Konuyla ilgili bir uygulamayı burada açıklamakta yarar vardır. 1 Kasım 1966-31 Aralık 1970 döneminde bir meslekdaşımız hukuk müşavirliğini yapmış ve 506 sayılı kanunun 2 inci maddesi hükmü uyarınca "hizmet akdi" ile bağlı olduğu kabul edilerek zorunlu sigortalı sayılmıştır.

Adı geçen 1 Ocak 1971 gününde bu görevden ayrılmış ve Avukatlar Topluluk Sigortasına girmiştir. Bu itibarla kendisi için sigortalılığının başlangıç tarihi olan 1 Kasım 1966 tarihinden önceki 10 yıl için 26.11.1951-1.11.1966 süresinde 5375 günlük avukatlık süresini gösterir belge Kuruma tevdi edilmiştir.

Kurum önce bu dönemde kendisinin Avukatlar Yardımlaşma Sandığında üye olduğunu ileri sürerek isteği reddetmişse de sonradan bilindiği gibi Kurum bu görüşünü terketmiş ve meslekdaşımız hakkındaki red sebebinden vazgeçmiştir. Ancak Kurum bu defa da (sigortalılığının başlangıcının) (ilk sigortaya girdiği 1 Kasım 1966) olarak değil (topluluk sigortasına girdiği 1 Ocak 1971) olarak kabul edildiğinden isteği reddetmiştir.

Konu önemli olup her avukat açısından başka sonuçlar doğuracak niteliktedir. Bu nedenle üzerinde gereği gibi tartışma yapmak ve meslektaşlarımızın hiç olmazsa çoğunluğunun yararını sağlayacak bir formül bularak bu konuda S.S.K.Genel Müdürlüğüyle mutabakata varmak gerekmektedir.

7/2- 1474 Sayılı KANUNLA YAPILAN YÜZDE 35 ARTTIRIMIN UYGULANMASI

1474 sayılı Kanun, günlük kazanç bildirimlerinde yüzde 35 oranında bir arttırmı sağlamıştır.

S.S.K.Genel Müdürlüğünün konuya ilişkin genelgesinde (18 liranın altındaki günlük kazançların 18 liraya çıkarılması) öngörülmüştür. Halbuki burada yapılacak şey (18 liranın altında kalan miktarın 18 liraya çıkarılması) suretiyle yüzde 35 arttırımın sağlanmasıdır. Uygulamanın bu şekilde yapılmasıyla ilgili olarak Kurumla anlaşmaya varılmasına çalışılmaktadır.

8- SİGORTA PRİMİNİN HER YIL YÜZDE 10 ARTTIRILMASI KONUSU:

Topluluk Sigortasına üye avukatların prim miktarlarına esas olan günlük kazanç bildirimlerini her yıl yüzde 10 arttırma olanakları vardı. Ancak, bir çok meslektaşımız zamanında bu haklarını kullanamadıklarından ileride yüksek dereceden emekli aylığı alabilmek için daha çok prim ödemek zorunda kalmışlardır. Bazı hallerde Baroca süreye dikkat edilmediği görülmektedir.

Bunu önlemek için tip sözleşmeye, "yüzde 10 arttırımın kendiliğinden uygulanacağı, istemeyenlerin ise istemediklerini Kuruma bildirmeleri gerektiği" şeklinde bir hüküm konulmasına çalışılmaktadır.

9- Bazı mütferrik konulara değinmekte de fayda görmekteyiz: Bazı meslektaşlarımızın primlerini eksik, bazılarının da fazla yatırdıkları Kurunca bildirilmiş, zaman aşımı, faiz, hesaplar da mutabakatın sağlanamaması gibi sakıncalara temas edilmiş, konu Barolarımıza önemle duyurulmuştur.

10- Bilindiği üzere S.S.Kurumu, çalışma Bakanlığı ile TBB. arasında imzalanan tip sözleşme, uzun çabalardan sonra, o günün koşullarına göre, bir çözüme bağlanabilmişti. Bazı kuruluşların direnci, hatta bu anlaşmayı bertaraf etmek çabaları imzadan sonra da devam etmiş, fakat bu davranışlar zamanla giderek zayıflamış, avukatların "verdiklerinden fazla aldıkları" iddiasının gerçek dışı olduğu anlaşılmıştır.

Bununla beraber tip sözleşmenin beş yılı aşmak üzere olan uygulamasında gerek S.S.Kurumu, gerek Barolarımız açısından bazı aksaklıkları giderecek niteliği taşımadığı anlaşılmıştır. Elde edilen sonuç ve tecrübelerin ışığı altında tip sözleşmenin yeniden gözden geçirilmesi ve ayrıca beyan edilen ilk günlük kazanç sabit kaldığına, % 10 yıllık artışlarla, kanunî süresi içinde tavan kademe çıkmanın-değişen koşullar ve miktarlar nazara alınarak-

meslekdaşlar aleyhine bir durum ihdas edebileceğine göre daha esnek bir usul üzerinde durmak, yeni bir tip sözleşme hazırlamak ihtiyacı duyulmaktadır. Gelecek yılların faaliyet raporlarının bu konuda daha somut bilgiler getireceğini ümit etmekteyiz.

11- Meslekdaşlar arası karşılıklı yardım konusu Bursa genel kurul toplantısından bu yana gittikçe yoğunlaşan istekler haline gelmiş ve bu çalışma raporumuza ekli olarak, ilk merhaleyi teşkil etmek üzere, "ölüm halinde acilen yardım"ı sağlayacak bazı öneriler, genel kurulumuzun takdirine arzolunmuştur.

12- Yedek subay okulunda öğrenci olarak geçen sürelerin emekliliğe sayılması konusunda Çalışma Bakanlığından şu cevap alınmıştır :

"Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı'nın Sosyal Sigortalar Kanununa tâbi olarak çalışanların da 1.1.1950 tarihinden sonra Yedek Subay Okulunda öğrenci olarak geçen sürelerini borçlanabilmeleri için 5434 sayılı T.C.Emekli Sandığı Kanununa 545 sayılı Kanunun 5.maddesiyle eklenen maddeye yeni bir fıkra eklenmesi hakkındaki teklifi ilgide kayıtlı yazınızda belirtildiği üzere anılan Sandık Genel Müdürlüğüne intikâl ettirilmiş olup, cevaben alınan fotokopisi ilişik yazı üzerine keyfiyet incelendi.

Esasen, Sivas Milletvekili Ekrem Kangal'ın, Barolar Birliğinin isteğine uygun olarak yaptığı, "506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60.maddesine 1655 sayılı Kanunla eklenen (d) fıkrasının değiştirilmesine dair Kanun teklifi" 5434 sayılı Kanuna tâbi personelin Yedek Subay Okulunda öğrenci olarak geçen süredeki hizmetlerinin ihyasını gören kanuna paralellik getirerek, her iki statüye bağlı personel arasındaki bu bakımdan bir eşitlik sağlayacağından, Bakanlığımızca olumlu karşılanmaktadır."

= SEKİZİNCİ BÖLÜM =
AVUKATLARIN HAK ve ÖDEVLERİ

1- Meslek Sorunları:

1974 Yılı içinde avukatların hak ve ödevleri açısından ortaya çıkan bazı tereddütler ve çözüm şekilleri aşağıda arz olunmuştur. Bu tereddütlerin bir kısmı Yönetim Kurulunca karara bağlanmış, bir kısmı da Barolarımızın takdirine, tavsiye olarak arz edilmiştir.

- Bir Hakimin, tümüne bakmakla yükümlü olduğu Sorgu ve Sulh Hukuk davalarına eşi olan Avukatın katılıp katılamıyacağı, bu davalara iştirakinde eşi hakimin davadan çekilmesi halinde davaya başka bir hakimin bakmasının Avukatlık Kanununun 13.maddesi gereğince bu dava ve işlerde avukatlık yapamıyacağı sonucuna varılmıştır.

- Emekli olmadan önce müstemirren ifa edilen Asliye Ceza Hakimliği görevinde çift numaralı davalara bakıp, tek numaralı davalara diğer bir hakimin baktığı ve bu sebeple tek numaralı işlere bakan aynı Mahkeme hakiminin duruşmalarına girilip girilemeyeceği hususu sorulmuş, Yönetim Kurulumuz Av.Kanununun 14. maddesinin açık hükmü karşısında bunun kabil olmadığına karar vermiştir.

- 3499 Sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre ruhsatname alıp Avukat sıfatını iktisap eden bilâhare hakimlik görevine geçen ve emekli olduktan sonra tekrar avukatlığa geçmek isteyen hakkında 1136 sayılı Kanuna göre yeniden işlem yapıp yapılmayacağına tereddüt edilmiş, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 73. maddesine göre işlem yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

- 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 12.maddesinin (f) bendi gereğince: "Anonim, limited, kooperatif şirketler ile hayrî, ilmi, siyasî, kuruluşların yönetim kurulu başkanlığı, üyeliği ve denetçiliği ve komandit şirketlerde komanditer ortaklık" Avukatlıkla birleşebilen işlerden olarak sayılmaktadır.

Gerek eski avukatlık kanunu ile yapılan mukayese ve gerekse de işbu hükmün tefsiri avukatların anonim, limited ve komandit (komanditer olarak) şirketlerde kurucu üye da olabilecekleri neticesini doğurmaktadır.

- 1136 Sayılı Avukatlık Kanununun 12.maddesi hükmü uyarınca Mahkeme ve Yargı mercilerinde resmî daireleri temsil edecek hukuk müşavirlerinin ve yardımcılarının Baro'ya yazılma zorunluğu bulunduğu malûmdur.

Hernekadar özel kanunların da, bazı görevlerin bağlı buldukları daireyi Mahkeme ve Yargı mercilerinde temsil edebilecekleri özel ve istisnai olarak belirtilmişse de, yargı mercilerinde temsil ve savunma görevi ifa etmenin özelliği ve bunların avukatlara ait bulunduğu dikkate alınarak Daire hukuk müşavirlerinin avukat olabileceklerden seçilmeleri ve Baro'ya yazılmalarının sağlanması ilgili kuruluşlara bildirilmiştir.

- Bazı ağır ceza mahkemelerinin derdest olmayan davaların vekâletnamesiz tetkike müsaade etmedikleri öğrenilmiştir.

Avukatlık Kanununun 46/3.maddesi vekâletnamesiz tetkik açısından derdest olan ve olmayan dava tefriki yapmamaktadır. Gereği yetkili makamlara duyurulmuştur.

- Askere giden bir avukatın bütün işlerini takip etmek üzere bir başka Avukatı bir tek umumî vekâletname ile tevkil ile davalarını takip ettirip ettiremeyeceği hususunda bazı mahkemelerde tereddüt edilmiş, askerlik görevini yapan avukatların bütün işlerini takip etmek üzere bir başka avukata tek bir genel vekâletname vererek tevkil etmelerinde kanunî bir sakınca olmadığı görüşüne varılmış, ilgili mahkemelere duyurulmuştur.

- Bazı mahal savcılarınca C.M.U.K.nun 400.maddesi uyarınca cezanın infazının tehirinin ancak hükümlü tarafından yapılacağı ileri sürülmüş, avukat tarafından yapılan müracaat reddedilmiş, Bakanlığa Birlikce yapılan müracaat sonunda bu uygulamaya son verilmiştir.

- Bazı meslekdaşlarımızın 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 55.maddesindeki (Avukatların iş elde etmek için, reklâm sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları ve özellikle tabelalarında ve basılı kâğıtlarında avukat ünvanı ile akademik ünvanlarından başka sıfat kullanmaları yasaktır.) hükmüne aykırı olarak tabelâlarında, basılı kâğıt ve kartvizitlerinde veya yazılarında maddede belirtilen ünvanlardan başka ünvanlar kullanmadıkları Birliğimize intikâl eden yazılardan anlaşılmıştır.

Yönetim Kurulumuz meslekdaşlarımızın yasa hükmünü ihlâl ederek disiplin kovuşturmasına uğramamasını sağlamak amacı ile bu hükme uygun davranmalarının sağlanmasını Barolara tavsiye etmek ihtiyacını duymuştur.

- Meslekdaşlarımızın çoğunluğunu yakından ilgilendiren Sosyal Sigortalar Kurumu ile olan davalarla Avukatlık Ücret Tarifesinin 13.maddesine Adalet Bakanlığınca eklenen 3.fıkranın iptâli ve benzeri davalarda meslekdaşlarımızın ayrı ayrı birbirinden, Barolardan ve Birliğimizden habersiz açtıkları bazı davalar reddedilmekte ve diğer davalara da emsâl olmakta, meslekdaşlarımızın haklarının kaybolması gibi bir sonuç meydana getirmektedir.

Yukarıda belirtilen nedenlerle meslekdaşlarımızın çoğunluğunu ilgilendiren ortak konularda dava açılmadan önce Barolara ve Birliğimize bilgi verilmesinin meslekdaşlarımızın yararına olacağı dikkate alınarak bunun sağlanması için meslekdaşlara gerekli duyurunun yapılması zorunluğu hasıl olmuş ve Barolardan gerekli ricada bulunulmuştur.

- Avukatlara tercihli telefon verilmesi hususunda yapılan müracaatlara Ulaştırma Bakanlığından şu cevap alınmış, Barolara duyurulmuştur:

"Konu incelenmiş olup, bilhassa büyük şehirlerimizde santral ve şebeke yetersizliği nedeni ile çekilen telefon darlığı ve yapılan tevsiata rağmen yıllarca evvel müracaatta bulunmuş vatandaşların telefon isteğinin sağlanmasında karşılaşılan güçlükler gözönünde bulundurularak Tercihli Telefon Tesis Yönetmeliğinde tercihan verilecek telefon miktarının sınırlandırılmasının zarurî görüldüğü ve bu sebeple de Avukat işyerlerinin Yönetmelikte yer almadığı anlaşılmış bulunmaktadır.

Günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte, imkânlar da gözönünde tutularak, yeni bir Tercihli Telefon Tesis Yönetmeliği çıkarılmak üzere çalışmalara başlanılmıştır.

Bu yeni yönetmelikte Avukatların işyerleri için tercihli bir telefon verilmesini sağlayıcı hüküm yer alacaktır.

Yönetmelik çıkarılıp yürürlüğe girinceye kadar halen yapıldığı gibi yetkimde bulunan tercih hakkını kullanarak Bakanlığımıza münferiden müracaat eden Avukatların işyerlerine birer telefon tahsis ve tesisi talepleri karşılanacaktır".

- Savunma görevlerini şerefle yaparak, aramızdan ebediyen ayrılan meslekdaşlarımızın anısına, bazı barolarımızca yapılan törenlerin her yıl bütün barolar tarafından o yıl vefat edenler için yapılması, bu törenlerde yaşantılarının dile getirilmesi büyük bir kadirşinaslık ve manevi ve mesleki ödev olduğundan Yönetim Kurulumuz bu hususun tavsiye edilmesine karar vermiş, gereği Barolarımızın takdirlerine arz olunmuştur.

2- Adliye Sorunları:

Birliğimize pek çok Barodan Hâkim, Savcı kadrolarının boşluğu sonucunda davaların görülemediği, kalemden talik günü almak zorunluğunun meydana geldiği, iş sahibi ile doğrudan doğruya temas halinde olan meslekdaşlarımızın bu durumu izahta müşkülât çektikleri bildirilmiş, Yüksek Hâkimler Kurulu'na, Adalet Bakanlığı'na Birlikce yapılan müracaatlardan da genellikle olumlu cevaplar alınamamıştır.

Bir evvelki yıldan devir edilen dosya adedinin gittikçe kabbardığı, bazı yerlerde bu devirlerin iş mahkemelerinde özellikle göze çarptığı, Asliye Hukuk, Sulh Hukuk Mahkemelerinden artan işin karşılanamadığı, icra tetkik mercilerine de bu halin sirayet ettiği, bazı merkezlerde yetkili hâkim bulunamadığından

Ağır Ceza heyetlerinin teşekkül edemediği, tutuklu işler dahil ceza davalarının sonuçlandırılmadığı, pek önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu durumun çeşitli nedenleri mevcut bulunmaktadır:

3023 hâkim kadrosundan, 2620 sinde hâkim bulunmaktadır, bu 2620 kadroyu da, hastalık, izin ve benzeri durumlara göre nazara almak gerekir.

Bu kadroya mukabil 1972 yılında toplam 2.596.107 iş derdestti ve 1973 yılında 1.090.900 iş devredilmiş olanlarla birlikte 2.000.000'u çok aşan davaya bakılmak zorunluğu hasıl olmuştur. Bir hesaba göre günde 40-50 davaya aynı hâkimin bakması gerekli hale gelmiştir. O halde bu iş hacmi ve bu münhallerle isabetli karara varılması, görevin yerine getirilmesi olanağı yoktur.

Kadrolarının doldurulamamasının, Hâkimlerin maddi olanaklarının Anayasanın gerektirdiği ayrı bir personel statüsüne bağlanması, Hâkim teminatının eski haline getirilmesi, Mahrumiyet bölgelerindeki konut ihtiyacının düzenlenmesi, belki de bu bölgelerde görev yapanlara fazla itibari hizmet süresi tanınması ve daha başkaca önerilerin gerçekleştirilmeleri ile mümkün olabilecektir.

Memleketimizin en vahim sorunlarından biri halini almış bulunan bu konu hakkında ilgili makamların sorunu birbirlerine havale etmeleri hiçbir sonuç vermeyecektir.

Kadro durumu, ihtiyaç hissedilen yerlerde özellikle iş ve ticaret mahkemelerinin kurulması yolundaki haklı isteklerin karşılanmasını da önlemektedir. Bazı mahallerde yeteri kadar savcı yardımcısının, hatta zaman zaman bir tek savcının dahi bulunması pek âcil nitelikteki ceza takiplerini sürüncemede bırakmakta, bundan özellikle toplumun Adalete inancı zarar görmektedir. İcra dairelerinin pek çoğunda icra memuru ve kâtip yokluğu infaz olanaklarını ortadan kaldırmaktadır. Yargıtayımızın durumu gün geçtikçe önem kazanmaktadır.

"1973 yılı Ekim ayında 42 Hâkimin Yargıtay Üyeliğine seçilmeleri ve göreve başlanmalarıyla Yargıtay çalışmalarında güç kazanılmıştır. Halen Yargıtay Üye mevcudu Birinci Başkan, Cumhuriyet Başsavcısı ve Başkanlar dahil 202'dir. Bunun 14'ü Yüksek Hâkimler Kurulunda görev yapmaktadır. Dünyanın hiç bir ülkesinde bu kadar çok sayıda Üyesi olan Yüksek Mahkeme bulunmadığını söyleyebiliriz.

Tetkik Hâkimi sayısı ise 139'u kadrolu olmak üzere 147'dir.

Yargıtay'a, 1945 yılında devirle birlikte gelen dosya sayısı 101.413, 1959'da 180.796, 1968'de 200.986 iken 1973'de 270.842'ye ulaşmıştır. 1945 Yılında Daire sayısı 12 iken 1959'da 16'ya 1964'de 18'e ve 1973 yılında 24'e çıkarılmıştır.

Yılda ortalama iş artışı 20.000'i bulmaktadır. Son yıllarda (1967-1968) elde edilen rakamlara göre Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesinin yıllık ortalama iş miktarı 400, İsviçre Federal Mahkemesinin 1000, Alman Yargıtay'ının 9000-10.000, Fransa Yüksek Mahkemesinin 25-30 bin, Alman İstinaf Mahkemesinin ise 50-60 bin civarındadır.

1973 Yılında Yargıtay'a gelen toplam 270.842 dosyadan 217.740'ı karara bağlanmıştır. Hukuk Dairelerine 1973'de gelen iş sayısı 183.841'dir. Resmî ve Dinî Bayram tatilleri, pazarlar, adli araverme ile haftada iki gün toplanan Hukuk Genel Kurulu günleri çıkarıldıktan sonra bu Daireler ortalama 150 gün çalışmaktadır. Buna göre 15 Daireden her biri günde 81-82 dosyayı incelemek zordur. Hukuk Genel Kurulunda 4 yıldan, bazı Dairelerde ise bir seneden fazla inceleme sırası bekleyen dosyalar bulunduğu bir gerçektir".

Bu durum karşısında "üst mahkemeler" in kurulması önerilmektedir.

Görülüyorki Türkiyemiz bir "Adliye krizi" ile karşı karşıyadır. Bu konuda Birliğimiz uyarıcı görevine devanda kararlıdır. Sür'atli ve teminatlı Adalet, maddi araçları ihmal edilmeyen bir Adliye, Hâkim teminatı, Hâkimlerin yetiştirilmesi, Hâkimlerin Avukatlar arasından seçilmesi, Adli zabitanın kurulması, Adli Tıp ve Adli Tabib sorunlarının çözülmesi, icra dairelerinin, ceza infazının islahı, "açık ceza evi" sisteminin genişletilmesi, icra memurluklarına Hukuk Fakültesi mezunlarının atanması, "ceza infazı hâkimliği" nin ihdası gibi pek çok sorunları ile birlikte "Adliye reformu" nun kûl halinde ele alınması suretiyle yoğun ve "uyarıcı" bir çalışma dönemine girmeği Yönetim Kurulumuz zorunlu görmektedir.

Yukarıda temas edilen sorunlar belki mesleğimizin doğrudan doğruya sorunları değildir. Fakat Adliyenin kuruluş ve işleyişindeki isabetsizlikler, gecikmeler, zorluklar, mesleğimizin icrasına etkili olmakta, görevinizi yerine getirmek imkânsız bir hâl almaktadır.

Bu nedenle Yönetim Kurulumuz bir "Adliye Raporu" hazırlıklarına devam etmekte, bugünkü gidişin sonuçlarını bütün ayrıntıları ile ortaya koymak, fakat bu sonuçları önlemek için düşünülen tedbirleri de önermek kararındadır. Adliyenin sorunlarını Kamuya arz etmekle yetkili makamları hareketsizlikten kurtarmanın mümkün olacağını ümit etmekteyiz.

= DOKUZUNCU BÖLÜM =

YENİ KURULAN BAROLAR (Gümüşhane Barosu)

Avukatlık Kanununun 110/5 ve 77.maddeleri uyarınca, görev aldığı günden beri her ilde bir Baro kurulmasını sağlamağa çalışan Birliğimiz yeni kurulan Gümüşhane Barosu ile 60 ilde Baro teşkilâtı bulunduğunu sizlere bildirmenin büyük mutluluğu içindedir.

27.10.1974 Tarihinde tüzel kişilik kazanmış bulunan Gümüşhane Barosunun bu yıl ilk defa Genel Kurulumuza katılan delegelerini ve onların şahsında bütün Baro mensuplarını selâmlamanın kıvancını duymaktayız.

Baronun kurulmasına yardımcı olmak amacı ile alınan karar uyarınca Gümüşhane Barosuna da gerekli yardım yapılmış, Birlik yayınları, bültenler ve genelgelerden birer adedi kendilerine sunulmuştur.

Gümüşhane Barosunun mesleğimize, meslekdaşlarımıza, hukuka ve yurda yararlı çalışmalar yapacağına inanıyor, kendilerine üstün başarılar diliyoruz.

MESLEKDAŞLARIMIZLA İLGİLİ KONULAR

Mukayyet Avukatlarla İlgili Çalışmalar

Birliğimiz kurulduğundan bu yana kamu kuruluşlarında görevli meslekdaşlarımızın sorunlarına içdenlikle eğilmiş ve 657 sayılı Kanunun özellikle 1327 sayılı Kanunla değişik hükümleriyle getirilen hükümlerdeki haksızlıkların giderilebilmesi için devamlı çaba harcamıştır.

Bu çabalardan anılan Kanundaki meslekdaşlarımızı mağdur eden hükümlerin tamamının değiştirilmesi sağlanmış değildir. Bu yönden Birliğimiz Mukayyet Avukatlar Komisyonu bu yıl da devam ettirmiş ve çeşitli toplantılarla Yönetim Kurulumuza ışık tutacak alt komisyon çalışmalarını sürdürmüştür.

Yeni Hükümetin iş başına gelmesinden sonra Başbakanlık Devlet Personel Dairesinden alınan 11 Mart 1974 gün ve H-II-2/705 sayılı ve Devlet Bakanı Sayın İsmail Hakkı Birlir imzalı yazıda; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile bu kanuna ekler ve değişiklikler getiren hükümlerin uygulanmasında ilgili kurumların karşılaştıkları sorunları saptamak ve ilgililerin bu konudaki görüşlerinden yararlanmak amacı ile, genel idare, mahallî idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, yüksek öğretim kuruluşları ile ilgili meslekî kuruluşlar temsilcilerinin katılacağı bir toplantının 15.3.1974 günü yapılarak iki gün devam edeceği, yetkililerin gerekli görüldüğü takdirde sözlü olarak açıklanan görüşlerin yazılı bir metin şeklinde verilmesinin de mümkün olduğu bildirilerek temsilcimizin katılması istenmiştir.

Birliğimizce olumlu karşılanan bu çağrı üzerine Av.Haydar Şeşenoğlu, Av.Gürbüz Doğan, Av.Refik Nakipoğlu, Av.Kâzım Berzeg, Av.Halil Süreyya Özbay, Av.A.Haydar Cengiz, Av.Bari Şemi Akkoç, Av.Ali Soydan, Av.Orhan Mutlu, Av.Ayhan Ören, Av.Nesim Franko, Av.Kayhan Erten, Av.Sema Köker, Av.Muzaffer Gökaşan, Av.Uğur İner, Av.Vahdettin Korman, Av.Ahmet Gülleroğlu, Av.İsmet Esensoy, Av.Cevat Akman, Av.İsmet Bilgin, Av.Yaşar Çıkla, Av.Bülent Kandiyeli, Av.H.Sezer Çeçen, Av.Harun Alpay, Av.Nezihi Opan, Av.Selçuk Kansu, Av.Medide Tümer, Av.Sevim Tunç ve Av.Erdoğan Bigattan kurulu Mukayyet Avukatlar Komisyonu çeşitli toplantılar yaparak Yönetim Kurulumuza sunmak üzere yürürlükte olan Kanunun aksak yönleri ile kamu kuruluşlarında görevli avukatların diğer sorunlarını dile getiren rapor taslağını hazırlamışlardır.

Hazine Bakanlıklar, Belediye, Mahallî İdareler, Mülhak Bütçeli dairede, Döner Sermaye ile yönetilen kuruluşlar, Kamu İktisadî teşebbüslerinde görevli meslekdaşlarımızın yukarıda isimleri yazılı meslekdaşlarımızdan kurulu Mukayyet Avukatlar Komisyonunun hazırladığı taslağın Yönetim Kurulumuzca incelenerek son şeklini alan metin aşağıda bilgilerine sunulmuştur.

" 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda Yapılması
Düşünülen Değişiklikler Nedeniyle, Devlet ve Diğer Kamu
Kuruluşları Avukatlarının Sorunları Hakkında Türkiye
Barolar Birliği'nce Öngörülen Değişiklik Ö n e r i l e r i

G İ R İ Ş :

Anayasamızın 1. maddesine göre şekli Cumhuriyet olan Devletimizin aynı zamanda "Sosyal bir Hukuk Devleti" olduğu, 2. maddesinde belirtmek suretiyle hukuk anlayışına ve dolayısıyla, gelişmiş batı ülkelerinde olduğu gibi hukukçuların Devlet içindeki önemine değinilmekle birlikte, son yıllarda girişilen bazı tasarruflarla, Devlet ve diğer Kamu Kuruluşları Avukatları yönünden, bu ilkenin tamamen aksine uygulamalara gidildiği ve ana meslek gruplarından biri olan Avukatlık mesleği sınıfı ile diğer meslek sınıfları arasında, yine Anayasamızın 12. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesinin, Devlet ve diğer kamu kuruluşları avukatları aleyhine ihlâl edildiği, hattâ bazı girişimlerin, mesleğin onurunu zedeleyici nitelikte bulunduğu görülmektedir.

Kutsal olan savunma ve hak arama niteliklerini bünyesinde taşıması nedeniyle Roma İmparatorluğundan bu yana meslek olarak kabul edilen Avukatlığın, bağımsız ve serbest bir kamu hizmeti bulunduğu hususu, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 1. maddesi ile de saptanmışken, Devlet Memurları Kanununda Avukatlık hizmetlerine gereken önem verilmemiştir.

Köklü düzen değişikliklerini öngören reformist girişimlerin, hukukun genel ilkeleri gözönünde bulundurulmak suretiyle amaca ulaşabileceği aşikâr olup, Avukatlara kamu hizmetlerinde gereken değer verilmemesinin sakıncaları, son yıllar uygulamalarında açıkça görülmüştür.

Devlet Memurları Kanunu değişikliklerinin yalnız Maliye Bakanlığı ve Devlet Personel Dairesi yetkililerinin katıldığı gizli toplantı-

larda hazırlanmasının sakıncaları da ortaya çıkmıştır. Yeni Hükümetin meslek kuruluşlarına verdiği değer memnuniyetle izlenmektedir. Bu açıdan yeni değişikliklerin Birliğimiz temsilcilerinin katılmasıyla yapılacak toplantıda görüşülmesinin ve bu suretle isteklerimizin tartışılmasının sağlanacağına içdenlikle inanmaktayız.

Devlet Avukatlığının ihdası zorunluğu Devlet davalarının takibi usullerine dair 4353 sayılı Kanunu değiştiren 5797 sayılı Kanun gerekçesinde aynen; "Ülkemizde Devlet ile fert arasındaki ihtilâfve davaların dünyanın hiç bir ülkesinde bulunmayacak oranda artmış olması ve her dava için hariçten avukat bulup iş yürütmenin hazineye çok büyük külfet teşkil etmesi nedenleriyle ...." denilmek suretiyle belirtilmiştir.

Devlet ilgili hukuki anlaşmazlıkların, hiç bir ülkede görülmeyen oranda artmış olması, Devlet alacaklarının sür'atle takip ve tahsili zorunluğu ile toprak reformu uygulaması, turistik alandaki kayıpların kamulaştırılması, şehirleşmenin getirdiği sorunlar, kamu kuruluşları ile işçi ve memur statüsünde çalışanlar arasında günden güne artan uyuşmazlıklar ve bu uyuşmazlıkların maddî ölçüsünün milyarlarca liraya ulaşacağı gözönünde bulundurulduğunda, mukayyet avukat istihdamı daha da önem kazanmaktadır. Bu genel gerekçede özetlenen nedenlerle yeni Hükümetçe Kanun Hükümünde Kararnamelerle değiştirilmesi zorunlu bulunan Devlet Memurları Kanununun avukatlarla ilgili konularda Birliğimizce saptanan öneriler ve gerekçeleri Hükümetimizin ilgi ve takdirlerine sunulmuştur.

Saygılarımla,
Türkiye Barolar Birliği
Başkanı
Avukat Faruk EREM

" Değişiklik İstekleri ve Gerekçeleri

1- Avukatlara Birinci Derecenin Son Kademesine Yükselbilme

Olanığı Tanınması :

657 Sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanun ile değiştirilen 36. maddesinin V. Bölümü ile ihdas edilen avukatlık hizmetle-

ri sınıfına gireceklerin 10. derecenin 3. kademesinden işe başlayarak 1. derecenin son kademesine kadar yükselebilecekleri hükme bağlanmıştır.

Ancak 1, 2, 3 ve 4. derecede kadro ihdas edilebilmesini Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Dairesinin görüşüne dayanılarak Bakanlar Kurulu kararı alınması şartına bağlayan 34. madde 2. fıkra hükmü ve bu hükme dayanılarak çıkarılan Bakanlar Kurulu kararları avukatların 1. derecenin son kademesine kadar yükselmelerini önlemiştir.

Bu durum Devlette ve kamu kuruluşlarında görevli avukatlar arasında eşitliği bozduğu gibi, liyakatını ispatlayanları 5. derecenin son kademesinde emekliliklerini bekleme zorunluluğunda bırakmaktadır. İlerleme olanağı kalmayanlardan şevkle çalışmaları beklenemez. Adalet yaratıcı bu durumun Kanunun amacına ters düştüğü kuşkusuzdur. Bu yönden serbest çalışma olanağı bulunan avukatlara 34. maddedeki kayıtlar aranmadan Kanunun öngördüğü diğer koşullara göre birinci derecenin son kademesine kadar yükselmeleri sağlanmalıdır. Avukatlık Kanununun 35. maddesi uyarınca avukatlar tarafından yapılması zorunlu bulunan; Kanun işlerinde ve hukukî meselelerde mütalâa vermek, mahkeme, hakem ve yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adlî işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek görevlerini ifa için yalnız Baroya kayıtlı avukat olmak gereklidir. O halde, kamu kuruluşları avukatları arasında eşitliğin sağlanmasını teminen çeşitli ünvanlara göre verilmiş olan dereceler arasında eşitliğin sağlanması gereklidir.

2- İdarî Kademedeki Sıfatlarına Bakılmaksızın Avukatlara Yalnız Avukatlık Hizmetleri Sınıfında Yer Verilmesi :

Devlet Memurları Kanununun 36. maddesinde Avukatlık Hizmetleri sınıfı, özel kanunlarına göre Avukatlık ruhsatına sahip, baroya kayıtlı ve kurumlarını yargı mercilerinde temsil yetkisini haiz olan Devlet memurları için ihdas edilmiştir. Bu tanımlamada bahsi geçen özel kanun 1136 sayılı Avukatlık Kanunudur. Anılan Avukatlık Kanununun 1238 sayılı Kanun ile değişik 35. maddesinde kanun işlerinde ve hukukî meselelerde mütalâa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adlî işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek yetkisi Baroya kayıtlı avukatların tekelinde tutulmuştur. Bu yönden meslekî bilgisini Devlet

ve Kamu kuruluşları hizmetine hasreden avukatların idarî kadrolarda ne sıfat verilirse verilsin, Avukatlık hizmetleri sınıfında yer almaları gerek Devlet Memurları Kanunu, gerek Avukatlık Kanunu hükümlerine uygun düşer. Meslek bilgisini Devlet hizmetine veren avukatların idareye yasal yolları gösterirken idarî hiyerarşi içinde bulunmamaları kuşkusuz isabetli ve Avukatlık Kanununun 2. maddesinde Avukatlığın amacı olarak tanımlanan hukukî münasebetlerin düzenlenmesine, her türlü hukukî mesele ve anlaşmazlıkların Adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesine ve genellikle hukuk kurallarını tam olarak uygulanması hususunda yargı organları ve hakemlerle resmî ve özel kurul ve kurumlara yardım etme kuralına uygun olacaktır. Avukat meslekî görevini yerine getirirken Kanunlara, meslek düzen ve geleneklerine bağlı kalacak ve Avukatlık Kanununun 1. maddesi emredici hükmüne uygun olarak bağımsız hareket edecektir. Bu yönden gerek 657 sayılı Kanunun 1. maddesinde sayılan genel ve katma bütçelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, Kefalet Sendikaları Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde, gerek ek maddelerle kapsama alınan kuruluşlarda görevli hukuk müşaviri, hukuk işleri müdürü, yardımcıları gibi kadro ünvanları taşıyan tüm avukatların diğer avukatlar gibi avukatlık hizmetleri sınıfında yer almaları gerekli ve hatta zorunludur.

Ancak 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 43. maddesine 1327 sayılı Kanun ile eklenen (a) fıkrasında yalnız genel idare sınıfının 1, 2, 3 ve 4. derecelerine dahil bazı görevler için kabul edilen 50, 100 150 veya 200 üst göstergenin avukatlık hizmetleri sınıfına da uygulanması kazanılmış haklara ve Adalet ilkelerine uygun düşecektir.

3- İlk Dört Derecedeki Kadrolara Atanabilmek İçin 10 Yıl

Hizmetin Yeterli Sayılması :

657 sayılı Kanunun 1327 sayılı Kanun ile değiştirilen 68. maddesindeki 1, 2, 3 ve 4. derecelerdeki kadrolara derece yükselmesindeki süre aranmaksızın daha aşağı derecelerden atama yapılabilmesi için 160 sayılı Kanunun 4. maddesine tabi kurumlarda 10 yıl çalışmış olma şartı yeterli bulunmasına rağmen, bu madde 2 sayılı Kanun hükmünde kararname ile yapılan değişiklikle, 1 ve 2. derecedeki görevler için 15, 3 ve 4. derecedeki görevler için ise 10 yıl çalışma şartı getirilmiştir. Özellikle serbest çalışma olanağı bulunan mesleklerde ilk 4 derece atanabilmek için 10 yıllık hizmetin yeterli sayılması gereklidir. Bu nedenle 160 sayılı Kanunda sayılan kuruluşlarda 10 yıl tecrübe kazananların 1 ve 2. derecelerdeki kadro görev-

lerini başarıyla yürütecekleri de gözönünde bulundurularak, 10 yıllık hizmetin yeterli kabul edilmesi gerekir.

4- Avukatlık Hizmetleri Sınıfında Başlangıç Derecenin 9.

Derecenin 3. Kademesi Olarak Kabulü :

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36. maddesine 1327 sayılı Kanunla eklenen hükümlerde Teknik Hizmetler Sınıfı ile Sağlık Hizmetleri Sınıflarında, 5 yıl ve daha fazla yüksek öğrenim görmüş olanlar Devlet hizmetine başlangıç olarak 9. derecenin 3. kademesi kabul edilmiştir. Avukatlık Kanununun 3. maddesine göre Avukatlık Mesleğine kabul edilebilmek için Hukuk Fakültesinden mezun olmak, avukatlık stajını tamamlamak ve avukatlık sınavında başarılı olmak zorunludur. Hukuk Fakültesinin 4 yıllık öğrenim süresini kapsadığı bilinmektedir. Avukatlık Kanununun 15. maddesinde Avukatlık Stajı 1-1,5 yıl olarak saptanmıştır. O halde, Avukatlık sıfatının kazanılabilmesi için en az 5-5,5 yıllık bir süreye ihtiyaç vardır. Bu durumda Teknik Hizmetler ve Sağlık Hizmetleri sınıfından 5 yıl ve daha fazla öğrenim görmüş olanlar için kabul edilen sürelerle uygun olarak avukatların başlangıç derecelerinin 9. derecenin 3. kademesi olarak kabulü eşitlik ilkesine ve Devlet Memurları Kanununun amaçlarına uygundur.

5- Gerçekten Avukat Temininde Güçlük Çekilen Yerler İçin

Avukatlara Temininde Güçlük Zammı Verilmesi :

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 2 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değiştirilen 147. maddesinin (G) bendinde eleman temininde güçlük çekilen görevler için, temininde güçlük zammı verilmesi öngörülmüştür. Gerçekten memleketimizin koşulları bazı yerlere eleman temini bakımından güçlükler arz etmektedir. Ülkemizin büyük bir bölümüne avukat atanması uzun süredir mümkün olamamış ve bu yerlerdeki avukatlık hizmetleri aksamıştır. 657 sayılı Kanun hükümleri ile bu Kanunda yapılan değişikliklere rağmen mahrumiyet yerlerine avukat gönderilmemiştir. Bu yerlerdeki hizmetlerin gereği gibi yürütülebilmesi için amaca uygun olarak eleman temininde güçlük zammının verilmesi yerinde olacaktır. Bu yönden avukat temin edilemediği bu güne kadarki tecrübelerle belli yerlere avukat atanabilmesi ve bu suretle Devletin hukukunun avukatlar tarafından korunabilmesini sağlamak

üzere eleman temininde güçlük zammının avukat temininde güçlük çekilen yerler için kabulü gereklidir.

6- Avukatların Devlet Hizmetine Alınırken Sınavdan Ayrık Tutulmaları :

İki sayılı Kanun Hükmünde kararname ile değişik Devlet Memurları Kanununun 46. maddesinde; ilk kez Devlet memurlarına atanacakların yarışma ve yeterlik sınavından geçirilmelerinin asıl olduğu, sınava tabi tutulmadan girebilecek sınıf ve görevlerin 50. maddeye göre çıkarılacak yönetmelikte belirleneceği hükme bağlanmıştır. Bu hükme ve 657 sayılı Kanunun 2. maddesine göre çıkarılan ve 29.1.1974 günlü Resmî Gazetede yayınlanan 15.1.1974 gün ve 7/7734 sayılı kararname ile yürürlüğe konan Yönetmeliğin 5. maddesinde; Devlet Memurları Kanununun 59. maddesinde gösterilen istisnâî memuriyetlerle, Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirleri, Devlet Konservatuvarında görevlendirilecek üstün yetenekli Devlet Sanatçıları, Teknik hizmetler sınıfına dahil yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar, jeolog, kimyager, teknik öğretmen okulundan mezun olup öğretmenlik mesleği dışında teknik hizmetlerde çalışanlar, tütün eksperleri sayılanlar, fen memuru, tekniker, teknisyen ve dengi teknik ünvanlara sahip olan en az orta derecede meslekî tahsil görenler, sağlık hizmetleri sınıfında; tabip, diş tabibi, eczacı, veteriner, fizikoterapist, ebe, hemşire, sağlık memuru, sosyal hizmetler mütehassısı, biyolog, psikolog, diyetçi, sağlık mühendisi, sağlık fizikçisi, sağlık idarecisi, köy ebesi, hemşire yardımcısı, fizik tedavi, labratuvar, anestezi, diş rontgen, eczacı teknisyenleri ve yardımcıları, çevre sağlığı ve toplum sağlığı teknisyeni, sağlık savaş memuru, hayvan sağlık memuru, ve benzeri meslekî ünvanlara sahip olup en az orta derecede meslekî tahsil görmüş olan ilk, orta, lise ve yüksek dereceli öğretim müesseselerinde öğretim görevi yapma niteliği bulunanlar, her derecedeki öğretmen okullarında ve öğretmenlik kurslarından veya yüksek okul, akademi ve fakültelerden mezun olup da öğretmenlik için gerekli meslekî niteliklere sahip olanlar sınavdan ayrık tutuldukları halde **avukatlara istisnalar içinde yer verilmemiştir**. Avukatlık Kanununun 23 ve 33. maddeleri ile Avukatlık Kanunu Yönetmeliğinin 29-37. maddelerine göre avukatlık 1,5 yıl stajdan sonra ancak sınavla kazanılabilen bir meslektir. Hukuk Fakültesinden lisans ve stajdan sonra **avukatlık sınavlarından** geçerek Avukatlık Kanununun 35. maddesi uyarınca gerçek ve tüzel kişilerin haklarını savunma hakkını elde eden avukatları Devlet hizmetine alırken, yeniden sınava tabi tutmanın gereksizliği izaha muhtaç değildir. Bu açıdan ve eşitlik ilkeleri yönünden avukatları sınava tabi tutan yönetmelik hükümleri değiştirilmelidir.

Yönetmeliğin serbest çalışma olanağı bulunan meslekler ve yukarıda belirtilen memuriyetler için istisnaî hüküm vezettiği anlaşılmaktadır. Avukatlığı sınavdan ayırık tutmak bu amaca da tamamen uygundur. Teknik, Eğitim ve Öğretim hizmetleri sınıfları mensupları lisans öğrenimi sonunda yapılan sınavla meslekî sıfatları kazanmalarına rağmen, yukarıda arzedildiği üzere avukatlar lisans sınavından sonra, 1,5 yıl stajı müteakip ayrıca avukatlık sınavına tabi tutulmaktadırlar. Avukatlık Kanununun 31. maddesine göre beş defa başarısızlığa uğrayan avukat adayı, bir daha sınava girememektedir. Açıklanan sebepler karşısında, esasen Yönetmelik yapılırken gözden kaçtığı anlaşılan bu duruma, son verilmesi isabetli olacaktır. Kaldı ki Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirlerinin sınavdan ayırık tutulmalarının nedeni de yukarıda açıklanan sebepler olmalıdır.

7- Avukatlık Stajında Geçen Sürelerin İntibaklarda Nazara Alınarak, Kademe İlerlemesi ve Borçlanılarak Emekliliğe Sayılması :

A) Hakimlik stajı sonunda sınav yapılmadığı halde staj süresi emekliliğe ve memuriyet kıdemine sayılmaktadır. Kamu hizmeti olduğu yukarıda açıklanan Avukatlık staj sonunda kazanıldığına ve staj süresince herhangi bir işte çalışma olanağı bulunmayıp, Devlet Bütçesinden de bir ödeme bahse konu olmadığına göre bu sürenin borçlanılmak suretiyle emekliliğe sayılması Adalet kurullarına uygun düşecektir.

B) 8 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamenin 18. maddesi Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanunla getirilen ve 2 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile değiştirilen ek geçici 36. maddesine eklenen (e) fıkrasının "Avukatlık hizmetleri sınıfında bulunanlardan, bir süre memuriyette bulunup ayrıldıktan sonra avukatlık stajını açıkta iken yapanlara ikinci memuriyette iken yapanlara bir kademe ilerlemesi uygulanır" hükmü gereğince ancak halen Avukatlık hizmetleri sınıfında bulunan Devlet Memurları yararlanmaktadır.

8 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamede bu neviden istisna yalnız, a- Avukatlık Ruhsatına haiz ve Baroya kayıtlı fakat genel idare hizmetleri sınıfında gösterilen Bakanlık Hukuk Müşavirleriyle, b- bir süre avukatlık yapıp halen genel idare hizmetlerinde çalışanların, c- Avukatlık ruhsatına sahip olup da doğrudan doğruya genel idare hizmetlerinde çalışanları kapsamakta, bu fıkranın düzenleme biçimi nedeni ile a, b ve c fıkralarında saydığımız avukatlık ruhsatına haiz memurların intibaklarında iki veya bir sene kademe ilerlemesi hususları uygulanmamakta, emsallerine nazaran mağdur edilmektedirler.

ri sınıfına gireceklerin 10. derecenin 3. kademesinden işe başlayarak 1. derecenin son kademesine kadar yükselebilecekleri hükme bağlanmıştır.

Ancak 1, 2, 3 ve 4. derecede kadro ihdas edilebilmesini Maliye Bakanlığı ile Devlet Personel Dairesinin görüşüne dayanılarak Bakanlar Kurulu kararı alınması şartına bağlayan 34. madde 2. fıkraya hükmü ve bu hükme dayanılarak çıkarılan Bakanlar Kurulu kararları avukatların 1. derecenin son kademesine kadar yükselmelerini önlemiştir.

Bu durum Devlette ve kamu kuruluşlarında görevli avukatlar arasında eşitliği bozduğu gibi, liyakatını ispatlayanları 5. derecenin son kademesinde emekliliklerini bekleme zorunluluğunda bırakmaktadır. İlerleme olanağı kalmayanlardan şevkle çalışmaları beklenemez. Adalet yaratıcı bu durumun Kanunun amacına ters düştüğü kuşkusuzdur. Bu yönden serbest çalışma olanağı bulunan avukatlara 34. maddedeki kayıtlar aranmadan Kanunun öngördüğü diğer koşullara göre birinci derecenin son kademesine kadar yükselmeleri sağlanmalıdır. Avukatlık Kanununun 35. maddesi uyarınca avukatlar tarafından yapılması zorunlu bulunan; Kanun işlerinde ve hukukî meselelerde mütalâa vermek, mahkeme, hakem ve yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adlî işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek görevlerini ifa için yalnız Baroya kayıtlı avukat olmak gereklidir. O halde, kamu kuruluşları avukatları arasında eşitliğin sağlanmasını teminen çeşitli ünvanlara göre verilmiş olan dereceler arasında eşitliğin sağlanması gereklidir.

2- İdarî Kademedeki Sıfatlarına Bakılmaksızın Avukatlara Yalnız Avukatlık Hizmetleri Sınıfında Yer Verilmesi :

Devlet Memurları Kanununun 36. maddesinde Avukatlık Hizmetleri sınıfı, özel kanunlarına göre Avukatlık ruhsatına sahip, baroya kayıtlı ve kurumlarını yargı mercilerinde temsil yetkisini haiz olan Devlet memurları için ihdas edilmiştir. Bu tanımlamada bahsi geçen özel kanun 1136 sayılı Avukatlık Kanunudur. Anılan Avukatlık Kanununun 1238 sayılı Kanun ile değişik 35. maddesinde kanun işlerinde ve hukukî meselelerde mütalâa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dava etmek ve savunmak, adlî işlemleri takip etmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek yetkisi Baroya kayıtlı avukatların tekelinde tutulmuştur. Bu yönden meslekî bilgisini Devlet

V- 8 sayılı Kanun Hükümündeki Kararname ile değiştirilerek Devlet Memurları Kanununun ek geçici 2. maddesine eklenen XIII. fıkra gereğince, Özel bir kanunla kurulan ve personeli de özel hukuk hükümlerine tabi olan Ticaret ve Sanayi Odaları, Öğretmenler Bankası, Vakıflar Bankası, Denizcilik Bankasındaki görevlerde çalışmış olup da intibaklarından önce Devlet memuriyetine geçenlerin buradaki hizmet süreleri dahi değerlendirilerek derece yükseltilmesi sağlanmıştır. Kaldığı saydığımız bu kurumları "Devlet Personel Dairesi Kurulması hakkında"ki 160 sayılı Kanunun 4. maddesinde belirtilen ve kastedilen manâdaki kurumlardan değildirler.

Gerek 2 gerekse 8 sayılı Kanun Hükümündeki Kararnamelerde Devlet Memurlarından genel idare hizmetleri sınıfında bulunan memurlara öğretim ve yetiştirme niteliklerine göre görmeleri gereken sınıflardaymış gibi daha yukarı derecelere intibak etme olanakları verildiği halde yalnız hukuk müşavirleri olan avukatlar ve avukatlık ruhsatına sahip olanlar bu olanaklardan yararlandırılmamışlardır. Bu haksızlığın giderilmesi için 8 sayılı Kanun Hükümündeki Kararname ile "Devlet Memurları Kanununun ek geçici 36. maddesine getirilen (E) fıkrasının aşağıdaki biçimde yeniden düzenlenmesi, Anayasanın eşitlik ilkelerine uygun olacaktır.

Fıkra (E) - "Avukatlık hizmetleri ve genel idare hizmetleri sınıflarında bulunanlardan bir süre memuriyette bulunup ayrıldıktan sonra avukatlık stajını açıkta iken yapanlarla, memuriyet hizmetine girmeden önce avukatlık yapanlara iki, memuriyette iken yapanlara bir kademe ilerlemesi uygulanır.

Şu kadarki, bunlardan, avukatlık hizmetleri sınıfına girmeleri nedeniyle 36. madde uyarınca giriş derecesinde iki kademe ilerlemesinden faydalanmış olanlarla genel idare hizmetleri sınıfında bulunupta ek geçici 28. maddesinin hükümlerinden yararlanan memurların yararlandıkları bu süre bu fıkraya göre verilecek kademenin hesabında dikkate alınır."

Nitekim 8 sayılı Kanun Hükümündeki Kararnamenin 21. maddesinde; 1327 sayılı Kanunun 90. maddesine 5 sayılı Kanun Hükümünde Kararname ile eklenen ek geçici 49. maddeye konan fıkra, Sayıştay Daireler Kurulunun 2 ve 6 Şubat 1974 gün ve 194 sayılı kararının 1. maddesinin

3. fıkrası gereğince (Avukatlık staj süresinin başarı ile geçtiğinin tevsiki halinde madde hükmü;

a) Stajını yapmış, staj bitim belgesini almış ve fakat ruhsatname ve baroya kayıt işlemlerini tamamlamadan mesleğe girmiş olanlara uygulanır,

b) Avukatlık yaparken barodan kaydını sildirip bir müddet boşa kaldıktan sonra mesleğe girenler,

c) Avukatlık yaparken kaydını sildirdikten sonra bir hizmete girip o hizmetten ayrıldıktan sonra boşa kalıp tekrar mesleğe girenlere uygulanır).

Devlet Memurları Kanununun değişik 1. maddesinin 2. fıkrasında kapsam dışında kaldıkları açıkça belirtilen hakimler, Danıştay ve Sayıştay mensuplarının avukatlık stajını tamamladıklarını belgelenmelerinde bir kademe ilerleme verilmesi yorumlanarak, yukarıda görüşlerimiz teyit olunmuştur.

8- Baroya Kayıt ve Baro Aidatlarının Müesseselerince Ödenmesi :

Devlet ve diğer kamu kuruluşları avukatları, bütün meselelerini Devlete hasretmiş olup, memuriyetleri süresince serbest hayatta mesleklerini icra etmeleri mümkün bulunmamaktadır.

Emeğin tamamen Devlete hasredilmesi ve Avukatlık Kanununun 66. maddesi uyarınca mesleğin icrası için sürekli olarak avukatlık yapılan yerin baro levhasına yazılma zorunluğu karşısında, barolara ödemeleri gerekli baro aidatlarının, mukayyet avukat çalıştıran Devlet veya diğer kamu kuruluşlarınca ödenmesi tabii bulunmaktadır. Bu nedenle Bütçe Kanununa hüküm konulması suretiyle bu hususun temini gerekli görülmektedir.

Mukayyet avukatlar Devlet Memurları Kanununun 30. maddesine 1327 sayılı Kanunla eklenen V. Bölümünde tanımlanan Avukatlık hizmetleri sınıfına girmek zorunda bulduklarından, bu sınıfı tarif eden anılan hükme göre de Barolara kayıt olma zorundadırlar.

Devlette ve diğer kamu kuruluşlarında görevli avukatlar, memuriyetlerinin başka bir Baro bölgesine nakli halinde Avukatlık Kanununun 66. maddesi uyarınca yeni görev yerindeki Baro levhasına yazılmakla yükümlüdür. Bu kanunî gereği yerine getirmemesi halinde Avukatlık Kanununun 72. maddesi (c) bendi uyarınca Baro Yönetim Kurullarınca resen kaydı silinmektedir. Baroların giriş keseneği

genel kurullarının kararları ile saptandığından birbirine uymamakta ve 500 lira ile 2000 lira arasında değişmektedir. Memuriyeti sebebiyle avukatların bir yıl içinde iki ve hatta üç yere atanmaları olanak dahilindedir. Bu durumda yılda 5-6 bin lira giriş keseneğini esasen düşük geliri ile kamu kuruluşlarında görevli avukatların kendi ceplerinden vermeleri beklenemez. Genellikle bu miktarda parayı tasarruf etmesi mümkün olmayan Devlet ve kamu kuruluşları avukatlarının giriş keseneği ve aidatını ödeyememesi halinde Avukatlık Kanununun 72/d maddesi uyarınca Barodan kaydı silinecek ve mesleki hiç bir çalışma yapamıyacak, o avukat mahkemelere kabul edilmeyecek ve Devlet davaları takipsiz kalacaktır.

Bu bakımdan esasen yasal olanak bulunduğu halde Bütçelere tahsisat konmadığından ödenmeyen Devlet avukatları barolara ödemekle yükümlü oldukları giriş ve yıllık keseneklerinin kuruluşlarınca ödenmesine olanak sağlanması yerinde olacağı gibi, diğer Devlet memurları ile eşitliğin de sağlanmasını sağlayacaktır.

9- Serbest Avukatlıkta Geçen Sürenin Borçlanılması ve 3/4 ünün Memuriyetten Sayılması :

Diğer meslek sınıflarına nazaran, avukatlık hizmetleri sınıfı aleyhine, serbest meslekte geçen sürelerinin borçlanılması ve birkısımının memuriyet kıdeminden sayılması bakımından da eşitlik ilkesi bozulmuştur.

Eşitliğin sağlanması için serbest meslekte geçen avukat süresinin borçlanılması ve diğer meslek gruplarında olduğu gibi bu sürenin 3/4 ünün memuriyet kıdeminden sayılması ve serbest avukatlıkta geçen işbu sürelerin, ilk 4 dereceye atanabilmesi için aranılan sürelerden sayılması hukuk anlayışına uygun bulunmaktadır.

Saygılarımla.

Türkiye Barolar Birliği

Başkanı

Avukat Faruk EREM

Yukarıda sayın Delegelerin bilgisine sunulan bu görüşlerimiz Birlik Başkanı ile birlikte Komisyondan iki meslekdaşımızın iştiraki ile Maliye Bakanı Sayın Deniz Baykal ve Personel işleri ile

görevli Devlet Bakanı Sayın İsmail Hakkı Birler ziyaret edilerek açıklanmış ve gerçekleştirilmesi için ilgileri rica edilmiştir.

Ayrıca 15 ve 16 Mart 1974 günleri düzenlenen toplantıya Yönetim Kurulumuzca görevlendirilen Av. Sevim Tunç, Av. İsmet Bilgin ve Av. Erdoğan Bigat katılarak sözlü açıklamalarda bulunmuşlardır.

İsteklerimizin bir kısmı Devlet Memurları Kanunu ile ilgili bulunmadığından, anılan Kanunda yapılan değişikliklerle giderilmiş olup Yönetim Kurulumuzca bu yoldaki çalışmaların sürdürülmesine devam edilmektedir.

31.5.1974 gün ve 12 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 657 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle bir kısım isteklerimiz belirli ölçüde yerine getirilmiştir. Özellikle avukatların dört yıllık lisans eğitiminden sonra bir buçuk yıllık staj ve avukatlık sınavı sonunda avukatlık hakkını elde ettikleri bir ölçüde gözönüne alınarak Devlet hizmetine eski metinde mevcut 10. derecenin 3. kademesi yerine 9. derecenin 3. kademesinden işe başlamaları kabul ettirilebilmiştir. Diğer sınıfların öğrenim durumu ve sürelerine göre avukatlar için kabul edilen bu başlangıç derecesinin yeterli olmadığını burada belirtmek isteriz.

Önerilerimizin içinde bulunan ve avukatların Devlet hizmetine alınırken yeterlik sınavına tabi tutulmalarını hususundaki isteğiniz, 15.1.1974 gün ve 7/7734 sayılı Kararname ile yürürlüğe konan "Devlet Memurluğuna atanacaklar için zorunlu yeterlik ve yarışma sınavları genel Yönetmeliği" değiştirilerek yerine getirilmemiş, bazı kamu kuruluşlarının gazetelerde çıkan ve avukatları yeterlik ve yarışma sınavlarına çağıran ilânları üzerine bazı Barolarımızın başvuruları da gözönünde bulundurularak, Başbakan Sayın Bülent Ecevit ve Personel işleriyle görevli Devlet Bakanı Sayın İsmail Hakkı Birler'e yazı ile başvurularak mesleğimizi küçük gören bu haksızlığa bir an önce son verilmesi rica edilmiştir.

Anılan başvurma yazıları aşağıda Genel Kurulumuzun bilgilerine sunulmuştur.

"Sayın Bülent Ecevit

Başbakan

A N K A R A

Ankara : 13.11.1974

Sayı : 2485

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ve bu Kanuna ekler ve değişiklikler getiren hükümlerin uygulanmasında karşılaşılan sorunları saptamak ve ilgililerin bu konudaki görüşlerinden yararlanmak amacı ile Devlet Bakanlığının Devlet Personel Dairesi Genel Sekreterliği ifadeli 11.3.1974 gün ve 705 sayılı yazıları ile düzenlenen 15.3.1974 günlü toplantıya, Birliğimiz adına katılan meslektaşlarımızın sözlü açıklamaları ve yazılı metnini de sundukları önerilerimizden, avukatların Devlet hizmetine alınırken sınavdan ayırık tutulmaları ile ilgili isteğimizin yeniden ilgililerin dikkatine sunulmak üzere makamlarına arzı Yönetim Kurulumuzun 27.10.1974 gün ve 663/25 sayılı kararı ile kararlaştırılmıştır.

İki sayılı Kanun hükmünde kararname ile değişik Devlet Memurları Kanununun 46. maddesinde; ilk kez Devlet memurlarına atanacakların yarışma ve yeterlik sınavından geçirilmelerinin asıl olduğu, sınava tabi tutulmadan girebilecek sınıf ve görevlerin 50. maddeye göre çıkarılacak yönetmelikte belirleneceği hükme bağlanmıştır. Bu hükme ve 657 sayılı Kanunun 2. maddesine göre çıkarılan ve 29.1.1974 günlü Resmî Gazetede yayınlanan 15.1.1974 gün ve 7/7734 sayılı kararname ile yürürlüğe konan Yönetmeliğin 5. maddesinde; Devlet Memurları Kanununun 59. maddesinde gösterilen istisnaî memuriyetlerle, Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirleri, Devlet Konservatuvarında görevlendirilecek üstün yetenekli Devlet sanatçıları, Teknik hizmetler sınıfına dahil yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimar, jeolog, kimyager, teknik öğretmen okulundan mezun olup öğretmenlik mesleği dışında teknik hizmetlerde çalışanlar, tütün eksperleri sayılanlar, fen memurları, tekniker, teknisyen ve dengi teknik ünvanlara sahip olup en az orta derecede meslekî tahsil görenler, sağlık hizmetleri sınıfında; tabip, diş tabibi, eczacı, veteriner, fizikoterapis, ebe, hemşire, sağlık memuru, sosyal hizmetler mütehasssısı, biyolog, pisikolog, diyetçi, sağlık mühendisi, sağlık fizikçisi, sağlık idarecisi, köy ebesi, hemşire yardımcısı, fizik tedavi, laboratuvar, diş rontgen, eczacı teknisyenleri ve yardımcıları, çevre sağlığı ve toplum sağlığı teknisyeni, sağlık savaş memuru, ve benzeri meslekî ünvanlara sahip olup en az orta derecede meslekî tahsil

görmüş olanlar, ilk, orta, lise ve yüksek dereceli öğretim müesseselerinde öğretim görevi yapma niteliği bulunanlar, her derecedeki öğretmen okullarında ve öğretmenlik kurslarından veya yüksek okul, akademi ve fakültelerden mezun olupta öğretmenlik için gerekli meslekî niteliklere sahip olanlar sınavdan ayırık tutuldukları halde avukatlara istisnalar içinde yer verilmemiştir. Avukatlık Kanununun 28 ve 33. maddeleri ile Avukatlık Kanunu Yönetmeliğinin 29-37. maddelerine göre avukatlık 1,5 yıl stajdan sonra ancak sınavla kazanılabilen bir meslektir. Hukuk Fakültesinde lisans ve stajdan sonra avukatlık sınavlarından geçerek Avukatlık Kanununun 35. maddesi uyarınca gerçek ve tüzel kişilerin haklarını savunma hakkını elde eden avukatları Devlet hizmetine alırken, yeniden sınava tabu tutmanın gereksizliği izaha muhtaç değildir. Bu açıdan ve eşitlik ilkeleri yönünden avukatları sınava tabi tutan yönetmelik hükümleri değiştirilmelidir.

Yönetmeliğin serbest çalışma olanağı bulunan meslekler ve yukarıda belirtilen memuriyetler için istisnâî hüküm vazettiği anlaşılmaktadır. Avukatlığı sınavdan ayırık tutmak bu amaca da tamamiyle uygundur. Teknik, Sağlık, Eğitim ve Öğretim hizmetleri sınıfları mensupları lisans öğrenimi sonunda yapılan sınavla meslekî sıfatlarını kazanmalarına rağmen, yukarıda arzedildiği üzere avukatlar lisans sınavından sonra 1,5 yıl stajı müteakip ayrıca avukatlık sınavına tabu tutulmaktadırlar. Avukatlık Kanununun 31. maddesine göre beş defa başarısızlığa uğrayan avukat adayı, bir daha sınava girememektedir. Açıklanan sebepler karşısında, esasen Yönetmelik yapılırken gözden kaçtığı anlaşılan bu duruma, son verilmesi isabetli olacaktır. Kaldı ki Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirlerinin sınavdan ayırık tutulmalarının nedeni de yukarıda açıklanan sebepler olacaktır.

Makamlarınca bilindiği üzere haklı isteğimizin yerine getirilmesi için ne bir Kanuna ne de Kanun Hükmünde Kararnameye gerek olmayıp, Bakanlar Kurulunun 15.1.1974 gün ve 7/7734 sayılı kararı ile yürürlüğe konan Yönetmelikte yapılacak değişikliklerle haksızlığın giderilmesi olanak dahilinde bulunmaktadır.

Son zamanlarda sınav Yönetmeliği hükümlerini uygulamakla görevli kamu kuruluşlarının gazetelerde yayınlanan sınavla avukat

alınacağı yolundaki ilânları, Barolarımızın ve meslekdaşlarımızın haklı tepkilerine yol açmaktadır.

Haksızlığın giderilmesi için ilgililere gerekli emrin verilmesini takdir ve müsaadelerine sunarım.

Saygılarımla.

Başkan

Av. Faruk EREM "

"Sayın İsmail Hakkı Birler

Devlet Bakanı

Ankara : 13.11.1974

Sayı : 2484

A N K A R A

Devlet Personel Dairesi Genel Sekreterliği ifadeli 11.3.1974 gün ve 705 sayılı yazı üzerine, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ve bu kanuna ekler ve değişiklikler getiren hükümlerin uygulanmasında karşılaşılan sorunları saptamak ve ilgililerin bu konudaki görüşlerinden yararlanmak amacı ile 15.3.1974 tarihinde düzenlenen toplantıya, Birliğimizi temsilen katılan meslekdaşlarımız, avukatların Devlet hizmetine alınırken sınavdan ayrık tutulmaları gerektiğini sözlü olarak açıklamışlar ve Yönetim Kurulumuzca kabul edilen yazılı letni sunmuşlardır.

Bu haklı isteğimizin bugüne kadar yerine getirilmemiş ve isteklerimizin haklı olduğu yolunda da bir gerekçe gösterilmemiştir.

İki sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile değişik 657 sayılı Kanunun 46. maddesi uyarınca çıkarılan 15.1.1974 gün ve 7/7734 sayılı Yönetmelik hükümlerine uymakla yükümlü bulunan kamu kuruluşlarının sınavla avukat alınacağı hakkındaki gazetelerde yayınlanan ilânları üzüntü ile izlenmekte, Barolarımızın ve meslekdaşlarımızın haklı tepkilerine yol açmaktadır.

Yazılı olarak sunduğumuz gerekçelere karşı ilgililerin olumlu veya olumsuz bir görüş buldurmamaları, lisans ve avukatlık sınavından sonra özel ve resmî bütün gerçek ve tüzel kişileri mahkemelerde

temsil ve hukukî konularda mütalâa varma hakkını Avukatlık Kanunu ile elde eden meslekdaşlarımızın Devlet hizmetine girerken, sınava tabi tutulmaları yolundaki tutarsızlığa bir an önce son verilmesi için ilgililer nezdinde gerekli girişimlerde bulunulmasını Yönetim Kurulumuzun 27.10.1974 gün ve 663/25 sayılı kararı uyarınca takdir ve müsa delerine arz ederim.

Saygılarımla.

Başkan

Av. Faruk EREM

Haklı isteklerimizin kabul edildiği, Devlet Bakanlığında alınan ve örneği aşağıya çıkarılan yazılarda belirtilmiş ve Devlet Personel Dairesine Sınav Yönetmeliğinde avukatların sınavdan ayrık tutulmaları hakkında gerekli değişikliğe yapılması için talimat verildiği bildirilmiştir.

"T.C. DEVLET BAKANLIĞI

Ankara : 18.11.1974

Sayı : 36-3833

Barolar Birliği Başkanlığına

İlgi: 13.11.1974 gün ve 2484 sayılı yazınız.

Sayın Başbakana ve Bakanlığımıza ilgede gösterilen yazınızla intikal eden konu, Devlet Personel Dairesine incelettirilmiştir.

Devlet Memurları Kanununun değişik 50. maddesi uyarınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 7/7734 sayılı kararı ile yürürlüğe konulan Sınav Yönetmeliğinin 5 inci maddesinin (b) fıkrasında isteğinize uygun değişiklik yapılması ile ilgili çalışmaların yapılmasına başlanmıştır.

Bilgilerinizi rica ederim.

Saygılarımla.

İsmail Hakkı Birler

Devlet Bakanı

T.C.DEVLET BAKANLIĞI

Ankara : 28.11.1974

Sayı : 5.01.2325

Barolar Birliği Başkanlığına

A n k a r a

- İlgi: a) 13.11.1974 gün ve 2484 sayılı yazınız.
b) 18.11.1974 gün ve 36-3833 sayılı yazımız.

15.1.1974 gün ve 7/7734 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilen "Devlet Memurluğuna Atanacaklar için zorunlu Yeterlik ve Yarışma Sınavları Genel Yönetmeliği" nde değişiklik yapılması hakkında Devlet Personel Heyeti'nin 21.11.1974 gün ve 1974/1747 sayılı kararının bir örneği ilgi (a) gereğince ilişik olarak sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

S a y g ı l a r ı m l a .

Melih F E R

Devlet Bakanı

Eki: (1) Karar Örneği.

T.C.

B A Ş B A K A N L I K

Devlet Personel Heyeti Kararı

Karar Nı:1974/1747

Karar Tarihi: 21.11.1974

I- TEKLİFİ YAPAN BAKANLIK: Devlet Bakanlığı (15.11.1974 gün ve 36-38095 sayılı yazı k.)

II- TEKLİFİN KONUSU : İlk defa Devlet hizmetine girecek avukatların girişlerinde yeterlik sınavına tabi tutulmalarını için (Devlet Memurluğuna atanacaklar için zorunlu yeterlik ve yarışma

sınavları Genel Yönetmeliği) nin istisnalar hakkındaki 5 inci maddesinde değişiklik yapılması hakkında.

III- YAPILAN İNCELEME : Türkiye Barolar Birliği tarafından Devlet Bakanlığına verilen 13.11.1974 gün ve 2484 sayılı yazıda; 15.1.1974 gün ve 7/7734 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilen "Devlet Memurluğuna Atanacaklar için Zorunlu Yeterlik ve Yarışma Sınavları Genel Yönetmeliği" gereğince avukatların Devlet Hizmetine girerken sınava tabi tutulmamaları; Özel ve Resmî bütün gerçek ve tüzel kişileri Mahkemelerde temsil ve hukukî konularda mütalâa verme hakkını Avukatlık Kanunu ile elde eden avukatların Devlet Hizmetine girerken sınava tabi tutulmaları yolundaki tutarsızlığa son verilmesi istenmektedir.

2 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik Devlet Memurları Kanununun 46 ncı maddesinde; ilk defa Devlet Memurluklarına atanacakların yarışma veya yeterlik sınavından geçirilmelerinin asıl olduğu, sınava tabi tutulmadan girilebilecek sınıf ve görevler 50 nci maddeye göre hazırlanacak genel yönetmelikte belirtileceği ve ancak bu gibi görevlere boş kadro sayısından fazla istekli bulunması halinde yarışma sınavı açılacağı hükme bağlanmıştır. Bu hükme ve aynı kanunun değişik 2 nci maddesine göre çıkarılan ve 29.1.1974 tarihinde Resmî Gazetede yayınlanan 15.1.1974 gün ve 7/7734 sayılı kararname ile yürürlüğe konan yönetmeliğin 5 nci maddesinde; Devlet Memurları Kanununun 59 ncu maddesinde gösterilen istisnaî memuriyetlerle yönetmeliğin aynı maddesinde sayılan Teknik Hizmetler, Sağlık ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı, Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfında sayılan ünvanları taşıyanlarla o sınıfların hizmetlerini görecektir. meslekî niteliklere sahip olanların, kanunun 48 ncı maddesindeki şartları taşımaları halinde yeterlik sınavından ayrı tutuldukları halde Avukatlara bu istisnalar içinde yer verilmemiştir. Avukatlık Kanununun 28 ve 33. maddeleri, Avukatlık Kanunu Yönetmeliğinin 29-37. maddelerine göre avukatlık 1,5 yıl stajdan sonra ancak sınavla kazanılabilen bir meslektir. Hukuk Fakültesinden mezun olduktan ve stajdan sonra avukatlık sınavından geçerek gerçek ve tüzel kişilerin haklarını savunma hakkına sahip olan avukatları Devlet Hizmetlerine alırken yeniden sınava tabi tutulmaları gerekir. Bu bakımdan sınav yönetmelik hükümlerinin değişikliği

lüzumludur. Diğer taraftan yönetmeliğin, serbest çalışma olanağı bulunan meslekler ve yönetmelikte belirtilen memuriyetler için istisnaî hükümler vazettiği anlaşılmaktadır. Avukatlığı sınavdan ayırık tutmak bu amacada tamamen uygundur.

IV- İSTİŞARİ KARAR : Avukatlık Hizmetleri Sınıfında ilk defa Devlet Memurluğuna atanacak avukatların diğer meslek mensupları gibi, yeterlik sınavına tabi tutulmamasını sağlamak amacıyla Devlet Memurları Kanununun 50 nci maddesi gereğince çıkarılan "Devlet Memurluğuna Atanacaklar İçin Zorunlu Yeterlik ve Yarışma Sınavları Genel Yönetmeliği"nin 5 nci maddesinin (b) fıkrasında "Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı" bendini takiben "Avukatlık Hizmetleri Sınıfı: Avukatlık Kanununa göre Avukatlık ruhsatnamesine sahip olanlar" ibaresinin eklenmesi hususunda adı geçen yönetmelikte gerekli değişikliğin yapılması için Bakanlar Kurulundan karar alınmasının uygun olacağına, üyelere Halûk H.Görelî ile Selâhattin Sürel'in muhalif oylarına karşılık mevcudun oy çokluğuyla karar verildi.

Başkan
Kânurân BAYDUR
(Mazeretli)

Üye
Selâhattin SÜREL

Üye
İbrahim ERTÜBEY

Üye
Şerif YENER

Üye
Halûk H.GÖRELİ

Başkan V.
Adil TÜZÜNER

Genel Sekreter
Münhal

STAJIERLERE İLİŞKİN KONULAR

a- Bugünkü uygulamaya göre, stajın stajierlerin yetişmeleri için yeterli olduğu iddia edilemez. Adliye binalarının yetersizliği, stajier adedinin çokluğu, ilgisizlik neden olarak gösterilebilir. Ancak, bugünkü şekli ile daha iyi sonuç alabilmenin mümkün olduğu pek kolay öne sürülemez.

Üniversite öğretim ve sınav yönetmeliğinde değişiklik yapılarak; Meslek Deantolojisi dersinin konulması, uygulamaya hazırlık için pratik çalışmalarının yapılması, Fakültelerde uzmanlık yüksek okul seviyesinde "uzmanlık bölümü" açılması önerimiz maalesef bu yıl gerçekleştirilenemmiştir. Bunların gerçekleştirilmesi çalışmalarına devam olunacaktır.

Bu arada, stajierlerin, staja başlarken karşılaşılabileceği sorunların çözümüne ve sınavla ilgili konularda yardımcı olabilmek için bir staj ve sınav klavuzu hazırlanmış ve Barolara gönderilmiştir.

Staj için Baroya başvuranlar bundan yararlanarak stajlarını eksiksiz olarak başlatıp bitirebileceklerdir.

Kanun hükümlerine rağmen uygulamada Baroların ve stajierlerin karşılaştığı sorunların çözümüne yardımcı olunmuştur.

- Yanında staj yapılacak avukatın 5 yıllık kıdeminin 184.maddeye göre hesaplanacağı,

- Orta öğretim öğretmenliğinin ve Üniversite asistanlığının stajla bağdaşacağı,

- Ücretsiz izinli dahi olsa, memuriyetin stajla bağdaşmayacağı,

- Zabıt kâtipliği ve Başkâtipliğin stajla bağdaşmayacağı,

- Stajierin büro açamayacağı ve levha asamayacağı, hususlarında alınan kararlar Barolara ve ilgililere gönderilmiştir.

Devlet Memuriyetine girenlerin avukatlık stajında geçen sürelerinin kıdemlerine sayılması konusunda yaptığımız teşebbüsler olumlu sonuçlanmıştır.

Ayrıca stajierlere yapılacak yardımın esasları Avukatlık Kanununun 27.maddesine göre yeniden tesbit edilerek Barolara gönderilmiştir.

Avukat Stajierlerine Yapılacak Yardım Esasları

Uygulama :

Madde:1- 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 27.maddesi gereğince avukat stajierlerine yapılacak yardımlar aşağıda gösterilen hükümlere göre barolarınca düzenlenir.

Yardım Fonu :

Madde:2- Gerektiğinde avukat stajierlerine yardım yapılabilmesi için her Baro merkezinde:

- a) Baroların Genel Kurullarınca her yıl bütçesinden belirtilecek ödeneklerden,
- b) Devlet, İl Özel İdare ve Belediyeler bütçelerinden yapılacak yardımlardan,
- c) Barolarca stajierlere yardım fonu yararına yapılacak sosyal çalışmalardan elde edilecek gelirlerden,
- ç) Yardım gören stajierlerden bu Yönetmeliğin 8.maddesi gereğince geri alınacak kredilerden,
- d) Sair gelirlerden,

meydana gelmek üzere bir yardım fonu kurulur.

Yardım Şekli :

Madde:3- Kendisine yardım yapılmadığı takdirde staja devam edemeyecek derecede yoksun olan stajierlere, baroları yönetim kurullarınca belirtilecek miktarlarda kredi şeklinde yardım yapılır.

Madde:4- Avukat stajierlerine yardım yapılıp yapılmaması ve hangilerine ne miktarda yardım yapılacağı, stajierlerin özel durumları gözönünde tutularak yönetim kurullarınca tayin edilir.

Madde:5- Stajierlere yardım staj süresince devam edebilir.

Madde:6- Barolar staj listesine yazılmak isteyen adaydan, staj süresince kendisine kredi şeklinde yardım yapılmasını isteyip istemediği hakkında bir açıklama alırlar. Yardım istenirken bulunan stajierlerden ayrıca stajdan evvelki döneme ait geçim koşulları hakkında bilgi istenir. Staja başladıktan sonra veya stajın herhangi bir döneminde, gerektiğinde yardım yapılabilir.

Madde:7- Yardım, faizsiz kredi şeklinde olup, stajierden, verilecek kredi karşılığında teminat alınır. Teminatın şekil ve şartları Baro yönetim kurulunca belirtilir.

Kredilerin Geri Alınması:

Madde:8- Yardım gören stajier:

- a) Avukatlık ruhsatnamesini aldığı tarihten itibaren en az bir yıl ve en fazla üç yıl sonra başlamak üzere Barosuna ödemeye başlar. Bu süre yönetim kurulunca saptanır.
- b) Kredilerin ödenmesi toplamının 1/12 miktarında aylık taksitlerle yapılır.
- c) Yardım gören stajier avukatlığa başlamadan evvel veya avukatlığa başladıktan sonra meslekten ayrılırsa almış olduğu krediler süreye bağlı olmaksızın barolarınca geri alınır.
- ç) Kredilerin geriye ödenmesi taksitleri başladıktan sonra arka arkaya üç taksidi ödemeyen veya bir yıl içinde beş taksidi ödemekte temerrüt edenlerden kredilerin tamamı % 7 faiziyle geri alınır.
- d) Ölüm veya malûliyet halinde kredi geri alınmaz.

Madde:9- Kredilerin verilmesi ve geri alınması hakkında, sair hususlar Baro yönetim kurullarınca düzenlenir.

Geçici madde:

Bültenin 1970 tarih ve 3-17 sayılı nüshasında yayınlanan esaslara göre verilen krediler hakkında o esaslar hükümleri uygulanır.

Yürürlük:

Madde:10-Bu esaslar 1.1.1975 tarihinden itibaren yürürlüğe girer ve uygulanır.

b- Avukatlık Sınavı:

1136 Sayılı Avukatlık Kanununun 1238 sayılı kanunla değişik geçici 7/a maddesine göre, 7 Temmuz 1969 tarihinden önce Hukuk Fakültesinden mezun olanlar bu tarihten 3 yıl geçtikten sonra staja başladıklarında haklarında yeni kanun hükümleri uygulanacağından 1136 sayılı kanun 28 ve takip eden ve Avukatlık Kanunu Yönetmeliğinin 29 ve takip eden maddeleri uyarınca bu yıl ilk defa sınav yapılmak gerekmştir.

1974 Yılı içinde, Avukatlık Kanunu Yönetmeliğinin 33.maddesine göre Mart, Mayıs, Temmuz, Eylül ve Aralık aylarının ikinci Pazartesi günleri olmak üzere 5 sınav yapılmış; bu 5 sınava 4 aday katılmış ve hepsi de başarı sağlamıştır.

Sınav kurulu, Avukatlık Kanununun 29 ve 30.maddelerine göre Yargıtay Büyük Genel Kurulu tarafından Ceza ve Hukuk Daire Başkanları arasından seçilen 15.Hukuk Dairesi Başkanı Sayın Fevzi Palabıyık ve 9.Ceza Dairesi Başkanı Sayın Orhan Aydın ile 7.Genel Kurulda seçilen Avukat Sayın Ferruh Dereli, Avukat Sayın Mehmet Nomer ve Avukat Sayın Faruk Erem'den oluşmuştur.

RESMÎ KILIK

Avukatlık Kanunu 49 ve Avukatlık Kanunu Yönetmeliğinin 40.maddelerine göre Kurulumuzca hazırlanıp Hatay Genel Kurul toplantısına sunulan resmî kılık için geçen Genel Kurulda kabul edilen esaslara göre Birlik tarafından birer numune yaptırılmış ve 29.10.1973 tarihinden itibaren giyilmek ve eskileri 31.12.1974 tarihinden itibaren geçersiz olmak üzere Barolara gönderilmişti. Barolar, Aydın ve Bursa Barolarının yardımı ve işbirliği ile numuneye uygun yeni resmî kılığı kendileri karşılamaya başlamıştı.

Ancak, VII.Genel Kurulunda, resmî kılığın tek elden ve Birlikce yaptırılmasına karar verilince, bunun en emin, numuneye en uygun, yapma ve ücret ödeme şartları en elverişli inkânlar aranmış, birçok resmî ve yarı resmî kuruluşla temas edilmiş; ilk tahminlere göre 300 lira olarak saptanan ve en sonunda, VII.Genel Kurulda Başkanlık Divanınca giyilen cübbeleri diken terzinin beher cübbeyi 265,-TL.dan dikme taahhüdü diğer tekliflere göre en uygun görülerek cübbelerin Aydın'da diktirilmesine karar verilmiştir. Cübbeler Barolarınıza 300,-TL.dan devredilmiş, aradaki farkla Yüksek Mahkemelere verilen cübbeler ile Genel Kurullarımızda giyilecek cübbeler satın alınmış ve yapılan masraflar karşılanmıştır.

Barolardan 6632 adet sipariş verilmiş, bu siparişlerin tamamı diktirilerek Barolarına gönderilmiştir.

Ayrıca, bazı yeni siparişleri ve kumaş ihtiyaçlarını karşılamak üzere de bir miktar yedek kumaş ve dikilmiş resmî kılık Birlik demirbaşları arasına alınmıştır.

31.12.1974 Tarihinden itibaren bütün avukatların giymek zorunda oldukları yeni resmî kılığın bütün meslekdaşlarımız için hayırlı olmasını dileriz.

31.12.1974 Tarihinden sonra yeni resmî kılığı giymeyen avukatlar duruşmalara alınmayacağından meslekdaşlarımızın bu hususa dikkat etmelerini önenle rica ederiz.

Bu arada Yargı mercilerinde de yeni resmî kılığın giyilmesini sağlamak amacı ile Yargıtay'a 104, Danıştay'a 10, Askerî Yargıtay'a 4, ve Askerî Yüksek İdare Mahkenesine de 4 adet olmak üzere 122 adet gönderilmiştir. Ayrıca, resmî kılıkla ilgili olarak hazırlanan aşağıdaki Yönerge de Barolara gönderilmiştir.

AVUKATLARIN RESMÎ KILIK YÖNERGESİ

1136 Sayılı Avukatlık Kanununun 49 uncu maddesi gereğince Türkiye Barolar Birliği VII.Genel Kurulunda verilen yetkiye dayanılarak, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca kabul edilen avukatların resmî kılıkları hakkındaki yönergedir.

Resmî Kılığın Biçimi:

1- Avukatların görev yaparken giyecekleri resmî kılıkları Türkiye Barolar Birliğince mühürlü olarak saklanan örnek biçimindedir.

2- Bu örneğe göre, resmî kılık, üç renkten oluşmuştur. Genel görünüm siyahtır. Yaka kırmızı, ön tarafın dış yüzü boydan boya parlak siyah, bu siyahın arka yüzü ile kol kapakları yeşildir. Yakanın altındaki dikiş sırma ile kapatılmıştır.

3- Kırmızı yakanın genişliği (6) cm., yaka altındaki sırma (1) cm., yeşil kol kapasının dış yüzü (10) cm., kol içinde dönen kısmı (5) cm., ön taraftaki parlak siyah (10) cm., ve arkadaki yeşil (18) cm. genişliktedir.

4- Türkiye Barolar Birliğindeki resmî kılığın Barolara gönderilmiş olan örnekleri Baro merkezlerinde saklanacaktır. Avukatlar renkleri ve biçimi bu örneklerdeki renk ve biçime uygun kılık giymek zorundadır. Renk ve biçim tutarlılığı Barolarca sağlanacak, uygun olmayanların giyilmesine izin verilmeyecektir.

Giyileceği Yerler:

5-a) Her avukat, mahkemelere resmî kılıkla çıkmak zorundadır.

b) Türkiye Barolar Birliği ve Barolar Disiplin Kurulları Başkan ve üyeleri, duruşma yapılırken resmî kılıklarını giyerler. Disiplin Kurullarında taraf vekilleri de resmî kılık giymek zorundadırlar.

c) Avukatlık and içme törenlerinde Baro Başkanı ve Yönetim Kurulu üyeleri resmî kılıklarını giyerler.

ç) Türkiye Barolar Birliği ve Barolar Başkanları ve Yönetim Kurulu üyeleri, Adalet yılı açılış törenlerine resmî kılıkları ile katılırlar.

d) Türkiye Barolar Birliği ve Baro organlarında görevli avukatlar, yargı kuruluşları mensuplarının resmî kılıkları ile katıldıkları resmî törenlerde resmî kılıklarını giyerler.

Giyilebilecek Durumlar:

6- Türkiye Barolar Birliği ve Barolar Genel Kurul Toplantılarında resmî kılık giyilebilir.

Giyilmeyecek Haller:

7- Avukatlar mahkemelerde münhasıran vekâlet görevini ifa ettikleri davalar dışında, bilirkişilik, tanıklık ve tercümanlık yaparken, taraf oldukları hukuk davalarında, şahsî davacı veya sanık bulunduğu ceza davalarında (başka kimselerin vekâlet görevini almış olsalar dahi) resmî kılık giyemezler.

8- Örneğe aykırı, yırtık, yamalı ve uygun olmayan resmî kılık giyemezler.

Yürürlük:

9- Bu yönergede belirtilen yeni resmî kılık, 1.1.1975 tarihinde bütün avukatlar tarafından giyilmiş olacaktır. Bu tarihten sonra, yeni resmî kılığı olmayan avukatlar, mahkemelerde görev yapamaz ve duruşmalara alınmazlar.

= ONBİRİNCİ BÖLÜM =

BİRLİĞİN İÇ ÇALIŞMALARI

a) Birlik Binası:

Bina için bugün hiç borcumuz kalmamış bulunmaktadır. Bir taraftan binanın bugünkü halinden daha iyi yararlanma çalışmaları yapılırken; diğer taraftan yeni yapacağımız binanın etüdlerine devan edilmektedir.

Binamızın giriş katındaki kısım toplantı salonu haline getirilmiş; Uyuşmazlık Kanun tasarısı, sağlık sigortası, içtihadların derlenip yayınlanması ve kanunların taranıp yürürlükte olanların tek metin haline getirilmesi çalışmaları bu salonda yapılmıştır. Böylece hem çalışmalarımız için başka salon aramak ve rica etmek durumu ortadan kalkmış ve hem de bu toplantılara katılanların Birliğimizi, çalışmalarımızı ve binamızı yakından tanıma olanağı sağlanmıştır.

Yeni bina yapılması konusu da geliştirilmiştir. Ancak alt zeminden henüz inşaat müsaadesinin verilmemiş olması ve malî durumumuzun bugün için bunu gerçekleştirmeye yeterli bulunmaması nedenleriyle bu alanda bu yıl başkaca bir girişinde bulunulamamıştır.

b) Birlik Yayınları :

İki ayda bir yayınlamakta olduğumuz Bülten'den başka çalışmalarımızı yansıtan yayınlar yapılmaya devan edilmiştir.

Bu yıl:

- Paris Baro Başkanı Bernard BAUDELOT'un konferansının baskısı bitirilmiş,
- Adli Zabıta'nın idarî zabıttan ayrılması,
- Avukatlık stajı ve Avukatlık sınav klavuzu,
- Kıbrıs ihtilâfı hakkında açıklamamız (İngilizce ve Fransızca),
- Adalet Bakanlığı'nın açılışında yapılan konuşma,
- Hatay toplantısında düzenlenen konferans konusu -Dünya Hukuk Hareketleri ve Bunlardan Çıkan Sonuçlar-, bastırılmış ve ilgililere dağıtılmış, gönderilmiştir.
- Trabzon toplantısında düzenlenen KAN DAVASI konulu açık oturunun tutanaklarının bastırılmasına başlanmıştır.

Yayınlarımız Ankara Hukuk Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İzmir Ege Üniversitesi, Adalet Bakanlığı, Devlet İstatistik Enstitüsü, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu ile Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine gönderilmiş ve karşılıklılık esasına göre yayınlarımızın değerlendirilmesi, gelenlerden de kitaplığımızın zenginleşmesi sağlanmıştır.

Bu arada, Sayın Av.Zeki Yücel resmî gazeteler ile değerli hukuk eserlerini ve Sayın Av.Tiraje Uçkun da babası Ali Haydar Uçkun'un kitaplığındaki bütün eserleri kitaplığınıza bağışlamışlardır. Kendilerine teşekkür ve saygılarımızı sunarız.

c) Bülten:

Bültenimiz bu yıl beşinci yılını doldurmuş bulunmaktadır.

Avukat, Yargıç, Savcı bütün hukukçularla, ilgililere ve basına gönderilen Bülten'inizin büyük bir ilgi ile izlenmekte olduğu Birliğe gelen yazılardan anlaşılmış ve bu bize kıvanç vermiştir.

Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz, Eylül ve Kasım aylarında yayınlanan Bülteninizin ilgililerin eline aksanadan geçmesi sağlanmağa çalışılmış; fakat adres değişikliklerinin ve yeni adreslerin zamanında bildirilmemesi gibi nedenlerle bu tamamen elde edilememiş, fakat asgariye indirilebilmiştir.

Bülteninizi alamayan hukukcular için Barolara bir miktar fazla gönderilmiş ve onların da yararlanmaları sağlanmağa çalışılmıştır.

d) Dünya Hukuk Hareketleri:

Yönetin Kurulumuz 29.9.1973 tarihli toplantısında "Dünya Hukuk Hareketleri" ni TBB Bülteninin eki şeklinde ayrı bir yayınlara meslekdaşlarınıza duyurmağa karar vermiş ve ilk nüshasını da 22 sayılı Bültenle 644/1 sayı olarak yayınlamıştır.

Demokratik ülkelerdeki yasama hareketlerinin derlenerek meslekdaşlarınıza sunulmasına bu yıl da devan edilmiştir. Çeşitli kaynaklar taranan bu haberlerin yararlı olduğu inancındayız.

e) Anket Çalışmaları:

Meslekdaşlarımız hakkında gerekli bilgileri öğrenmek ve bunlardan çalışmalarınızda yararlanmak amacı ile:

- a- Sosyal Güvenlik,
- b- Ölüm adedinin tesbiti,
- c- Dava vekilleri ile dava ve iş takipçilerinin adedinin tesbiti,

anketleri yapılmış ve gelen cevaplar birer tabloda değerlendirilmiştir.

Diğer taraftan meslekdaşlarımızdan kadın ve erkek adedinin ayrı ayrı saptanması için Barolara gönderilen genelgede yeni bir sütun açılmıştır.

Anket sonuçları çalışmalarımıza çok yardımcı olmaktadır. Nitekim ölüm yardımı konusunda yaptığımız çalışmalar bu anket sonuçlarına dayandırılmıştır.

Barolarınızın bu genelgelere zamanında ve sıhhatli cevap vermeleri çalışmalarımızı daha kolaylaştıracak ve verimli kılacaktır.

Sekreteryaya Çalışmaları :

a- Birliğimizin Barolar, Başbakanlık, Yargı Kuruluşları, Adalet Bakanlığı, diğer Bakanlıklar ve resmî kuruluşlar ile meslektaşlarımız ve vatandaşlarla ilişkisi bu yıl daha da artmış; istenen bilgi ve görüşler zamanında gönderilmiş, gelen yazılar cevaplandırılmış ve kuruluşumuza olan inanç ve güvenin artması sağlanmıştır.

Bu yıl Birliğimize, raporun hazırlandığı tarihe kadar 9748 evrak gelmiş 2605 gönderilmiştir. Bu yıl ruhsat işleri için ayrı giden numarası verildiğinden ruhsat belgelerini de buna eklediğimiz takdirde; giden 3568 'e yükselmektedir.

b- Barolar^{ın} verdiği Avukatlığa kabul kararlarından Adalet Bakanlığınca onaylananlar ruhsatname düzenlenmek üzere Birliğimize gönderildiğinden; ruhsatnameler sür'atle hazırlanıp Barolara gönderilmiş ve böylece ruhsatnamelerin en kısa zamanda gönderilmesi sağlanmıştır.

Bu yıl düzenlenip gönderilen ruhsatname sayısı 1590 dır. Geçen yıllarda gönderilen 6318 ruhsatnameye bunlar eklenince bugüne kadar gönderilen ruhsatname adedi 7908 'e ulaşmış bulunmaktadır.

Bu yıl gönderilen ruhsatnamelerin Barolara göre dağılışı aşağıdaki cetvelde bilgilerinize sunulmuştur.

c- Avukatlık Kanunu Yönetmeliğinin uygulaması ile ilgili olarak bu yıl alınan ilke kararları ilişik olarak bilginize sunulmuştur.

Barolar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Toplam
ADANA	4	6	9	4	3	8	1	3	-	5	3	46
ADİYAMAN	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	4
AFYON	1	1	2	-	1	1	1	-	-	-	1	8
AMASYA	1	1	-	1	1	1	-	-	4	3	-	12
ANTALYA	3	4	2	5	2	1	-	-	-	-	2	19
ARTVİN	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
AYDIN	4	4	-	4	1	1	-	-	-	-	1	15
ANKARA	50	67	28	21	21	15	19	12	14	22	28	297
BALIKESİR	2	5	2	4	-	2	-	1	3	3	4	26
BOLU	1	-	3	-	8	1	1	1	2	2	1	20
BURSA	5	3	2	7	2	2	-	5	1	2	2	31
BURDUR	-	1	2	-	-	2	-	1	-	-	-	6
ÇANAKKALE	1	-	-	2	1	-	-	1	3	-	2	10
ÇORUM	-	1	2	1	-	-	-	1	-	-	-	5
DENİZLİ	2	3	3	5	1	-	2	1	3	-	1	21
DIYARBAKIR	1	-	-	1	3	-	-	-	2	1	1	9
EDİRNE	2	2	-	1	2	-	-	-	-	-	-	7
ELAZIĞ	5	2	-	2	-	2	2	5	-	-	2	20
ERZİNCAN	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
ERZURUM	-	1	1	-	3	-	-	1	2	1	-	9
ESKİŞEHİR	1	2	3	4	-	2	1	2	1	1	3	20
GAZİANTEP	-	1	4	4	5	-	1	2	1	1	-	19
GİRESUN	-	2	5	-	3	-	-	-	-	-	-	10
HATAY	4	5	3	2	8	1	-	1	1	1	-	26
ISPARTA	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	4
İSTANBUL	51	109	41	44	92	81	34	17	58	27	33	587
İZMİR	9	9	6	12	9	8	1	9	7	2	5	77

Barolar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Toplam
KARS	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	2	6
KASTAMONU	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	3
KAYSERİ	-	3	2	1	-	1	-	1	1	-	1	10
KIRKLARELİ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KIRŞEHİR	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	3
KOCAELİ	-	3	1	1	2	-	1	-	3	-	2	13
KONYA	3	3	2	7	3	-	1	3	2	1	1	26
KÜTAHYA	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	4
MALATYA	2	5	1	1	-	1	-	-	2	-	1	13
MANİSA	2	5	-	2	1	-	1	-	1	1	2	15
K.MARAŞ	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	5
MARDİN	1	-	1	3	1	1	-	-	-	-	-	7
MERSİN	4	5	4	1	2	2	1	1	3	1	-	24
MUĞLA	-	-	1	-	-	-	-	-	3	2	-	16
MUŞ	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
NEVŞEHİR	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5
NIĞDE	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3
ORDU	1	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4
RİZE	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	4
SAKARYA	3	1	1	-	-	-	-	-	2	-	1	8
SAMSUN	3	7	5	2	1	1	1	1	-	1	1	23
SİNOP	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	4
SİVAS	3	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	6
SIİRT	-	-	2	2	-	-	-	-	-	1	-	5
TEKİRDAĞ	-	-	-	2	-	2	2	-	-	-	-	6
TOKAT	1	-	1	2	-	-	-	1	1	2	-	8

Barolar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Toplam
TRABZON	1	2	2	3	-	1	-	-	1	-	1	11
URFA	1	1	2	3	-	-	1	-	-	-	-	8
UŞAK	2	-	1	1	-	-	-	-	1	1	1	7
VAN	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	4
YOZGAT	9	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	11
ZONGULDAK	4	5	1	3	2	1	-	2	7	2	-	27
	196	277	153	161	184	143	73	76	133	87	107	1590

DAVA VEKİLLERİ ve DAVA ve İŞ TAKİPÇİLERİ

Dava vekilleri ile dava ve iş takipçileri ile ilgili konular da çalışmalarınızda önemli bir yer almış bulunmaktadır.

Avukatlık Kanununun geçici 13.maddesine göre dava vekillerinin geçici 17.maddesine göre de dava ve iş takipçilerinin çalıştıkları bölgede avukat adedinin beş veya üç olması halinde ortaya çıkan sorunların çözümüne çalışılmıştır.

- Dava ve iş takipçilerinin resmî kılık giyemeyeceği,

- H.U.M.K. 61.maddesine göre dava takipçilerinin vekâletname suretlerini onaylayabileceği,

- Anadan doğma kör ve okuma yazma bilmeyenlerin dava ve iş takipçiliği yapamayacağı,

- Dava ve iş takipçilerinin eş ve çocuklarının da çalışılan yerde oturma zorunluluklarının bulunmadığı,

hususlarında kararlar alınmıştır.

Ayrıca, Dava vekilleri ile dava ve iş takipçilerinin sosyal güvenlik sorunları ile de ilgilenilmiş ve bunların çözülmesine çaba gösterilmiştir.

TEB DİSİPLİN KURULU ÇALIŞMALARI

Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu 1974 yılı döneminde, Kurulun son toplantısı olan 16.11.1974 tarihine kadar geçmiş seneden 2 ve bu seneden 30 ki cem'an 32 dosyayı inceleyerek, tümünü karara bağlanmış bulunmaktadır.

Bu dosyalardan:

- 1 tanesinde meslekten çıkarma,
- 6 tanesinde üç aydan üç yıla kadar işten çıkarma,
- 3 tanesinde tedbirli olarak işten yasaklama,
- 4 tanesinde 1.000,- - 3.000,-TL. para cezası,
- 7 tanesinde kınama,
- 6 tanesinde uyarma cezası,
- 5 tanesinde de ceza tayinine yer olmadığına,

karar verilmiştir.

Bu 32 dosyanın incelenmesi sonucunda, kararlardan 22 adedi onanmış 7 adedi bozulmuş ve 3 adedinde de tedbir kaldırılmıştır.

ÖLÜM YARDIMI ESASLARI

Bilindiği üzere meslekdaşlar arasında ölüm yardımını konusunda çalışmalara başlanması Genel Kurulumuzun Bursa toplantısında uygun karşılanmış, sonraki toplantılarda konu üzerinde durulmuş, Ankara toplantısında ise Yönetin Kurulunca bir taslak hazırlanarak Genel Kurula sunulmuştur. Bu taslağın, sadece Genel Kurulumuzda uyarıcı görüşlerin ortaya atılmasını sağlamak amacı ile sunulduğu açıklanmıştır. Bu toplantıda konuşan delege arkadaşlarımız bir sosyal dayanışmanın mecburiliği halinde yürüyebileceği ve bu yardım hizmetinin aidatların bir miktar arttırılması ile sağlanabileceği görüşünü belirtmişlerdir. Hazırlanan tasarı Barolarınıza gönderilmiş, alınacak Baro görüşlerinden sonra olağanüstü bir toplantıda bunların ışığı altında hazırlanacak yeni bir tasarı üzerinde görüşülmesi düşünülmüş ve bunun hazırlıkları ve çağrısı yapılmış ise de cevapların gecikmesi üzerine olağan toplantıda Genel Kurulumuzun uygun göreceği bir inceleme usulü ile sonuca varılması mümkün olabileceği düşüncesi ile ilişkide sunulan "yardım esasları"nın Genel Kurulumuzun takdirine arz edilmesi düşünülmüştür.

Hernekadar evvelce daha geniş kapsamlı bir yardım şekli üzerinde durulmuş ise de, bazı Barolarımızın uyarıları da nazara alınarak, konunun evvelâ bu acil görünen noktadan ele alınması, bundan sonra meslekî sosyal yardım sisteminizin derece derece genişletilmesi, bir denemeden sonraki genişletmenin daha isabetli olacağı düşünülmüştür. Bu nedenle ilk defa "ölüm yardımı" ile işe başlamanın doğru olacağı sonucuna varılmıştır.

İlişkide takdir kılınan tablodan 1967-1972 döneminde vefat eden meslekdaşlarımızın sayısı hakkında bir fikir edinmenin mümkün olduğunu sanmaktayız. Bir ölüm vukuunda yardımı ihtiyacı gösteren durumlarda Birliğimiz aracılığı ile Barolarımızdan meslekdaşlarınıza duyurulmak suretiyle münferit yardımlar sağlanabilmiş ise de böyle bir usulün, biraz da incitici oluşu, sür'atle sağlanmasının mümkün olanaması, değişik yardım toplanlarının izahsızlığı ve yetersizliği karşısında meslekî kadro içinde ölüm yardımının esasları evvelden bilinen bir objektif sistem haline getirilmesini zorunlu kılmıştır.

Meslekî dayanışmayı sağlamak ve meslekî sosyal nitelikteki yardımların geliştirilmesi Birliğimizin görevleri arasında olduğundan ve Genel Kurulumuzda daha ziyade ölüm yardımı üzerinde durulmuş bulunmasından esinlenen Yönetin Kurulumuz, uygun görüldüğü takdirde bu esasların gerçekleştirilmesine başlamak istegindedir.

Halen genel olarak sosyal güvenliğinizin memleketinizde tam ve eksiksiz olduğu söylenemez. Bu itibarla tanımlayıcı meslek içi tedbirlere hemen her meslekte ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat bu ihtiyacın olanaklarla orantılı olmasında da zorunluk vardır. Yeni bir kuruluş yeni masrafları gerektirebileceğinden sosyal dayanışmanın bir "vakıf" halinde tesisinden şimdilik vazgeçilmesi gerekli görülmüştür. Bununla beraber ölüm yardımı ile başlanacak olan ilk denemeden sonra sosyal yardım konularının genişlemeleri, ikinci kademede işgöremezlik yardımının sağlanması düşünülmektedir. Genel Kurulumuzun bu konuda ileride alacağı kararlarla görevin daha geniş hale gelmesi belki de "vakıf" kurulması ihtiyacını hissettirecektir. Şimdilik hizmetin Birliğimiz idarî inkânları ile başarılacağını ümit etmekteyiz.

Bugün çözümlenmesi gerekli acele sorun 506 sayılı Kanunun ölüm halinde toplu yardım yapmamasının doğurduğu sıkıntılı durumunu ortadan kaldıracak bir yardımı gerçekleştirmektir.

Yeni ve ihtiyarî kuruluş olunca doğal olarak ayrı bir düzenleme ve şartları da karşınıza çıkmaktadır. Sonuçta bu kuruluşun kendine özgü karmaşık sorunları da olacaktır.

Bu sorunların başında kuruluşa bağlı yardımların istatistik ve ihtimalî hesaplar gerektirmesi gelmektedir. Sayıları sınırlı bu gibi kuruluşların bünyeleri gereği bu gibi hesaplara dayanmaları olanaksızdır. Yardımları yapacak kudrete erişmeleri de düşünülmez.

Nitekin, kuruluş olunca, bu kuruluşa avukatların katılması zorunlu olamayacağından üye adedi sınırlı kalacaktır. Belki de hiç olmayacaktır.

İstatistik ve ihtimalî hesaplara dayanmak zorunluğu sebebiyle yardımdan yararlanma, uzun seneler aidat ödemeğe bağlı olacaktır.

Bugün avukatların sosyal güvenliği sınırlı bir ölçüdedir. Bu ölçü genişlese bile, örneğin, ölüm sebebiyle toplu yardım öncelikle avukatlar için acele çözümlenmesi gereklidir. ./.

Bu, karşılıklı yardım anlayışı içinde meslekdaşlar arasında çözümlenebilir.

Bilindiği gibi, karşılıklı yardım, karmaşık hesapları gerektirmeyecek bir düzenele ile gerçekleştirilen yardımdır. Yardımda ayrıcalık yoktur. Meslek mensubu olmak, yardım için yeterlidir.

Sadece bir düzenele ile acele yardım sağlanabilir. Düzenlemenin hesapları bir nevi denkleştirme hesabıdır. Çok fazla istatistik ve ihtimalî hesapları gerektirmez.

Yardım miktarı meslek mensuplarından alınır. Esas bütçede mevcut fasla aktarılır. Ve bu fasılda toplanan paralar için aktarma söz konusu olmaz. Hesap her yıl bütçe ile kapatılır. Bütçe yönetmeliği ile bir yıl önceki açık gelecek yılda kapatılır.

Yardıma barolardaki bütün avukatlar katılacağı gibi faydalama da aynı esaslar dahilinde olacaktır: Tam karşılıklı yardım.

Bu durumu ve yapılabilecek yardımı birkaç çeşitli rakamla açıklayalım.

Barolardan alınmakta olan ve avukat adedinin 10,-TL. ile çarpımından bulunan keseneğe, ölüm yardımı için 10,-TL. eklenir, yani kesenek miktarı avukat sayısı x 20,-TL. na çıkarılırsa bunun 10,-TL. dan bulunan kısmı Birliğin genel geliri olacak, 10,-TL. dan toplanacak kısım ise ölüm yardımı fonunda toplanacaktır. Yapılan istatistikî çalışmalara göre ortalama yıllık ölüm 80 olarak alınır ve 14.000 avukat üzerinden hesaplanırsa yılda 1.680.000,-TL. ölüm yardımı toplanacak ve 80'e bölünme halinde her ölüme 21.000,-TL. yardım yapılabilecektir. Arttırılacak miktar 20,-TL. olursa, yapılacak yardım 42.000,-TL. ve 25,-TL. olursa 53.500,-TL., 30,-TL. olursa 63.000,-TL. olacaktır.

Genel Kurulumuzun takdirine sunulan yardım esasları düşünülen usulün işleyebilmesi için zorunlu koşulları kapsamaktadır. Uygulama başladıktan sonra karşılaşılabilecek sorunların, bu esasların yansıttığı anlanlara en uygun kararlar ile çözümlenip yürütüleceği tabiidir. Deneme döneminden sonra her genel kurula bilgi verilecek ve uyarıların lütfedilmesi rica edilecektir.

ÖLÜM YARDIMI ESASLARI TASARISI

- 1- Bir avukatın ölünü halinde evvelce TBB.ne gönderdiği bildirmede gösterdiği kinse veya kinselere, bildirim bulunmadığı takdirde ölenin eşine, çocuklarına, anne ve babasına eşit şekilde ölüm yardımı yapılır. Bildirmeler TBB.de gizli olarak saklanır ve avukata bir alındı belgesi gönderilir.
- 2- Ölüm yardımı için kesenekten ayrılacak miktarı TBB.Yönetim Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurul yıllık kesenek miktarını tesbit sırasında belirtir. Yapılacak yardım, tesbit edilecek miktarın 3.maddede belirtilen ölüm sayısına bölünmesinden ortaya çıkan miktardır.
- 3- Ölüm sayısının hesabına esas olacak miktar, bir yıl önce vâki olan ölüm sayısının % 10 ilâvesi ile bulunur.
- 4- Ölüm yardımı için bütçede ayrı bir fasıl açılır. Kesenekten 2.maddede uyarınca ayrılan miktar bu fasılda gösterilir. Yardımlar bu fasıldan yapılır. Bu fasla ayrılmış olan meblağ başka fasıllara aktarılamaz ve başka maksatlar için kullanılamaz.
- 5- Yıl içinde tesbit edilen sayıdan daha fazla ölüm olduğu takdirde fasılda meydana gelen açık diğer fasıllardan aktarma suretiyle kapatılır ve yıl sonunda yeni bütçeye eklenecek Bütçe Yönetmeliğinde gösterilecek esaslar Genel Kurul kararı ile tesbit edilir ve karşılanır.
- 6- Ölününde aidat borcu bulunan avukatların borcunun 5 misli indirilerek geri kalanı ödenir.
- 7- Ödemeler Baronun ölüm olayının TBB.ne yazılı olarak ve ölüm tarihinde Baroya kayıtlı olduğunu bildirmesi üzerine yapılır. Her ne sebeple olursa olsun, ölüm tarihinde Barodan kaydı silinmiş olanlar için ölüm yardımı yapılmaz.
- 8- Bu esaslar 1976 yılında uygulanır. Bu kararları TBB.Yönetim Kurulu yürütür.

B A R O L İ S T E S İ

	<u>1967</u>	<u>1968</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>
ADANA	1	2	2	1	-	5	2
ADYAMAN	-	-	-	-	-	-	2
AFYON	1	-	-	-	1	2	-
AMASYA	-	-	-	-	-	-	-
ANTALYA	1	1	-	-	1	4	1
ARTVİN	-	-	-	-	-	-	-
AYDIN	1	-	-	1	-	-	-
ANKARA	8	7	7	11	12	5	11
BALIKESİR	1	-	1	-	-	1	1
BOLU	-	-	-	-	-	1	-
BURSA	1	2	-	1	1	-	1
BURDUR	-	-	1	1	-	-	-
ÇANAKKALE	-	-	1	1	-	1	-
ÇORUM	-	-	-	-	-	-	-
DENİZLİ	-	-	1	1	1	-	-
DİYARBAKIR	-	-	-	1	-	-	1
EDİRNE	-	-	-	1	2	-	-
ELÂZİĞ	-	2	1	2	1	1	2
ERZİNCAN	-	-	-	-	-	-	-
ERZURUM	1	2	-	-	1	1	-
ESKİŞEHİR	-	1	-	-	-	1	-
GAZİANTEP	-	1	1	-	1	-	-
GİRESUN	-	1	-	-	1	-	-
HATAY	1	-	-	-	1	1	1
ISPARTA	-	-	-	-	-	-	-
İSTANBUL	21	34	32	34	32	32	40
İZMİR	1	1	7	5	3	2	5
KARS	-	-	-	-	1	-	-
KASTAMONU	1	-	-	1	-	-	-
KAYSERİ	-	-	1	3	1	-	-
KIRKLARELİ	-	1	1	-	-	1	-
KIRŞEHİR	-	-	-	-	-	-	-
KOCAELİ	-	-	2	-	2	-	1

	<u>1967</u>	<u>1968</u>	<u>1969</u>	<u>1970</u>	<u>1971</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>
KONYA	-	-	3	2	-	4	1
KÜTAHYA	-	-	1	-	-	-	1
MALATYA	-	1	-	-	-	1	-
MANİSA	-	-	2	4	2	2	1
K.MARAŞ	-	2	1	-	1	1	1
MARDİN	-	-	-	-	1	-	-
MERSİN	-	-	-	-	-	-	-
MUĞLA	-	-	-	-	-	-	1
MUŞ	-	-	-	-	-	-	-
NEVŞEHİR	-	-	-	-	1	-	-
NİĞDE	-	-	-	-	-	-	1
ORDU	-	-	-	-	1	-	1
RİZE	-	-	-	-	-	-	-
SAKARYA	-	1	-	1	-	-	-
SAMSUN	1	1	1	-	-	-	2
SİNOP	-	-	-	-	1	-	-
SİVAS	-	-	-	1	1	2	1
SİİRT	-	-	-	-	-	-	-
TEKİRDAĞ	-	-	-	1	1	-	-
TOKAT	-	-	-	-	-	-	-
TRAFZON	1	-	-	-	1	1	-
URFA	-	-	-	1	-	2	-
UŞAK	-	-	1	-	1	1	1
VAN	-	-	-	-	-	-	-
YOZGAT	-	-	-	-	-	1	1
ZONGULDAK	-	-	2	1	1	-	-
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	41	60	69	75	74	73	80

Hesap dönemimizin 31.12.1974 tarihinde sona ermesi nedeniyle geçen yıllarda olduğu gibi bu yıl da 1974 yılı blanço, gelir ve giderlerin bütçe ile mukayese tabloları ile 1975 yılı bütçe tasarısı ayrı bir rapor halinde bilgilerinize sunulacaktır.

Yukarıda açıkladığımız çalışmalarımız ve ekte sunduğumuz blançomuz ve hesaplarımız uygun görüldüğü takdirde Yönetim Kurulumuzun ibrası hususunu takdirlerinize sunar hepinizi en iyi dilekeler ve saygılarımızla selâmlarız.

Başkan Başkan Y. Başkan Y. Genel Sekreter
Av. Faruk Erem Av. Emin Baltaoğlu Av. Enver Arslanalp Av. Rahmi Mağat

Sayman Üye Üye Üye
Av. Mehmet Kavaklılar Av. Osman Kuntman Av. Vedat Burcuoğlu Av. Ziya Bilg

Üye Üye Üye
Av. Hilmi Becerik Av. Erdoğan Bigat Av. İhsan Saraçlar

•138-

T.B.B. YÖNETİM KURULU

İLKE KARARLARI

(1974)

Türkiye Barolar Birliği'nin Kuruluş ve Niteliği
Görev ve Yetkileri

1. Avukatlık Kanununun 74.maddesi uyarınca ruhsatnamesi iptâl edilerek geri alınanların durumları TBB. tarafından Resmî Gazetede yayınlanır ve ayrıca yargı organları ile Adlî teşkilâta duyurulmak üzere Ağır Ceza Cumhuriyet Savcılıklarına ve idarî mercilere duyurulmak üzere Valiliklere bildirilir.

(10.2.1974-81/20)

2. Meslekdaşların çoğunluğunu yakından ilgilendiren Sosyal Sigortalar Kurumu ile olan davalarla Avukatlık ücret tarifesi-
sinin 13.maddesi ile ilgili ve benzeri ortak konulu davalarda da-
va açmadan önce Avukatların Barolara ve Barolar Birliğine bilgi
vermesi mesleğin ve meslekdaşların yararına olacaktır.

(9.2.1974-20/11)

Avukatlıkla BirleŖebilen İşler

1. Yedeksubaylık görevini askerî hakim veya askerî savcı yardımcısı olarak yapan avukatlar, izinli oldukları süre zarfında, yalnızca askerî mahkemelerde görev alanazlar, kanunî engel yalnızca askerî mahkemelere aittir.

(9.2.1974-33/24)

2. Avukatlar, Anonim, Limited ve Komandit (Komanditer olarak) şirketlerde kurucu üye olabilirler.

(20.7.1974-497/56)

3. Üniversite asistanlığı avukatlıkla bağdaşır.

(28.9.1974-620/36)

Avukatların Hak ve Ödevleri

1. Avukatlar derdest olmayan dava dosyalarını da inceleyebilirler.
(10.2.1974-89/28)
2. Belediyenin sözleşmeli avukatı, sözleşmesinin feshini müteakip Belediye aleyhine iki yıl geçmeden dava alamaz.
(10.2.1974-109/48-116/55)
3. Kanun ile özel temsil yetkisi verilmiş kimseler tüzel kişileri temsil edemezler, ancak vekâletname alma yetkisi bulunanlara vekâletname vermek şartı ile temsil edebilirler.
(2.3.1974-134/9)
4. Askerlik görevini yapmakta olan bir avukat yetkisi bulunan müvekkillerinin vekâletine dayanarak başka bir avukata vekâlet verebilir.
(2.3.1974-168/43)
5. Avukatların kartvizitlerinde, kâğıtlarda ve yazdıkları yazılarda Avukatlık Kanununun 55 ve Meslek Kuralları'nın 7.maddesinde belirtilenlerden başka ünvan kullanmalarını gerekir.
(30.3.1974-200/8)
6. Birlikce onur belgesi verilecek avukatların 40 yıllık hizmet sürelerinin münhasıran avukatlıkta geçmiş olması lâzımdır.
(27.4.1974-285/23)
7. Avukatlık stajını bitirdiği halde avukat olup Baroya kaydolmadan hâkim olanlara, hâkimken avukatlık ruhsatı verilemez.
(27.4.1974-290/28)
8. Avukatların ortak büro açarak çalışmalarını halinde dahi birden fazla yazıhane ve şube açmasına inkân yoktur.
(27.4.1974-269/34)
9. Avukatlık yapabilmek için levhasına yazılacağı Baro'nun bölgesinde ikâmetgâh ve bürosu bulunması gerekir.
(20.7.1974-457/15)

10. Avukat, hâkim olan eşinin bakmakta olduğu dava ve işlerde avukatlık yapamaz.

(20.7.1974-464/22)

11. İş sahibinin ikinci bir avukatla anlaşması halinde ortaya çıkan ihtilâfa Avukatlık Kanununun 172.maddesinin uygulanması gerekir.

(20.7.1974-494/53)

12. Yanında staj yapılacak avukatın beş yıllık kıdemini hesaplanmasında, Avukatlık Kanununun 184.maddesi hükümleri de dikkate alınır.

(28.9.1974-634/50)

13. Üye sayısı elliden fazla olan Barolarda Baro Başkanı seçilebilmek için Avukatlık Kanununun 96.maddesine göre aranan 15 yıllık kıdem şartının hesabında, yalnız avukatlıkla geçen sürenin dikkate alınması lâzımdır.

(28.9.1974-635/51)

14. Bir devlet dairesinin herhangi bir şubesinden ayrılıp avukat olan kimse o dairenin bağlı olduğu Genel Müdürlüğün bütün şubeleri aleyhine 2 yıl dava alamaz.

(27.10.1974-667/29)

15. Eşi avukat olan hâkim, eşinin açtığı davadan istinkâf etse dahi, Avukat bu davaya giremez.

(27.10.1974-672/34)

16. Ayrıldığı Mahkemede 2 yıl dava alamayacak olan eski hâkim avukatın bir Mahkemede dava alarak haiz olduğu yetkiye binaen müvekkili adına başka bir avukata vekâlet verip bu davayı takip ettirmesi kâbil değildir.

(23.11.1974-712/34)

Avukatlık Stajı

1. Avukatlık Kanununun geçici 7.maddesindeki süre kanun hükümlerinin yürürlüğüne taallük ettiğinden ve mazeretlerin dikkate alınacağı hususunda da bir açıklık bulunmadığından belirtilen 3 yıllık süreyi geçiren kimse hakkında mazeretine bakılmaksızın staj hakkındaki 1136 sayılı kanunun yeni hükümleri uygulanır.
(10.2.1974-72/11)
2. Zabıt kâtipliği görevi staj ile bağdaşmaz.
(10.2.1974-95/34)
3. Bir idarî görev yüklenilmemek kaydı ile orta öğretim öğretmenliği stajla bağdaşır.
(2.3.1974-146/21)
4. Ücretsiz izinli dahi olsa devlet memuriyeti stajla bağdaşmaz.
(20.7.1974-484/43)
5. Avukat stajierleri büro açamaz ve levha asamaz.
(28.9.1974-623/39)
6. Avukatlık stajının Adliyeye ait kısmının Ağır Ceza Merkezinde yapılması esaslarını Adalet Komisyonları düzenler.
(27.10.1974-668/30)
7. İlkokul öğretmenliği stajla birleşmez.
(23.11.1974-714/36)

Baroların Görev ve Yetkileri

1. Yeni kurulan Baroların yaptığı ilk genel kurul toplantısı kuruluş genel kuruludur ve bu genel kurulda seçilen başkan ve Yönetim Kurulu üyelerinin görevleri, takip eden ikinci yıl Aralık ayında sona erer.

(2.3.1974-147/22)

2. Bir Barodan diğer Baroya nakleden avukattan naklettiği yeni Baro da giriş keseneği alabilir.

(2.3.1974-149/24)

Dava Vekili ve Dava ve İş Takipçileri

1. Dava ve iş takip eden ruhsatsız dava vekilleri avukatların giydikleri resmî kılığı giyemezler.

(10.2.1974-73/12)

2. Dava ve iş takipçileri de kendilerine verilen vekâletname örneğini çıkarıp aslına uygunluğunu inzası ile onaylayarak kullanabilir, Yargı mercilerine ve Adalet Dairelerine verebilir.

(2.3.1974-139/14)

3. Dava ve iş takipçilerinin bulunduğu yerde görev yapamamaları için kanunun öngördüğü üç avukatın hesabında serbest dava alamayan mukayyet avukatlar dikkate alınmaz.

(31.3.1974-256/26)

4. Anadan doğma kör ve okuma yazma bilmeyen kimseler dava takipçiliği yapamazlar.

(27.4.1974-284/22)

5. Dava ve iş takipçileri ancak çalıştıkları yerde avukat veyâ dava vekili sayısının üçü bulması halinde başka bir yere nakledebilirler.

(20.7.1974-488/47)

6. Çalıştığı yerde avukat veya dava vekili sayısının üçü bulması üzerine başka yere nakli gereken dava ve iş takipçileri; nakil işi tamamlanmadan ilk çalıştıkları yerdeki avukat veya dava vekili sayısının üçün altına düşmesi halinde eski yerlerinde çalışabilirler.

(20.7.1974-505/64)

7. Dava takipçilerinin aile efradının da aynı yerde ikâmet etmeleri şart değildir.

(28.9.1974-626/42)

